

NF-rapport nr. 3/2014

Ung i Nordland 2013

Resultater fra Ungdataundersøkelsen
i videregående skoler

*Therese Andrews
Trond Bliksvær
Ingrid Fylling*

Nordland
FYLKESKOMMUNE

N **ORDLANDS**
F **RSKNING**
Nordland Research Institute

Ung i Nordland 2013
Resultater fra Ungdataundersøkelsen
i videregående skoler

av

Therese Andrews
Trond Bliksvær
Ingrid Fylling

NF-rapport nr. 3/2014

ISBN-nr.: 978-82-7321-649-6

ISSN-nr.: 0805-4460

REFERANSESIDE

- Rapporten kan også bestilles via nf@nforsk.no

Tittel Ung i Nordland 2013 Resultater fra Ungdataundersøkelsen i videregående skoler	Offentlig tilgjengelig: Ja	NF-rapport nr.: 3/2014
	ISBN nr. 978-82-7321-649-6	ISSN 0805-4460
	Ant. sider og bilag: 84	Dato: Mai 2014
Forfattere: Therese Andrews Trond Bliksvær Ingrid Fylling	Prosjektansvarlig (sign): Therese Andrews	
	Forskningsleder: Trond Bliksvær	
Prosjekt: Ungdata	Oppdragsgiver: Nordland fylkeskommune	
	Oppdragsgivers referanse	
Sammendrag Ungdataundersøkelsen i videregående skoler i Nordland ble gjennomført våren 2013 i et samarbeid mellom Nordland fylkeskommune, KoRus-Nord og NOVA. Nordlandsforskning har analysert deler av datamaterialet på oppdrag fra Nordland fylkeskommune. Denne rapporten viser resultater innenfor temaer som nære relasjoner, skoletrivsel, fritid, helse og livsstil, levevaner, mobbing og bruk av rådgivertjenesten og skolehelsetjenesten. For flere av temaene vises forskjeller i svar etter ungdommenes kjønn, klassetrinn, bosituasjon, utdanningsprogram, foreldres utdanningsnivå og skole.	Emneord Ungdata Videregående skoler Nordland Nære relasjoner Skoletrivsel Helseplager Levevaner Mobbing	
	Keywords	
Andre rapporter innenfor samme forskningsprosjekt/program ved Nordlandsforskning	Salgspris NOK 100,-	

Nordlandsforskning utgir tre skriftserier, rapporter, arbeidsnotat og artikler/foredrag. Rapporter er hovedrapport for et avsluttet prosjekt, eller et avgrenset tema. Arbeidsnotat kan være foreløpige resultater fra prosjekter, statusrapporter og mindre utredninger og notat. Artikkel/foredragsserien kan inneholde foredrag, seminarpaper, artikler og innlegg som ikke er underlagt copyright rettigheter.

FORORD

Denne rapporten viser resultater fra Ungdataundersøkelsen i videregående skoler i Nordland fylke. Undersøkelsen ble gjennomført våren 2013 blant 5862 elever fra første til tredje klassetrinn. Alle de 16 videregående skolene i fylket deltok. Nordlandsforskning har analysert utvalgte deler av data-materialet på oppdrag fra Nordland fylkeskommune.

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) har ansvar for Ungdataundersøkelsene i samarbeid med syv regionale kompetansesentre innen rusfeltet (KoRus) og KS. Undersøkelsene favner om mange temaer som angår unge i deres dagligliv og særlig deres skolehverdag. Funn fra analyser av dette datamateriale kan brukes til å nå politiske mål som å bedre oppvekstforhold for ungdom. Dette kan igjen ha ringvirkninger av betydning for folkehelsen.

Nordlandsforskning takker Nordland fylkeskommune for oppdraget. Rådgiver Hanne Mari Myrvik har vært fylkeskommunens kontaktperson for dette oppdraget, og hun fortjener særskilt takk for godt samarbeid og for gode innspill underveis i prosessen. Takk også til NOVA ved Lars Roar Frøyland for tilrettelegging av datamaterialet.

Bodø, mai 2014

INNHOLDSFORTEGNELSE

FORORD	1
SAMMENDRAG	6
1. INNLEDNING	10
1.1 Om oppdraget	10
1.2 Ungdataundersøkelsene	10
1.3 Kjennetegn ved Ungdata i Nordland	11
1.4 Avgrensning og problemstillinger	11
1.5 Analyser og presentasjon av resultater	12
2. NÆRE RELASJONER	13
2.1 Vennskap og status	13
2.2 Forhold til foreldre	15
2.3 Fortrolighet	17
3. SKOLE OG UTDANNINGSPLANER	19
3.1 Generell skoletrivsel	19
3.2 Vurderinger av skolemiljøet	20
3.3 Trivsel, motivasjon og forhold til lærere	24
3.4 Fravær og skulking	27
3.5 Lekselesing og annet skolearbeid	30
3.6 Utdanningsplaner	32
4. FRITIDSAKTIVITETER	35
4.1 Mediebruk	35
4.2 Organisert aktivitet	37
4.3 Bruk av kulturtilbud	38
4.4 Lønnet arbeid	40
5. HELSE OG LIVSKVALITET	41
5.1 Subjektiv livskvalitet	41
5.2 Fysiske plager	42
5.3 Psykiske plager	43
5.4 Tannhelse	45
6. LEVEVANER	46
6.1 Fysisk aktivitet	46
6.1.1 Type aktivitet, hyppighet og intensitet	46
6.1.2 Fysisk aktivitet i skoletiden	49
6.1.3 Kroppsøving	52
6.2 Matvaner	54
6.2.1 Faste måltider	54
6.2.2 Matpakke eller mat fra kantine?	56
6.2.3 Hvor ofte spises og drikkes ulike produkter?	57
6.3 Tobakk og rusmidler	60
6.3.1 Røykevaner og snusbruk	60
6.3.2 Bruk av alkohol	63
7. MOBBING	68
7.1 Plaging, trusler eller utfrysing	68
7.2 Digital mobbing	69

8. KONTAKT MED RÅDGIVER OG SKOLEHELSETJENESTE.....	72
8.1 Bruk av rådgivertjenesten	72
8.2 Bruk av skolehelsetjenesten.....	74
9. OPPSUMMERING	76
9.1 Hovedfunn.....	76
9.2 Avslutning.....	79
VEDLEGG	81

FIGURLISTE

Figur 2.1 Når du er sammen med venner, hvem er du som oftest sammen med? Svar fordelt etter kjønn og bosituasjon.	13
Figur 2.2 Hva er viktig for å få status i ditt vennemiljø?	14
Figur 2.3 Hva er viktig for å få status i ditt vennemiljø? Svar fordelt etter kjønn og bosituasjon.	14
Figur 2.4 Foreldrene mine pleier å vite hvor jeg er, og hvem jeg er sammen med i fritida. Svar fordelt etter kjønn og bosituasjon.	15
Figur 2.5 Jeg forsøker å holde mesteparten av fritida mi skjult for foreldrene mine. Svar fordelt etter kjønn og bosituasjon.	16
Figur 2.6 Jeg stoler på mine foreldre. Svar fordelt etter kjønn og bosituasjon.	16
Figur 2.7 Mine foreldre stoler på meg. Svar fordelt etter kjønn og bosituasjon.	17
Figur 2.8 Har du minst en venn som du kan stole fullstendig på? Svar fordelt etter kjønn og bosituasjon.	17
Figur 2.9 Hvem ungdommene vil snakke med, eller søke hjelp hos om de har et personlig problem.	18
Figur 3.1 Trivsel på skolen etter ungdommenes bakgrunn.	19
Figur 3.2 Trivsel på skolen etter videregående skole.	20
Figur 3.3 Skolemiljø og trivsel. Svar for hele fylket.	21
Figur 3.4 Skolemiljø og trivsel. Svar fordelt etter ungdommenes bakgrunn.	22
Figur 3.5 Trives du sammen med lærerne dine?	24
Figur 3.6 Trives du sammen med lærerne dine? Svar fordelt etter skole.	25
Figur 3.7 Trivsel og motivasjon – lærernes betydning. Svar fordelt etter kjønn.	25
Figur 3.8 Trivsel og motivasjon – lærernes betydning. Svar fordelt etter klassetrinn.	26
Figur 3.9 Trivsel og motivasjon – lærernes betydning. Svar fordelt etter utdanningsprogram.	26
Figur 3.10 Mulighet til å påvirke fag og miljø i skolehverdagen etter kjønn.	27
Figur 3.11 Mulighet til å påvirke fag og miljø i skolehverdagen etter klassetrinn.	27
Figur 3.12 Fravær de siste 30 dager på grunn av sykdom, etter kjønn.	28
Figur 3.13 Fravær de siste 30 dager på grunn av skulk, etter kjønn.	28
Figur 3.14 Fravær de siste 30 dager av andre grunner, etter kjønn.	29
Figur 3.15 Fravær siste 30 dager etter grunn og videregående skole.	29
Figur 3.16 Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid? Svar fordelt etter kjønn.	30
Figur 3.17 Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid? Svar fordelt etter klassetrinn.	31
Figur 3.18 Hva planlegger du å gjøre det første året etter videregående skole? Svar fordelt etter kjønn.	32
Figur 3.19 Hva planlegger du å gjøre det første året etter videregående skole? Svar fordelt etter skole.	33
Figur 3.20 Hvilke planer har du for videre utdanning? Svar fordelt etter kjønn.	33
Figur 3.21 Hvilke planer har du for videre utdanning? Svar fordelt etter skole.	34
Figur 4.1 Bruk av Internett. Antall ganger siste syv dager etter kjønn og bosituasjon.	35
Figur 4.2 Tid brukt foran dataskjerm utenom skolen etter kjønn og bosituasjon.	36
Figur 4.3 Tid brukt på dataspill og TV-spill etter kjønn og bosituasjon.	36
Figur 4.4 Tid brukt til å se på filmer/DVD etter kjønn og bosituasjon.	37
Figur 4.5 Andel som er eller har vært med i organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter kjønn og bosituasjon.	37
Figur 4.6 Andel som siste måned har vært med på organiserte aktiviteter, etter kjønn og bosituasjon.	38
Figur 4.7 Andel som siste 30 dager har brukt ulike kulturtilbud, etter kjønn og bosituasjon.	39
Figur 4.8 Andel som siste 12 måneder har brukt ulike kulturtilbud, etter kjønn og bosituasjon.	39

Figur 4.9 Lønnet ekstrajobb. Antall ganger siste uke etter kjønn og bosituasjon.	40
Figur 5.1 Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med ulike sider av livet ditt?	41
Figur 5.2 Andel som i løpet av siste måned har hatt plager av fysisk karakter, etter kjønn.	42
Figur 5.3. Andel som i løpet av den siste uken har hatt plager av psykisk karakter, etter kjønn.	43
Figur 5.4 Andel som har forsøkt å skade seg selv. Svar fordelt etter kjønn.	44
Figur 5.5 Mener du at du har bedre eller dårligere tenner enn andre ungdommer på din alder?	45
Figur 6.1. Hvor ofte trener du, eller driver med følgende aktiviteter?	46
Figur 6.2 Andel som deltar i ulike treningsaktiviteter månedlig eller oftere etter bakgrunn.	47
Figur 6.3 Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?	48
Figur 6.4 Hvor mange minutter i løpet av skoletiden er du fysisk aktiv, slik at du blir svett/andpusten?	49
Figur 6.5 Hvor mange minutter i løpet av skoletiden er du fysisk aktiv, slik at du blir svett/andpusten? Svar fordelt etter kjønn og utdanningsprogram.	50
Figur 6.6 Vurdering av kroppsøvingstimer.	52
Figur 6.7 Jeg gruer meg ofte til kroppsøvingstimer, etter kjønn og utdanningsprogram.	52
Figur 6.8 Jeg føler at jeg mestrer aktivitetene i kroppsøvingstimerne, etter kjønn og utdanningsprogram.	53
Figur 6.9 Hvor ofte pleier du å spise følgende i løpet av en uke?	54
Figur 6.10 Hvor ofte pleier du å spise følgende i løpet av en uke? Svar fordelt etter bakgrunn.	55
Figur 6.11. Andeler som har med matpakke/handler i kantine.	56
Figur 6.12 Andeler som har med matpakke/handler i kantine, etter bakgrunn.	57
Figur 6.13 Hvor ofte spiser eller drikker du følgende?	58
Figur 6.14 Hvor ofte spiser eller drikker du følgende? Svar fordelt etter bakgrunn.	59
Figur 6.15 Røyker du?	60
Figur 6.16 Røyker du? Svar fordelt etter bakgrunn.	60
Figur 6.17 Bruker du snus?	61
Figur 6.18 Bruker du snus? Svar fordelt etter bakgrunn.	61
Figur 6.19 Hender det at du drikker noen form for alkohol?	63
Figur 6.20 Hender det at du drikker noen form for alkohol? Svar fordelt etter bakgrunn.	64
Figur 6.21 Antall ganger beruset siste 6 måneder.	64
Figur 6.22 Antall ganger beruset siste 6 måneder etter bakgrunn.	65
Figur 6.23 Andel som har brukt hasj/marihuana og andre narkotiske stoffer de siste 12 måneder, etter bakgrunn.	67
Figur 7.1 Andel som har vært utsatt for eller deltatt i mobbing, etter videregående skole.	69
Figur 7.2 Andel som har mottatt eller sendt mobbemeldinger siste 30 dager.	70
Figur 7.3 Andel som har mottatt eller sendt mobbemeldinger siste 30 dager, etter kjønn.	70
Figur 7.4 Digital mobbing etter videregående skole.	71
Figur 8.1 Bruk av rådgivertjenesten på skolen etter bakgrunn.	72
Figur 8.2. Har rådgiver hjulpet deg med noe av følgende? Svar fordelt etter bakgrunn.	73
Figur 8.3 Er du fornøyd med hjelpen du har fått fra rådgiver? Svar fordelt etter bakgrunn.	74
Figur 8.4 Har du brukt skolehelsetjenesten det siste året? Svar fordelt etter kjønn.	74
Figur 8.5 Hva er grunnen til at du har brukt skolehelsetjenesten? Svar fordelt etter kjønn.	75
Figur 8.6 Hvis du har brukt skolehelsetjenesten det siste året, hvor fornøyd er du med hjelpen du har fått? Svar fordelt etter kjønn.	75

TABELLISTE

Tabell 1.1 Bakgrunnsopplysninger om utvalget.	11
Tabell 3.1 Skolemiljø og trivsel på skolen etter videregående skole.	23
Tabell 3.2 Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid	31
Tabell 5.1 Tannpuss.	45
Tabell 6.1 Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett? Svar fordelt etter bakgrunn.	49
Tabell 6.2 Hvor mange minutter i løpet av skoletiden er du fysisk aktiv, slik at du blir svett/andpusten?	51
Tabell 6.3 Jeg gruer meg ofte til kroppsøvingstimerne. Svarfordeling etter skole.	53
Tabell 6.4 Jeg føler at jeg mestrer aktivitetene i kroppsøvingstimerne. Svarfordeling etter skole.	54
Tabell 6.5 Ungdommenes røykevaner og snusbruk fordelt på skoler.	62
Tabell 6.6 Hender det at du drikker noen form for alkohol? Svar fordelt etter skole.	66
Tabell 6.7 Hvis du tenker spesielt på de siste seks månedene, hvor mange ganger har du drukket så mye alkohol at du tydelig har kjent deg beruset? Svar fordelt etter skole.	66

Tabell 6.8 Andel som har brukt hasj/marihuana og andre narkotiske stoffer de siste 12 måneder.	67
Tabell 7.1 Hender det at du er med på plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida? ..	68
Tabell 7.2 Blir du selv utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	68

SAMMENDRAG

Denne rapporten viser resultater fra Ungdataundersøkelsen i videregående skoler i Nordland fylke. Nordlandsforskning har gjennomført analysene på oppdrag fra Nordland fylkeskommune.

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) er ansvarlig for Ungdataundersøkelsene i samarbeid med syv regionale kompetansesentre innen rusfeltet (KoRus) og KS.

Undersøkelsen som ligger til grunn for denne rapporten, ble gjennomført våren 2013 i alle de 16 videregående skolene i Nordland. Skolene har selv stått for datainnsamlingen og skjemaene ble fylt ut i skoletiden av i alt 5862 elever. Dette gir en svarprosent på 67. I utvalget er jenteandelen noe høyere enn gutteandelen (52 prosent mot 48 prosent), og elever på første klassetrinn er noe overrepresentert sammenliknet med dem som går i andre og tredje klasse. Vel en fjerdedel av dem som har svart på spørsmålet om bosituasjon, bor på hybel.

I undersøkelsen i Nordland inngår åtte av de valgfrie modulene i Ungdata i tillegg til egendefinerte spørsmål om elevenes bosituasjon, valg av utdanningsprogram, skolemiljø og trivsel, tannhelse, bruk av rådgivertjenesten, fremtidsplaner, matvaner og fysisk aktivitet i skoletiden. Følgende temaer er belyst i rapporten:

- **Nære relasjoner:** Om vennskap; forhold til foreldre; og fortrolighet.
- **Skole og utdanningsplaner:** Om trivsel på skolen; om ulike forhold i skolehverdagen, inkludert forhold til lærere; om fravær og lekselesing; utdanningsplaner; og om bruk av rådgivertjenesten.
- **Mobbing**
- **Fritid:** Om organisasjonsdeltakelse; mediebruk; utnyttning av kulturtilbud; lønnet arbeid.
- **Helse og livskvalitet:** Om subjektiv livskvalitet; fysiske og psykiske helseplager; og om bruk av skolehelsetjenesten.
- **Levevaner:** Om fysisk aktivitet; matvaner; tobakk og rusmidler.

De fleste svarene er i rapporten splittet opp for ungdommenes kjønn. For en rekke temaer belyses også forskjeller i svar etter klassetrinn, utdanningsprogram, bosituasjon, skole, og foreldres utdanningsnivå. Foreldres utdanningsnivå er delt i to kategorier. Når enten mor eller far (eller begge) har utdanning på høgskole- eller universitetsnivå (både over og under fire år), er dette kodet som «Høy utdanning», mens kategorien «Lav utdanning» dekker gruppen med foreldrene som ikke har utdanning på høgskole- eller universitetsnivå. Forskjeller mellom grupper er testet for statistisk signifikans med bruk av kjiqvadrattest. Alle forskjeller som kommenteres i teksten, er statistisk signifikante, men på grunn av et høyt antall deltakere i studien, vil også relativt små prosentforskjeller kunne være statistisk signifikante. Det er derfor grunn til å peke på at sammenhenger som er statistisk signifikante ikke nødvendigvis er interessante eller viktige.

Her oppsummerer vi hovedfunn i undersøkelsen:

- De aller fleste ungdommene har et godt forhold til foreldrene sine, og de har minst en god venn som de kan betro seg til. Andelen jenter som har venner å betro seg til, er imidlertid noe høyere enn gutteandelen. Venner er mest aktuelle for ungdommene å snakke med dersom de har et personlig problem. Mor er også aktuell som samtalepartner, men andelen som helt sikkert ville ha oppsøkt det offentlige hjelpeapparatet eller lærere i en slik situasjon, er lav.

Blant venner gir det aller mest status «å være til å stole på». Denne egenskapen rangeres foran det «å ha et bra utseende» og «å være flink i idrett». Røyking, enten det er vanlige sigaretter eller hasj, minker statusen mest.

- Ungdommene som har deltatt i Ungdataundersøkelsen, trives stort sett godt på skolen. Totalt svarer 94 prosent at de gjør det, men litt varierende fra skole til skole. Oppfatninger av spesifikke sider ved skolehverdagen og ved skolemiljøet varierer noe mer og henger til dels sammen med ungdommenes kjønn, bosituasjon, klassetrinn, studieprogram, og foreldres utdanning. Variasjonen er imidlertid større mellom skoler enn mellom grupper av elever etter deres bakgrunn. Noen skoler kommer godt ut på flere delspørsmål, noen skårer lavt på ganske mange spørsmål, mens andre skoler skårer høyt på noen delspørsmål samtidig som de skårer lavt på andre. Delspørsmålene handler om sosiale forhold («godt sosialt miljø», «mange venner», «ensom på skolen»), faglige forhold («kjeder meg eller mistrives», «liker skolearbeidet»), trygghet («føler meg trygg som elev»), og allmenn trivsel/skolelyst («opplever skoledagen som meningsfylt», «gleder meg til å gå på skolen»).

Skolemiljøet og skolehverdagen vurderes noe ulikt av gutter og jenter, men den mest markante forskjellen vises for det å føle seg ensom. I alt oppgir 32 prosent av jentene at det hender at de føler seg ensom på skolen, mens 21 prosent av guttene oppgir det samme. Følelse av trygghet på skolen øker noe med økende alder, men varierer også med bosituasjon. Det vil si at de som bor på hybel, føler seg utrygg på skolen i noe større grad enn dem som bor hjemme. For øvrig liker elever på yrkesfag skolearbeidet noe bedre enn elever på studieforberedende program, mens elever på studieforberedende program har flere venner i klassen og føler seg tryggere på skolen. Bortimot syv av ti ungdommer trives sammen med lærerne sine i mange eller i de fleste fag, mens bare fire av ti har lærere som gir dem lyst til å arbeide med fagene. Seks av ti opplever at de kan påvirke skolemiljøet, mens nærmere en av fire mener at de kan påvirke innholdet i skolehverdagen.

Fravær varierer en del mellom skolene, med mest fravær ved Aust-Lofoten VGS og lavest ved Saltdal VGS og Meløy VGS. Jenter har vært mer borte fra skolen enn gutter, både på grunn av sykdom og skulk.

Noe over halvparten av ungdommene har planer om å ta utdanning på en høyskole eller et universitet, men jenteandelen er høyere enn gutteandelen (seks av ti mot fire av ti). En større andel gutter enn jenter har planer om annen yrkesutdanning og om å begynne i arbeid rett etter videregående skole. Andøy VGS, Aust-Lofoten VGS og Narvik VGS har høyest andel elever med ambisjoner om å ta lang høyskole- eller universitetsutdanning. Vel halvparten av ungdommene har brukt rådgivertjenesten, hovedsakelig for å diskutere valg av fag, studieretning eller yrke.

- Mye fritid går med til skjermaktivitet. Rundt halvparten av guttene tilbringer mer enn tre timer daglig foran dataskjermen. Jenter bruker litt mindre tid. Oppslutningen om organisert aktivitet er likevel betydelig om enn variert. Fire av ti gutter og en noe mindre andel jenter er med i et lag eller en klubb. Ungdom som bor på hybel, har i større grad enn dem som bor hjemme, gitt opp deltakelse i organisert aktivitet. Kino er mest populært av kulturtilbudene. Idrettsarrangementer er også populære, særlig blant ungdommer som bor hjemme. Ungdommer som bor hjemme har i større grad lønnet ekstraarbeid enn dem som bor på hybel.
- De aller fleste ungdommene er fornøyd med de sidene ved livet som er kartlagt i studien, det vil si med venner, foreldre, skole, lokalmiljø, og sitt eget utseende. De er også fornøyd med sin egen helse. Likevel rapporterer mange om betydelige plager både av fysisk og psykisk karakter. Hodepine og smerter i nakke og skuldre topper listen over fysiske plager. Andelen jenter som rapporterer om plager, er større enn gutteandelen for alle plagene, og noen av plagene oppgis tre eller fire ganger hyppigere av jentene enn av guttene.

Psykiske plager er mer utbredt enn de fysiske plagene. Også her er det store kjønnsforskjeller. En dobbelt så stor andel jenter som gutter har følt seg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet

med tanke på framtida, følt seg anspent, og bekymret seg for mye om ting. Jentene har også vært mer plaget av ensomhet, søvnproblemer, og av sinne og aggressivitet enn guttene. Noen plager rapporteres hyppigere blant elever på studieforbereende utdanningsprogram enn blant elever på yrkesfag, for eksempel følelse av at alt er et slit, føle seg ulykkelig, trist eller deprimert, følelse av håpløshet med tanke på fremtiden. De som bor på hybel oppgir noe hyppigere plager enn dem som bor hjemme for eksempel med søvn og følelse av ensomhet. Andelen som oppgir at de har forsøkt å skade seg selv, er på 38 prosent for jenter og 16 prosent for gutter, og denne andelen er høyere enn tilsvarende på nasjonalt plan.

Mange av ungdommene oppgir at de har plager av en eller annen art, men få, i alle fall gutter, velger helsesøster som samtalepartner. De fleste av ungdommene som har brukt skolehelsetjenesten, er imidlertid fornøyd, men det er hovedsakelig prevensjon og fysiske plager som oppgis som grunn for å ta kontakt med tjenesten.

- Fire av fem elever er fysisk aktive i så stor grad at de blir andpusten eller svett en til to ganger i uken, og nærmere halvparten minst tre ganger i uken. Gutter og elever på studieforbereende utdanningsprogram trener mest, mens de som bor på hybel og de som har valgt yrkesfaglig utdanningsprogram, trener minst. Forskjeller etter foreldres utdanning er tydelig når det gjelder andelen som trener mest, men minker betraktelig om vi inkluderer dem som trener 1-2 ganger i uken. Fysisk aktivitet i skoletiden er begrenset.

Mange ungdommer gruer seg til kroppsøvingstimene, og da særlig jenter og elever på yrkesfaglig utdanningsprogram. Elever gruer seg også mer til disse timene ved noen skoler enn ved andre. For eksempel har Brønnøysund VGS og Polarsirkelen VGS dobbelt så høy andel elever som gruer seg til disse skoletimene (27 prosent) som Andøy VGS, som har den laveste andelen (13 prosent). Ved 10 av de 16 skolene oppgir fra hver femte til hver fjerde ungdom at de ofte gruer seg til kroppsøvingen.

Måltider varierer med elevenes bakgrunn og særlig med bosituasjonen. Vi har sett spesielt på frokostmåltidet og finner at de som bor hjemme spiser frokost hyppigere enn dem som bor på hybel. Det samme gjør elever på studieforbereende program sammenliknet med dem som har valgt yrkesfag, og de som har foreldre med høy utdanning, sammenliknet med dem som har foreldre med lav utdanning. Forskjeller mellom gutter og jenter og mellom elever på ulike klassetrinn, er små.

Ungdommene inntar oftere «sunne» enn «usunne» produkter, med unntak av sukkerholdig brus. De fleste spiser grovt brød og frukt flere ganger i uken, og fisk minst en gang i uken. Jenter spiser de «sunne» produktene hyppigere enn guttene, mens ungdom som bor hjemme spiser de «sunne» produktene hyppigere enn dem som bor på hybel. For alle gruppene er det mer vanlig å ha med matpakke på skolen enn å handle i kantinen.

Fire prosent av ungdommene røyker daglig, mens en av fire bruker snus. Bruken av snus øker med økende alder, mens røyking avtar. Gutter, ungdom som bor på hybel og elever på yrkesfaglig utdanningsprogram er mest tilbøyelig til å røyke og bruke snus. Bruk av narkotiske stoffer er lite vanlig, mens alkoholbruk er utbredt. Alkoholinntak øker med økende alder og varierer med bosituasjon, det vil si at ungdom som bor på hybel drikker mer alkohol enn dem som bor hjemme. Det er små forskjeller mellom gutter og jenter, og ingen forskjeller etter foreldres utdanningsnivå.

- Totalt har syv prosent av deltakerne i Ungdataundersøkelsen selv blitt mobbet, og dette er mer enn dobbelt så høy andel som dem som oppgir at de har vært med på å plage andre.

Gutteandelen som har mobbet andre, er dobbelt så høy som jenteandelen, men det er ingen kjønnsforskjell blant dem som selv har blitt mobbet. Mobbing varierer også mellom skolene.

Ungdataundersøkelsen viser samlet sett en del forskjeller mellom grupper av ungdom innenfor noen av temaene som er belyst. Kjønnsforskjeller er for eksempel tydelige når det gjelder å ha fortrolige venner, fravær fra skolen, mobbing, utdanningsplaner, fysiske og psykiske plager, trening og matvaner. Betydelige forskjeller etter bosituasjon vises også. Ungdom som bor på hybel, trener mindre, spiser mindre «sunn» mat, har mer søvnproblemer, føler seg mer ensomme, drikker mer alkohol og har i større grad gitt opp organiserte fritidsaktiviteter enn dem som bor hjemme. Forskjeller mellom skoler kommer også frem i alt fra skoletrivsel, forhold til lærere, forhold til kroppsøvingstimer, og utdanningsplaner til mobbing, fysisk aktivitet og alkoholinntak. Det er grunn til å understreke at det er sammensatte mønstre vi observerer, og at man skal være forsiktig med å trekke bastante slutninger for eksempel om enkeltskoler ut fra de fordelingene som vi har presentert. Tolkningene vil også kreve at man undersøker datamaterialet nærmere.

1. INNLEDNING

1.1 OM OPPDRAGET

Nordlandsforskning har analysert datamaterialet fra Ungdataundersøkelsen i videregående skoler i Nordland på oppdrag fra Nordland fylkeskommune. Denne rapporten viser resultater fra analysene.

I Ungdataundersøkelsene har ungdommer svart på spørsmål om ulike sider ved deres liv og livssituasjon. Nordland fylkeskommune har tatt initiativ til og deltatt i undersøkelsen i videregående skoler blant annet for å få mer kunnskap om ungdoms helse. Denne kunnskapen skal danne grunnlag for at fylkeskommunen skal kunne ivareta sitt lovpålagte ansvar innenfor folkehelsefeltet i fylket som går ut på å ha oversikt over helsetilstanden og over positive og negative forhold som har betydning for helse. Et sentralt mål innenfor folkehelsefeltet i dag er å styrke forskning og dokumentasjon om ungdoms helsetilstand og generelle trivsel. Kunnskap om dette kan gi grunnlag for tiltak som tar sikte på å bedre ugunstige livssituasjoner. I forarbeidene til Lov om folkehelsearbeid legges det særlig vekt på forhold som gjelder psykisk helse og oppmerksomheten rettes særlig mot forhold som kan styrke eller svekke barn og unges psykiske helse (Prp. 90 L, 2010-2011).¹ En rekke studier viser at sosial bakgrunn har betydning både for ungdoms helse og for deres totale livssituasjon. I tillegg er det mye som tyder på at sosiale helseforskjeller hos voksne i dag kan knyttes til sosiale og materielle levekår under oppveksten (jfr. St. meld. nr. 20, 2006-2007).²

Ungdataundersøkelsen gir mulighet til å utforske forskjeller mellom grupper av ungdommer innenfor de temaene som tas opp, og dette kan gi innsikt som går ut over det som i dag er kjent viten. Et godt bilde av hvordan ungdom har det, kan altså være til hjelp for det folkehelsearbeidet som foregår lokalt. Det rike datamaterialet som er analysert i den foreliggende rapporten, bidrar til å styrke grunnlaget for tiltaksarbeidet. Kunnskapen kan dermed brukes til å nå politiske mål som å bedre oppvekstforhold for barn og unge i fylket med de ringvirkninger som dette kan ha for folkehelsen.

1.2 UNGDATAUNDERSØKELSENE

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) har gjennomført Ungdataundersøkelsene i samarbeid med syv regionale kompetansesentre innen rusfeltet (KoRus) og KS. Helse- og omsorgsdepartementet, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet har støttet utviklingen av Ungdata økonomisk, og finansierer prosjektet i perioden 2012-2014.

I undersøkelsene inngår flere moduler: en grunnmodul, valgfrie moduler og noen spørsmål som involverte kommuner og fylkeskommuner har definert selv. Komponentene som inngår i de ulike modulene, dekker en rekke sider ved unges livssituasjon som forholdet til mor og far, familiens økonomi, nærmiljø, trivsel og mistrivsel, skole og utdanning. Andre temaer dreier seg om forhold til jevnaldergruppen, vennskap og sosialt nettverk, og om hvordan de unge bruker fritiden, om, og i hvilken grad, de er fysisk aktive og deltar i idrett og friluftsliv, om de deltar i organisert aktivitet og om hvordan de forholder seg til media og ny informasjonsteknologi. I tillegg finnes spørsmål knyttet til ungdoms bruk av rusmidler og tobakk og til ulike former for kriminell- og antisosial atferd som vold

---

¹ Prp. 90 L (2010-2011): Lov om folkehelsearbeid. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet.

² St. meld. nr. 20 (2006-2007): Nasjonal strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet.

og mobbing. Spørsmål som handler spesifikt om helse og trivsel, tar opp temaer som trening, matvaner, fysiske og psykiske plager og subjektiv livskvalitet.

1.3 KJENNETEGN VED UNGDATA I NORDLAND

Undersøkelsen i videregående skoler i Nordland ble gjennomført våren 2013 i samarbeid mellom Nordland fylkeskommune, KoRus-Nord og NOVA. Alle de 16 skolene i fylket deltok. Skolene har selv stått for datainnsamlingen og de web-baserte skjemaene ble fylt ut i skoletiden mellom uke 14 og uke 24. I alt svarte 5862 elever. Dette gir en svarprosent på 67. Svarprosenten ved de forskjellige skolene varierer fra 50 prosent som den laveste til 74 prosent som den høyeste. Alle deltakerne har imidlertid ikke svart på alle spørsmålene. For noen spørsmål har frafallet i svar vært på rundt 20 prosent. I utvalget er det en liten overvekt av jenter sammenliknet med gutter, 52 prosent mot 48 prosent, og en noe høyere andel elever fra første klasse enn fra andre og tredje klasse (se tabell 1.1). Vel en fjerdedel av dem som har deltatt i undersøkelsen, bor på hybel. Det er også en overvekt i utvalget som har foreldre med høyere utdanning sammenliknet med dem som har foreldre med lavere utdanning.

Tabell 1.1 Bakgrunnsopplysninger om utvalget. Antall (prosent)

Kjønn		Trinn			Bolig		Utd.prog		Foreldr. utd	
Gutter	Jenter	VG1	VG2	VG3	Hybel	Ikke hybel	Studief	Yrkesf.	Lav	Høy
2629 (48%)	2805 (52%)	2570 (45%)	1918 (33%)	1240 (22%)	1331 (26%)	3770 (74%)	2795 (52%)	2559 (48%)	1984 (39%)	3155 (61%)

I undersøkelsen i Nordland fylke inngår åtte av de valgfrie modulene i tillegg til egendefinerte spørsmål om elevenes bosituasjon (om ungdommene bor på hybel eller hjemme), valg av utdanningsprogram (studieforberedende eller yrkesfag), skolemiljø og trivsel, tannhelse, bruk av rådgivertjenesten, fremtidsplaner, matvaner og fysisk aktivitet i skoletiden.

1.4 AVGRENSNING OG PROBLEMSTILLINGER

I rapporten er følgende hovedtemaer belyst etter ønske fra Nordland fylkeskommune:

- Nære relasjoner: Faste vennskap, andel som har minst en venn de kan stole på og betro seg til, forhold til foreldre, tillitsrelasjoner.
- Skole og trivsel: Trivsel på skolen, fravær og skulking, mobbing, utdanningsplaner, og bruk av rådgivertjenesten.
- Fritid: Organisasjonsdeltakelse, ekstrajobb, mediebruk, bruk av kulturtilbud.
- Helse og livskvalitet: Psykiske plager og ensomhet, subjektiv livskvalitet, fysiske helseplager, tannhelse, og bruk av skolehelsetjenesten.
- Levevaner: Fysisk aktivitet, matvaner, tobakk og rusmidler.

For noen av disse temaene ønsket oppdragsgiver å få frem mulige forskjeller i svar etter ungdommenes kjønn, klassetrinn, utdanningsprogram, skole, foreldres utdanningsnivå og deres bosituasjon.

1.5 ANALYSER OG PRESENTASJON AV RESULTATER

Resultater presenteres i syv kapitler, ett for hvert av hovedtemaene og ett samlet kapittel for ungdommenes bruk og vurdering av rådgivertjenesten og skolehelsetjenesten. Hovedtemaene i rapporten er: nære relasjoner; skole og utdanningsplaner; fritidsaktiviteter; helse og livskvalitet; levevaner og mobbing.

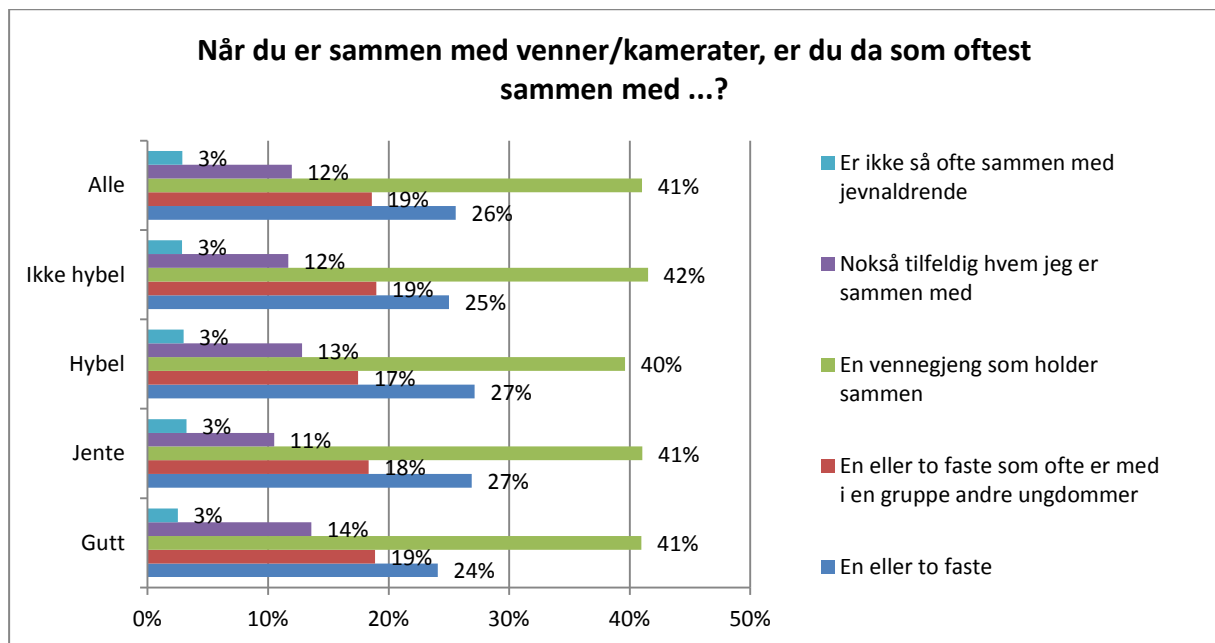
Resultatene presenteres som univariate, bivariate og trivariate fordelinger i tabells eller figurs form. I de bivariate analysene presenterer vi fordelinger etter følgende: elevenes kjønn, klasstrinn, utdanningsprogram, skole, foreldres utdanningsnivå, og bosituasjon. Foreldrenes utdanningsnivå er kodet slik: Når enten mor eller far (eller begge) har utdanning på høgskole- eller universitetsnivå (både over og under fire år) er dette kodet som «Høy utdanning», mens «Lav utdanning» er når ingen av foreldrene har utdanning på høgskole- eller universitetsnivå. De øvrige bakgrunnsopplysningene er brukt i sin opprinnelige form fra undersøkelsen. Noen resultater er dokumentert i vedlegg av hensyn til leservennlighet og omfang, men interessante funn kommenteres i teksten. Forskjeller mellom grupper er testet for statistisk signifikans med bruk av kji-kvadrattest (valgt signifikansnivå i rapporten er fem prosent). Alle forskjeller som kommenteres i teksten, er statistisk signifikante, men på grunn av et høyt antall deltakere i studien vil også relativt små prosentforskjeller kunne være statistisk signifikante. Det er derfor grunn til å peke på at sammenhenger som er statistisk signifikante, ikke nødvendigvis er interessante eller viktige.

2. NÆRE RELASJONER

I dette kapitlet viser vi ungdommenes svar på spørsmål om forholdet til venner og foreldre, og om fortrolighet både innenfor og utenfor privatsfæren. Spørsmålsbolken som gjelder venner, handler om hvem ungdommene er sammen med og hva som gir status i vennemiljøet, mens relasjonen til foreldre fanges opp med spørsmål om foreldres kjennskap til hvem ungdommene er sammen med og hva de gjør i fritiden. Svarfordelingen for de fleste spørsmålene er splittet opp etter ungdommenes kjønn og bosituasjon, men for noen spørsmål viser vi bare svarmønster etter kjønn.

2.1 VENNSKAP OG STATUS

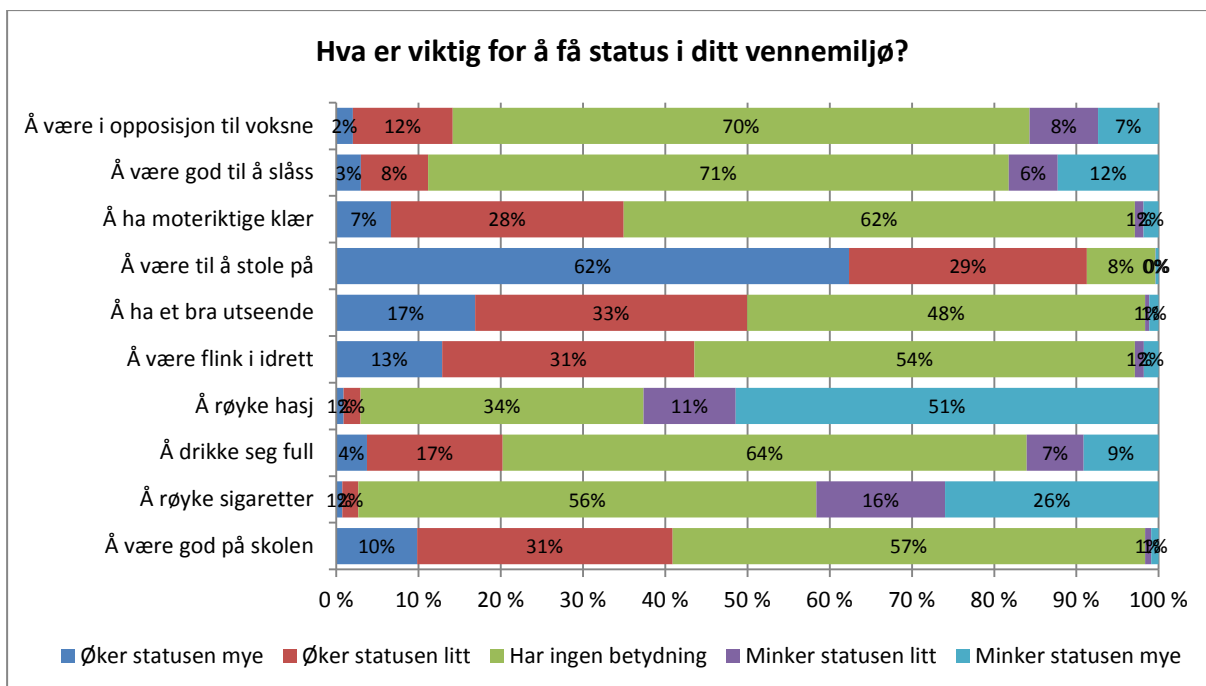
Figur 2.1 viser at det er mest vanlig å være sammen med en vennegjeng. Rundt fire av ti oppgir at de er del av en slik gjeng, og dette er uavhengig av kjønn og bosituasjon. En liten forskjell for kjønn vises for svarkategorien «nokså tilfeldig hvem jeg er sammen med», som en noe større andel gutter enn jenter har valgt, og for kategorien «en eller to faste» som en høyere andel jenter enn gutter har krysset av for.

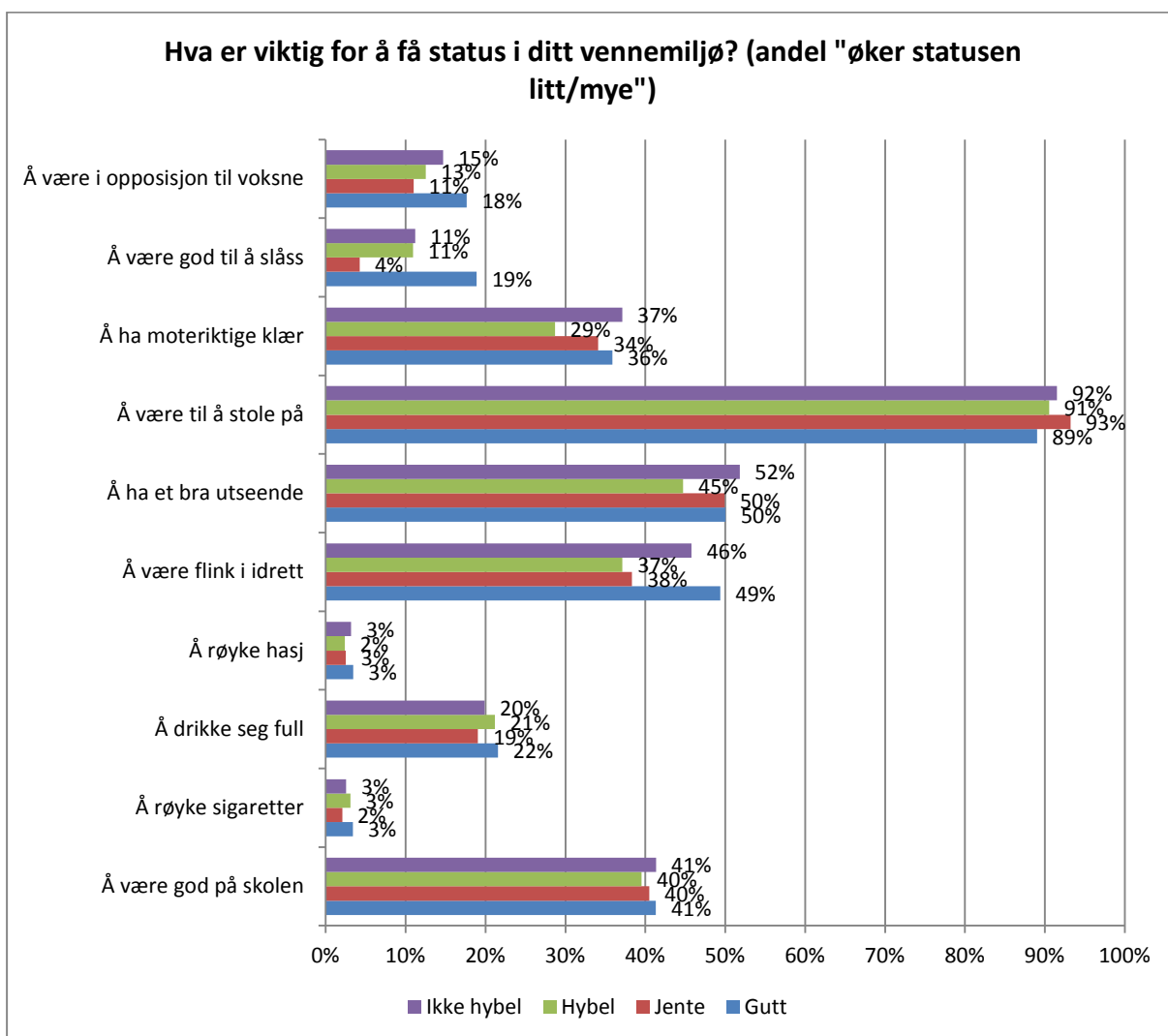
Figur 2.1 Når du er sammen med venner, hvem er du som oftest sammen med? Svar fordelt etter kjønn og bosituasjon. Prosent. N=5660

Svarfordelingen for spørsmålet om hva som er viktig for å oppnå status i vennemiljøet, viser en tydelig tendens. «Å være til å stole på» er den egenskapen ungdommene mener har mest betydning for økning i status, mens røyking enten det er vanlige sigaretter eller hasj, minker statusen mest (figur 2.2.). Det «å ha et bra utseende» rangeres på andre plass og verdsettes høyere enn «å være flink i idrett» og «å være god på skolen». Moteriktige klær rangeres nesten like høyt som å være god på skolen. Slåssing og fyll kan tydeligvis både minke og styrke status, selv om de aller fleste antyder at det å involvere seg i slagsmål eller å drikke seg full ikke spiller noen rolle for den enkeltes status verken i positiv eller negativ retning. Det samme gjelder for det å være i opposisjon til voksne.

Figur 2.2 Hva er viktig for å få status i ditt vennemiljø? Prosent. N=5370-5538

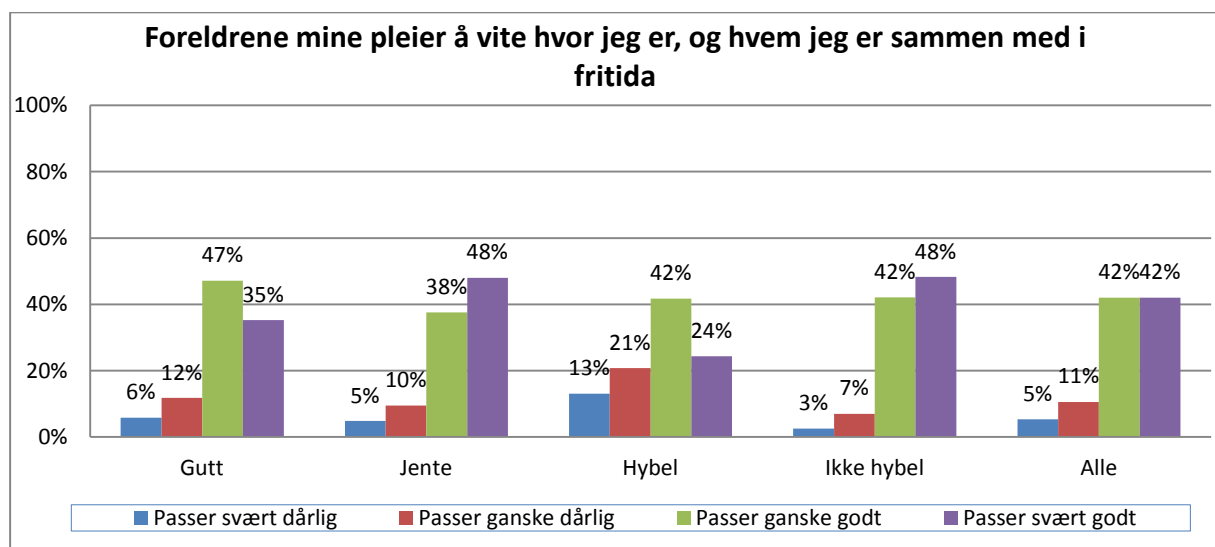
Figur 2.3 Hva er viktig for å få status i ditt vennemiljø? Svar fordelt etter kjønn og bosituasjon. Prosent.

I figur 2.3. har vi splittet opp svarfordelingen etter ungdommenes kjønn og bosituasjon. Figuren viser bare andelen som har svart «øker statusen mye» og «øker statusen litt» for hver egenskap eller væremåte som er inkludert i listen. Vi kan observere noen kjønnsforskjeller, men de prosentvise forskjellene varierer. Jenter er blant annet mer tilbøyelig til å mene at «å være til å stole på» øker statusen i venneflokken, mens gutter legger mer vekt på «å være flink i idrett». Å være god til å slåss og å være i opposisjon til voksne verdsettes også høyere av gutter enn av jenter, mens det å ha et bra utseende og å ha moteriktige klær rangeres tilnærmet likt av gutter og jenter. Moteriktige klær og å ha et bra utseende verdsettes imidlertid høyere av dem som bor hjemme enn av dem som bor på hybel. Det samme gjelder for det å være flink i idrett.

2.2 FORHOLD TIL FORELDRE

Forholdet mellom ungdommene og deres foreldre er kartlagt via et sett med påstander om ulike sider ved relasjonen. Ungdommene ble bedt om å ta stilling til hver påstand ved å krysse av for hvor godt eller dårlig hvert utsagn passet for dem. Det var i alt fire svarkategorier som spenner fra «passer svært dårlig» til «passer svært godt», og figurene fra 2.4 til 2.7. viser fordelingene av svar for hver påstand splittet opp for kjønn og bosituasjon.

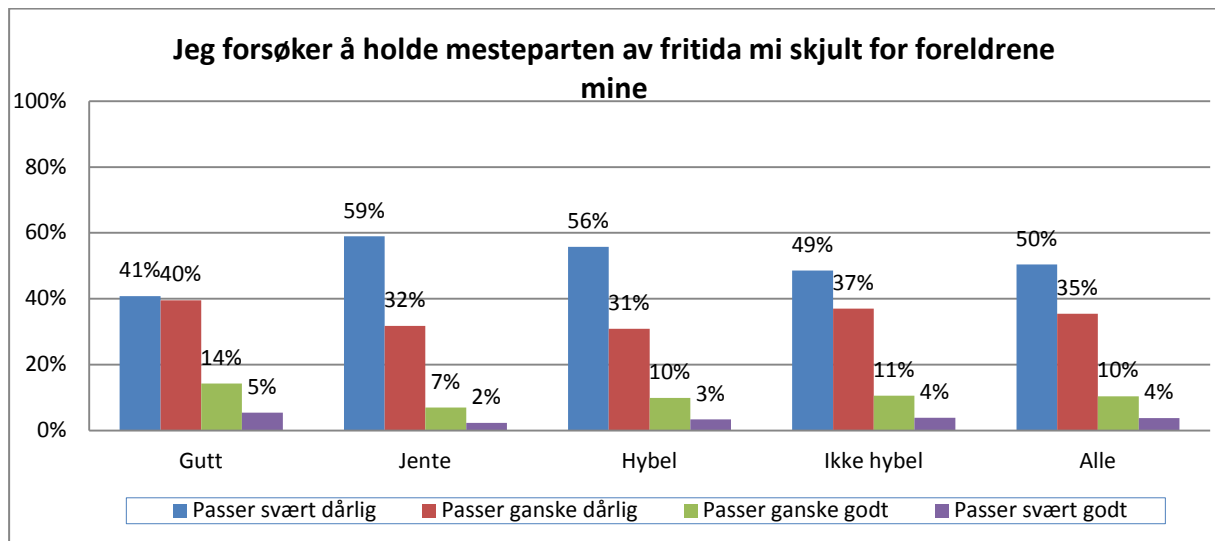
Svarene totalt sett tyder på at det er stor grad av åpenhet mellom generasjonene. De aller fleste ungdommene oppgir at foreldrene pleier å vite hvor de er og hvem de er sammen med i fritiden. Det er imidlertid en viss forskjell i svarfordelingen knyttet både til kjønn og til bolig. De som bor på hybel har, forståelig nok, i større grad enn dem som ikke bor på hybel, oppgitt at foreldrene ikke alltid vet hvor de er, eller hvem de er sammen med (figur 2.4. og 2.5.). Gutter har også i noe større grad enn jenter valgt svarkategoriene «passer ganske dårlig» og «passer svært dårlig» for utsagn som gjelder foreldres kjennskap til hva de gjør i fritiden.

Figur 2.4 Foreldrene mine pleier å vite hvor jeg er, og hvem jeg er sammen med i fritida. Svar fordelt etter kjønn og bosituasjon. Prosent. N=5623

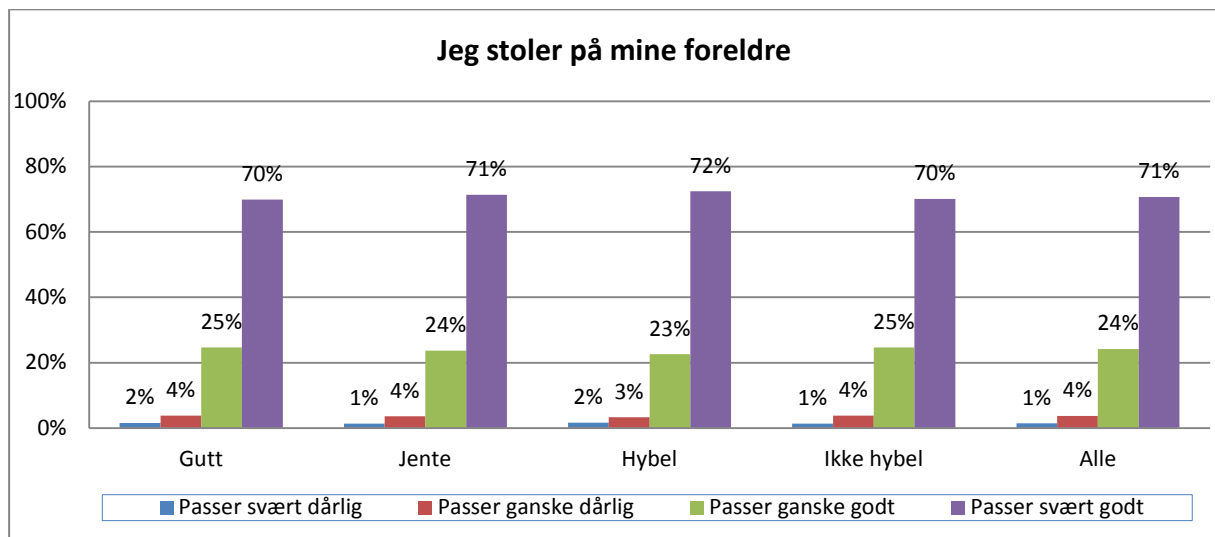
Stor grad av åpenhet mellom ungdommene og deres foreldre kommer også til uttrykk i vurderinger av en påstand om at ungdommene forsøker å holde mesteparten av fritiden sin skjult for foreldrene (figur 2.5). Også her ser det ut til at jentene har et noe åpnere forhold til foreldrene enn guttene har. Ni av ti jenter har krysset av for «passer svært dårlig» eller «passer ganske dårlig» som respons på dette utsagnet, mens åtte av ti gutter har krysset av for de samme svarkategoriene. Omtrent like

store andeler av dem som bor hjemme og dem som bor på hybel har krysset av for passer svært dårlig eller passer ganske dårlig.

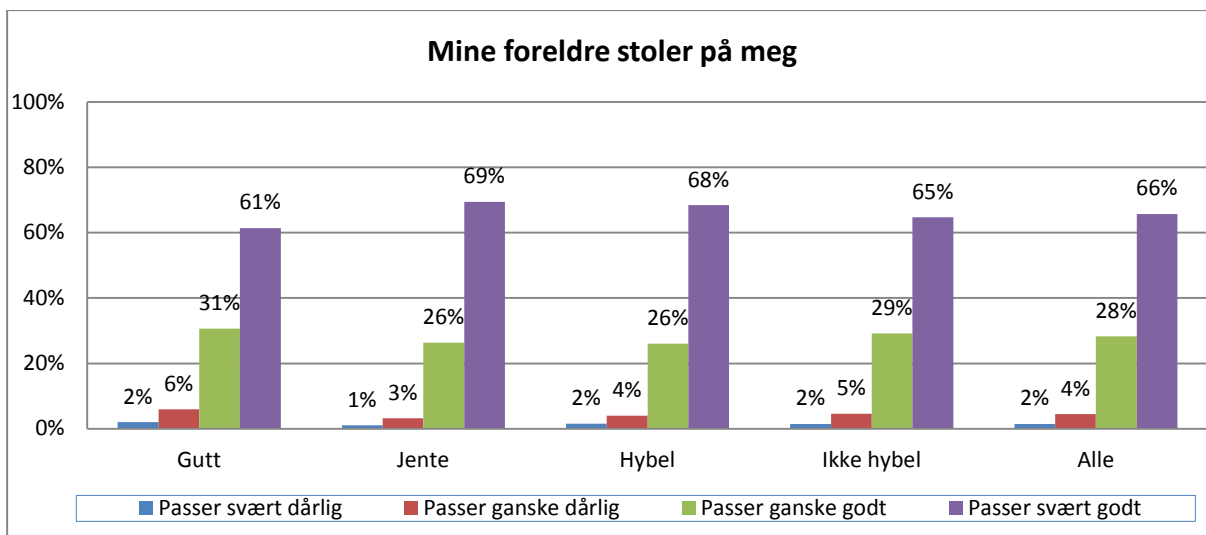

Figur 2.5 Jeg forsøker å holde mesteparten av fritida mi skjult for foreldrene mine. Svar fordelt etter kjønn og bosituasjon. Prosent. N=5579

Det er også stor grad tillit mellom ungdommene og deres foreldre. Om vi slår sammen svarkategoriene «passer ganske godt» og «passer svært godt» ser vi at rundt 95 prosent av dem som har svart, oppgir at de stoler på foreldrene sine (figur 2.6). Omtrent like stor andel har valgt de samme svarkategoriene som respons på utsagnet om at deres foreldre stoler på dem (figur 2.7). For begge spørsmålene er det ubetydelige forskjeller i svar mellom gutter og jenter og mellom dem som bor på hybel og dem som bor hjemme.

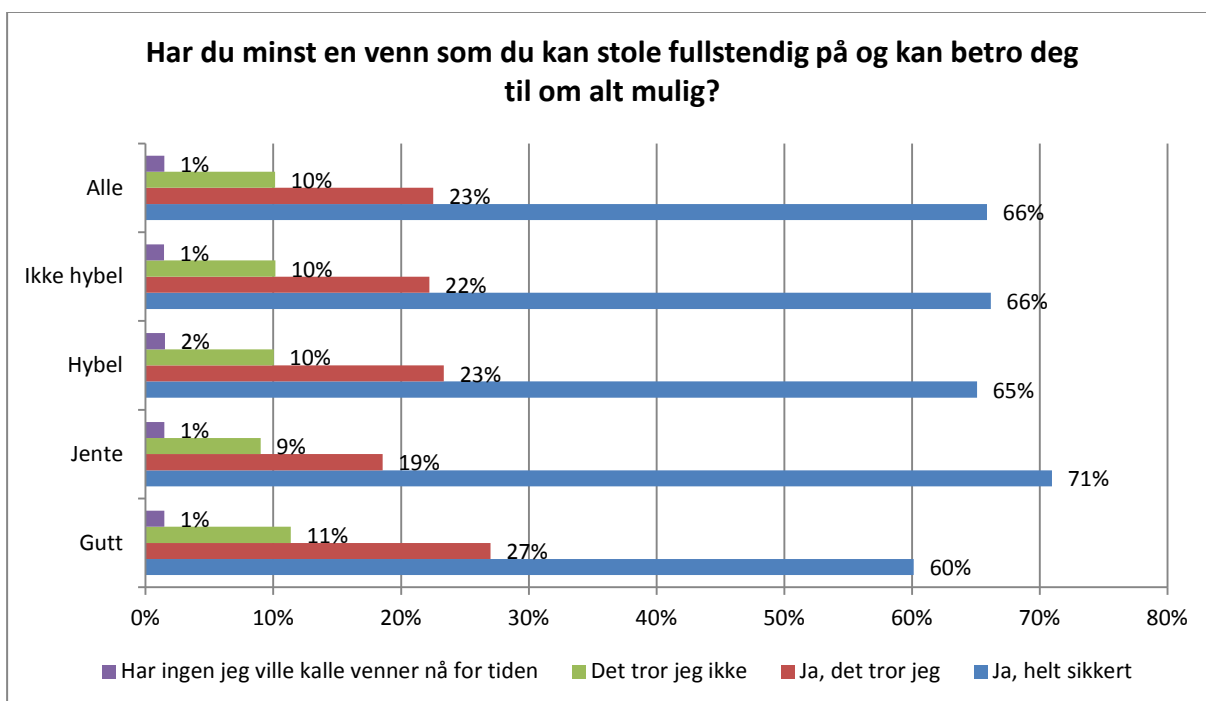
Figur 2.6 Jeg stoler på mine foreldre. Svar fordelt etter kjønn og bosituasjon. Prosent. N=5609

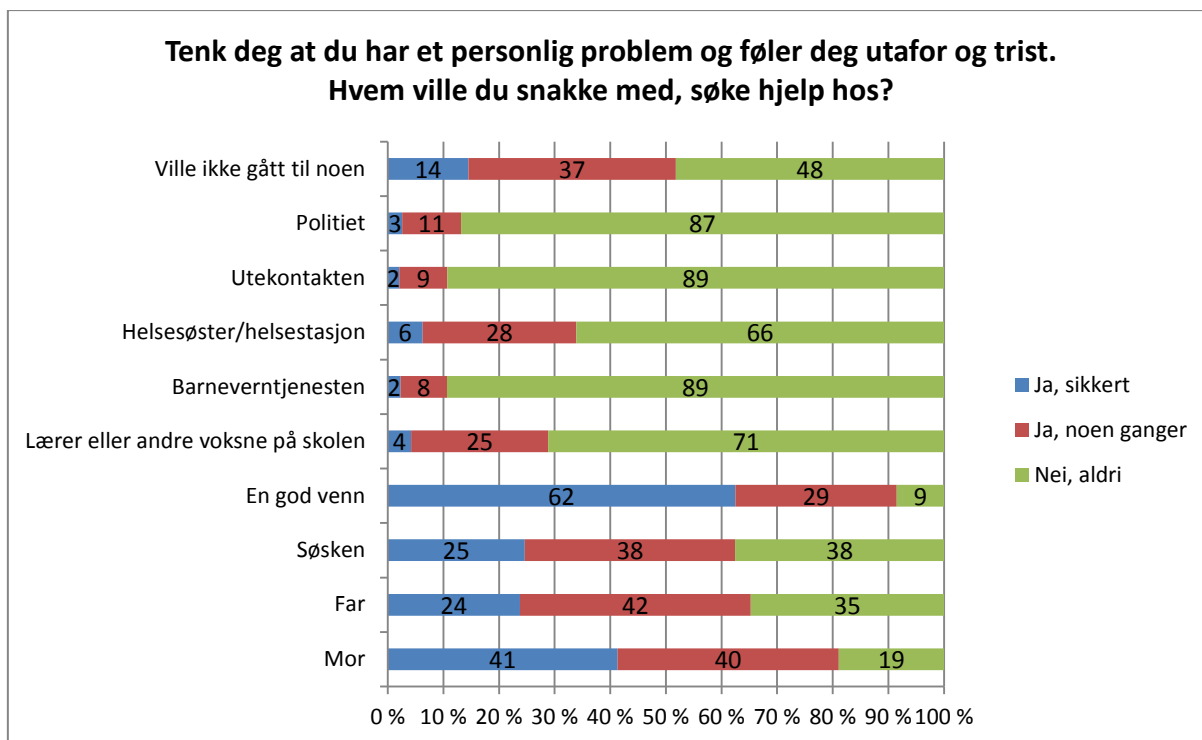
Figur 2.7 Mine foreldre stoler på meg. Svar fordelt etter kjønn og bosituasjon. Prosent. N=5611

2.3 FORTROLIGHET

Omkring to av tre ungdommer har minst en venn de kan stole fullstendig på og betro seg til (figur 2.8). Om vi slår sammen andelen som har svart at de tror de har minst en venn de kan stole på, og andelen som er helt sikker på dette, finner vi at ni av ti har en fortrolig venn. Svarfordelingen mellom jenter og gutter varierer imidlertid noe. I alt svarer syv av ti jenter «helt sikkert» på spørsmålet om de har minst en fortrolig venn, mens seks av ti gutter svarer det samme. Hvorvidt ungdommene bor på hybel eller ei, ser ikke ut til å ha noen betydning for om de har noen å betro seg til.

Figur 2.8 Har du minst en venn som du kan stole fullstendig på? Svar fordelt etter kjønn og bosituasjon. Prosent. N=5675

Figur 2.9 Hvem ungdommene vil snakke med, eller søke hjelp hos om de har et personlig problem. Prosent.

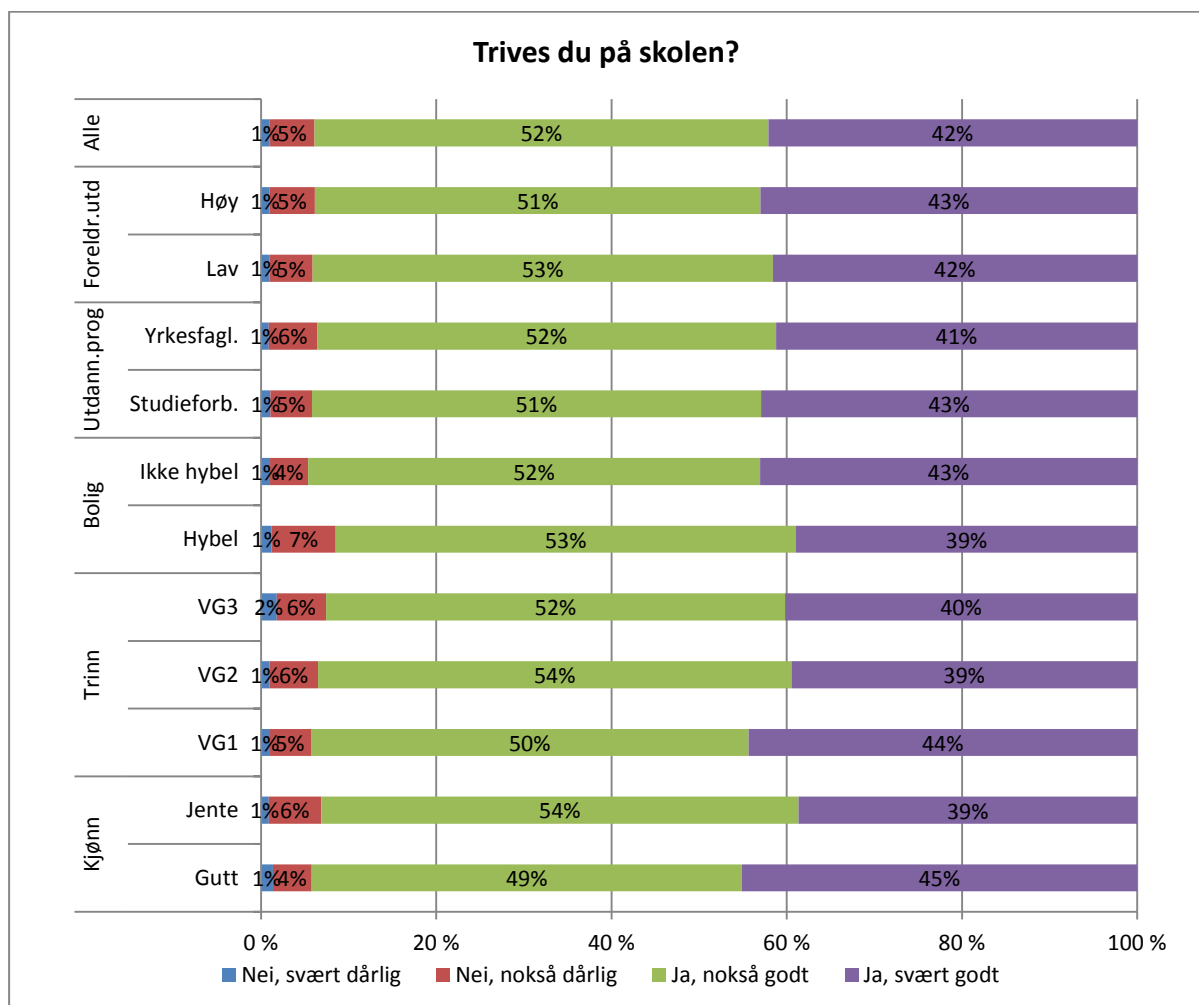
Ungdommene har også svart på spørsmål om hvem de ville snakke med, eller søke hjelp hos om de har et personlig problem. Figur 2.9. viser at det først og fremst er innenfor privatsfæren og i de nære relasjoner at det kan være aktuelt å ta opp problemer. Flest ungdommer, det vil si tre av fem, ville ha valgt en god venn, mens to av fem ville ha valgt mor. Rundt 25 prosent ville «helt sikkert» ha betrodd seg til far og søsken i en vanskelig situasjon, mens 14 prosent oppgir at de ikke ville ha gått til noen. Andelen som ville ha oppsøkt det offentlige hjelpeapparatet er lav, men rundt 12 prosent ville i visse situasjoner ha vurdert å snakke med utekontakt, barneverntjeneste og politi. Andelen som ville ha søkt hjelp hos helsesøster, er også lav om vi ser på andelen som svarer «ja, sikkert» (seks prosent), men om vi føyer til andelen som svarer «ja, noen ganger» er det i alt en av tre ungdommer som kunne tenke seg å kontakte helsesøster. Heller ikke lærere eller andre voksne på skolen er svært aktuelle for ungdommene å henvende seg til i en slik situasjon. Vel 70 prosent svarer «nei, aldri» på spørsmålet om de ville ha snakket med noen på skolen om et personlig problem.

3. SKOLE OG UTDANNINGSPLANER

En rekke spørsmål i Ungdataundersøkelsen handler om ungdommenes forhold til det som foregår i og rundt skolehverdagen. I dette kapitlet tar vi med svar på et utvalg av disse spørsmålene. Blant annet ser vi på hvordan ungdommene trives på skolen, hvordan de vurderer ulike sider ved skolemiljøet, som følelse av trygghet, forhold til skolearbeid, til klassekamerater og til lærere, og om motivasjon og vurdering av muligheter til å påvirke det som skjer i skolen. Vi har også tatt med svar på spørsmål om fravær fra skolen av ulike grunner. Ungdommenes utdanningsplaner vises til slutt i kapitlet.

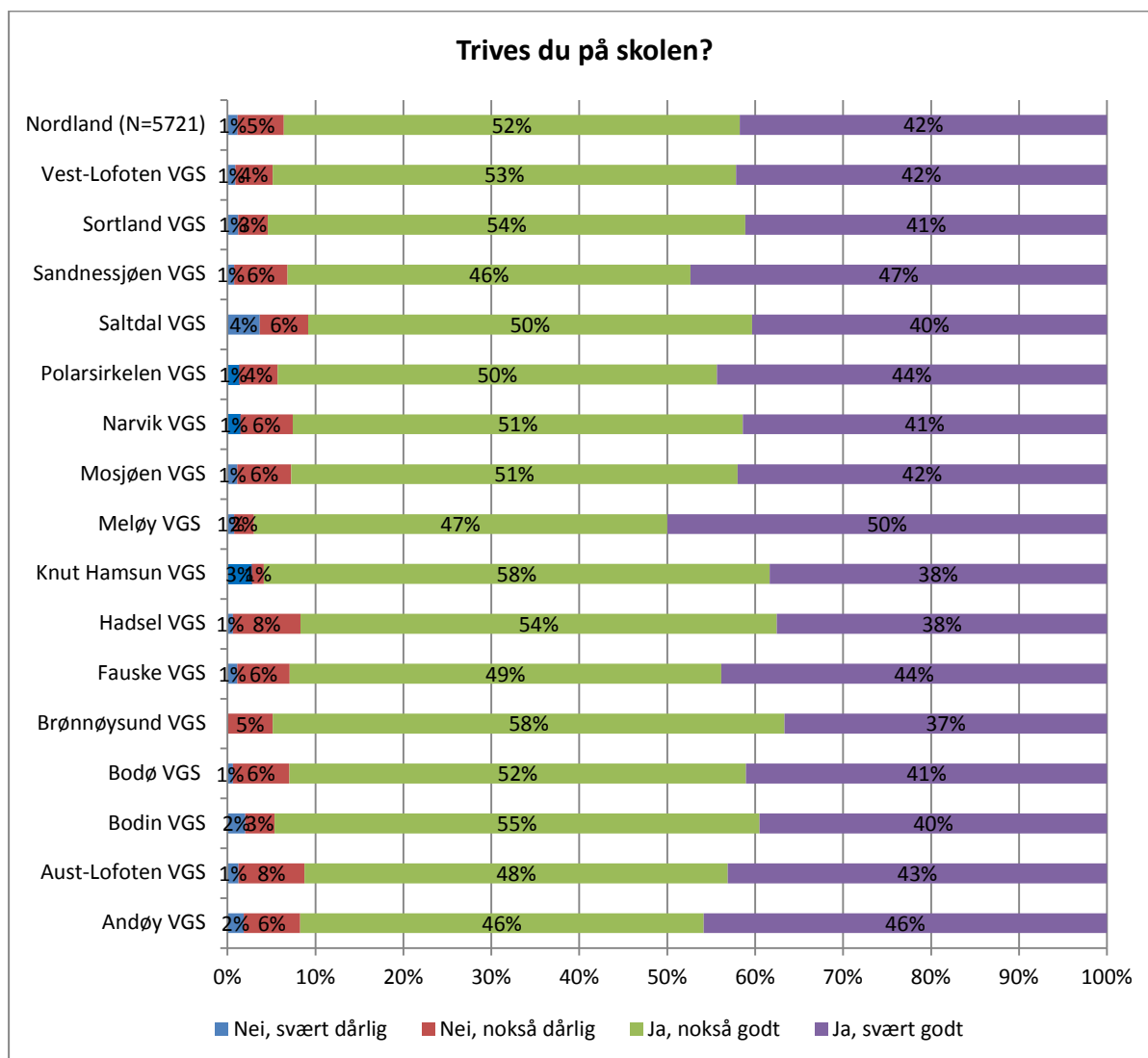
3.1 GENERELL SKOLETRIVSEL

Ungdommene trives jevnt over godt på skolen. I alt 94 prosent av dem som har deltatt i undersøkelsen, har svart «svært godt» (42 prosent) eller «nokså godt» (52 prosent) på et generelt spørsmål om skoletrivsel (figur 3.1.). Trivselen er gjennomgående høy i alle grupper og det er små forskjeller, med unntak for kjønn, bosituasjon og klassetrinn der henholdsvis gutter, de som bor hjemme, og elever i førsteåret på videregående skole har en noe høyere andel som trives «svært godt». Andelen som har svart at de trives «svært dårlig» er lik for alle grupper (omkring en prosent), med unntak av elever i sisteåret som ligger i underkant av to prosent.

Figur 3.1 Trivsel på skolen etter ungdommenes bakgrunn. Prosent. N=5721

Andelen elever som har svart at de trives godt, er jevnt over høy ved alle de videregående skolene i fylket. Likevel varierer svarfordelingen noe mellom skolene, selv om det her er snakk om relativt små forskjeller mellom ytterpunktene. Elevene ved Meløy VGS og Knut Hamsun VGS trives aller best. Ved disse skolene har en andel på henholdsvis 97 prosent og 96 prosent svart at de enten trives «nokså godt» eller «svært godt» på sin skole (figur 3.2). Samtidig ser vi at to skoler, Saltdal VGS og Aust-Lofoten VGS, ligger litt lavere når det gjelder trivsel med en andel på henholdsvis 90 og 91 prosent som trives «nokså godt» eller «svært godt». Det vil si at rundt en av ti elever ved disse to skolene oppgir at trives dårlig eller svært dårlig.

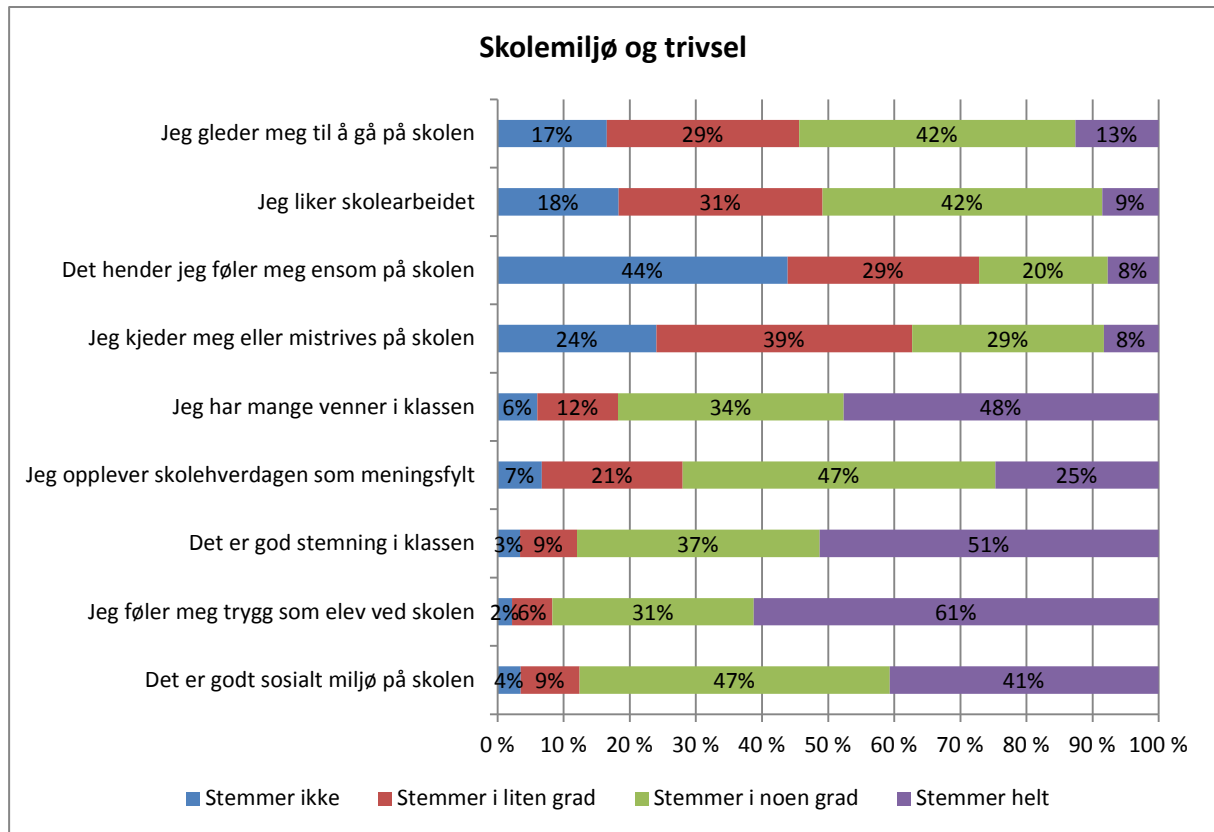

Figur 3.2 Trivsel på skolen etter videregående skole. Prosent.

3.2 VURDERINGER AV SKOLEMILJØET

Selv om en betydelig andel av ungdommene trives på skolen, som vist i figur 3.1. og 3.2., er det likevel ikke alle forhold på skolen eller i skolemiljøet som er like tilfredsstillende sett fra ungdommenes side. Ungdommene ble bedt om å vurdere en rekke med påstander som tar opp ulike sider ved trivsel og miljø i skolen som å glede seg til å gå på skolen, like skolearbeidet, føle seg ensom eller utrygg, og hvordan stemningen er i klassen. Svarskalaen var delt i fire med «stemmer ikke» og «stemmer helt» som ytterpunkter. Samlet svarfordeling viser at nesten ni av ti ungdommer mener at

det er et godt sosialt miljø på skolen og at stemningen i klassen er god (figur 3.3). Fire av fem har mange venner i klassen og nesten tre av fire opplever skolehverdagen som meningsfylt. Samtidig antyder bare vel halvparten at de liker skolearbeidet og gleder seg til å gå på skolen, mens fire av ti kjeder seg. I tillegg oppgir nærmere tre av ti at de noen ganger føler seg ensom på skolen, mens en av ti føler seg utrygg som elev ved skolen.

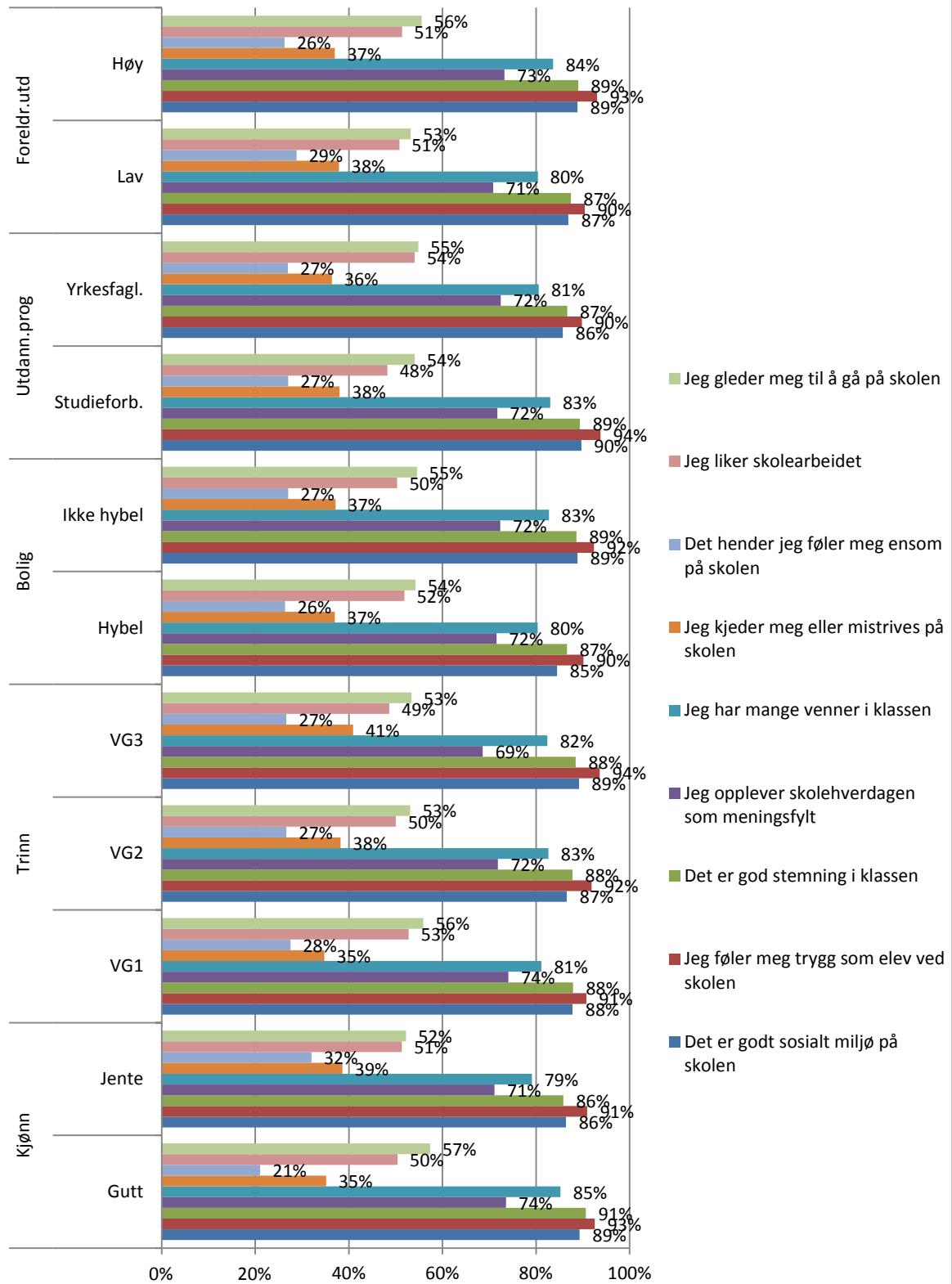

Figur 3.3 Skolemiljø og trivsel. Svar for hele fylket. Prosent. N=5343-5379

Figur 3.4 viser andelen som har svart «stemmer helt» og «stemmer i noen grad» for hver av påstandene fordelt på kjønn, klasstrinn, bosituasjon, utdanningsprogram og foreldres utdanningsbakgrunn. For de fleste påstandene er det små forskjeller i vurderingene. Når det gjelder variasjon knyttet til kjønn, oppgir en større andel gutter enn jenter at det er godt sosialt miljø på skolen og god stemning i klassen, at de føler seg trygg, at de opplever skoledagen som meningsfylt, at de har mange venner i klassen og at de gleder seg til å gå på skolen. Jenter, på den andre siden, oppgir i større grad enn gutter at de føler seg ensom (32 prosent mot 21 prosent) og at de kjeder seg, men de liker skolearbeidet en tanke bedre enn guttene. Av forskjeller mellom klasstrinn, kan nevnes at kjedsomhet øker noe med økende klasstrinn, mens å glede seg til å gå på skolen og å like skolearbeidet synker med økende klasstrinn. Ungdommene føler seg imidlertid tryggere på skolen etter hvert som de blir eldre, men følelse av utrygghet varierer også med bosituasjon. De som bor på hybel oppgir i noe større grad at de føler seg utrygg på skolen enn dem som ikke bor på hybel. Vi ser videre at elever på yrkesfag i noe større grad enn elever på studieforberedende oppgir at de liker skolearbeidet, mens en noe større andel elever på studieforberedende program oppgir at de føler seg trygg på skolen og har mange venner i klassen. Foreldres utdanningsnivå gir heller ikke store utslag i vurderingene, men ungdom som har foreldre med høyere utdanning, gleder seg til å gå på skolen, har mange venner i klassen, og føler seg trygg i noe større grad enn dem som har foreldre med lavere utdanning. En noe høyere andel ungdom med foreldre med lavere utdanning, oppgir at de føler seg ensom sammenliknet med dem som har foreldre med høyere utdanning.

Skolemiljø og trivsel Andel som har svart "stemmer helt"/"stemmer i noen grad"

Figur 3.4 Skolemiljø og trivsel. Svar fordelt etter ungdommenes bakgrunn. Prosent. N=5343-5379

Tabell 3.1 Skolemiljø og trivsel på skolen etter videregående skole. Prosent

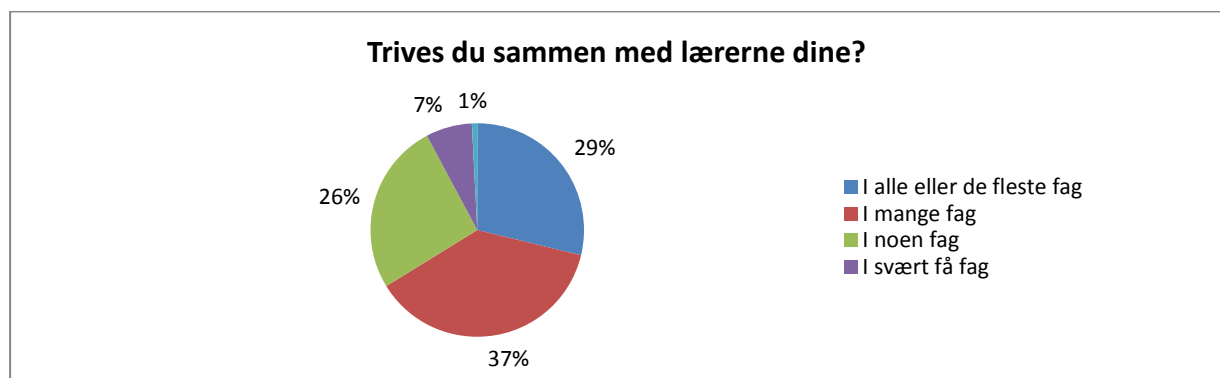
	Det er godt sosialt miljø på skolen	Jeg føler meg trygg som elev ved skolen	Det er god stemning i klassen	Jeg opplever skolehverdagen som meningsfylt	Jeg har mange venner i klassen	Jeg kjeder meg eller mistrives på skolen	Det hender jeg føler meg ensom på skolen	Jeg liker skolearbeidet	Jeg gleder meg til å gå på skolen
Andøy VGS (N=109)	89	95	94	77	87	34	18	56	50
Aust-Lofoten VGS (N=149)	87	90	93	71	86	39	22	46	49
Bodin VGS (N=573)	92	94	91	69	85	43	28	42	50
Bodø VGS (N=785)	88	92	88	71	80	44	28	49	51
Brønnøysund VGS (N=311)	85	90	87	68	80	41	29	52	55
Fauske VGS (N=247)	87	92	86	69	79	31	28	48	50
Hadsel VGS (N=309)	85	91	87	73	80	37	28	56	59
Knut Hamsun VGS (N=70)	86	86	86	75	84	39	31	46	59
Meløy VGS (N=129)	95	96	98	77	87	32	25	59	64
Mosjøen VGS (N=524)	89	91	90	74	82	33	29	50	58
Narvik VGS (N=513)	88	92	86	70	83	37	24	47	50
Nordland (N=5379)	88	92	88	72	82	37	27	51	54
Polarsirkelen VGS (N=609)	86	91	86	73	79	35	31	57	59
Saltdal VGS (N=105)	87	93	86	75	80	28	19	61	56
Sandnessjøen VGS (N=247)	87	91	87	71	86	35	25	54	54
Sortland VGS (N=380)	84	91	83	75	77	35	28	52	54
Vest-Lofoten VGS (N=319)	90	94	92	77	87	36	26	56	59

Vurderinger av de ni påstandene varierer noe mer mellom skolene i fylket enn etter ungdommenes bakgrunn. Størst prosentvis variasjon vises for påstanden om å like skolearbeidet (tabell 3.1). Saltdal VGS har en andel på 61 prosent som enten har svart «stemmer helt» eller «stemmer i noen grad» på dette spørsmålet, mens Bodin VGS har en andel på 41 prosent. Det er også betydelig forskjell i andeler som oppgir at de kjeder seg eller mistrives på skolen. Her kommer de to skolene i Bodø, Bodø VGS og Bodin VGS, dårligst ut med henholdsvis 44 og 43 prosent, mens Saltdal VGS har lavest andel (28 prosent). Meløy VGS skole kommer generelt godt ut i vurderingene. Denne skolen har høyest andel ungdommer som oppgir at det er godt sosialt miljø på skolen (95 prosent), at det er god stemning i klassen (98 prosent), at de opplever skolehverdagen som meningsfylt (77 prosent), at de har mange venner i klassen (87 prosent), og at de gleder seg til å gå på skolen (64 prosent). Elevene føler seg også trygg ved denne skolen (96 prosent). Meløy VGS kommer nærmest opp til Saltdal VGS når det gjelder andel som liker skolearbeidet (59 prosent).

Knut Hamsun videregående skole markerer seg negativt ved å ha høyest andel som føler seg utrygg (14 prosent) og andel som føler seg ensom (31 prosent). Polarsirkelen videregående skole har like høy andel som føler seg ensom som Knut Hamsun VGS, mens andelen elever som føler seg ensom er lavest ved Andøy videregående skole (18 prosent) og Saltdal (19 prosent). Sortland videregående skole har lavest andel som oppgir at det er godt sosialt miljø ved skolen (84 prosent), at det er god stemning i klassen (83 prosent) og at de har mange venner i klassen (77 prosent). Brønnøysund VGS har lavest andel som opplever skolehverdagen som meningsfylt (68 prosent), mens Aust-Lofoten VGS har lavest andel som gleder seg til å gå på skolen (49 prosent).

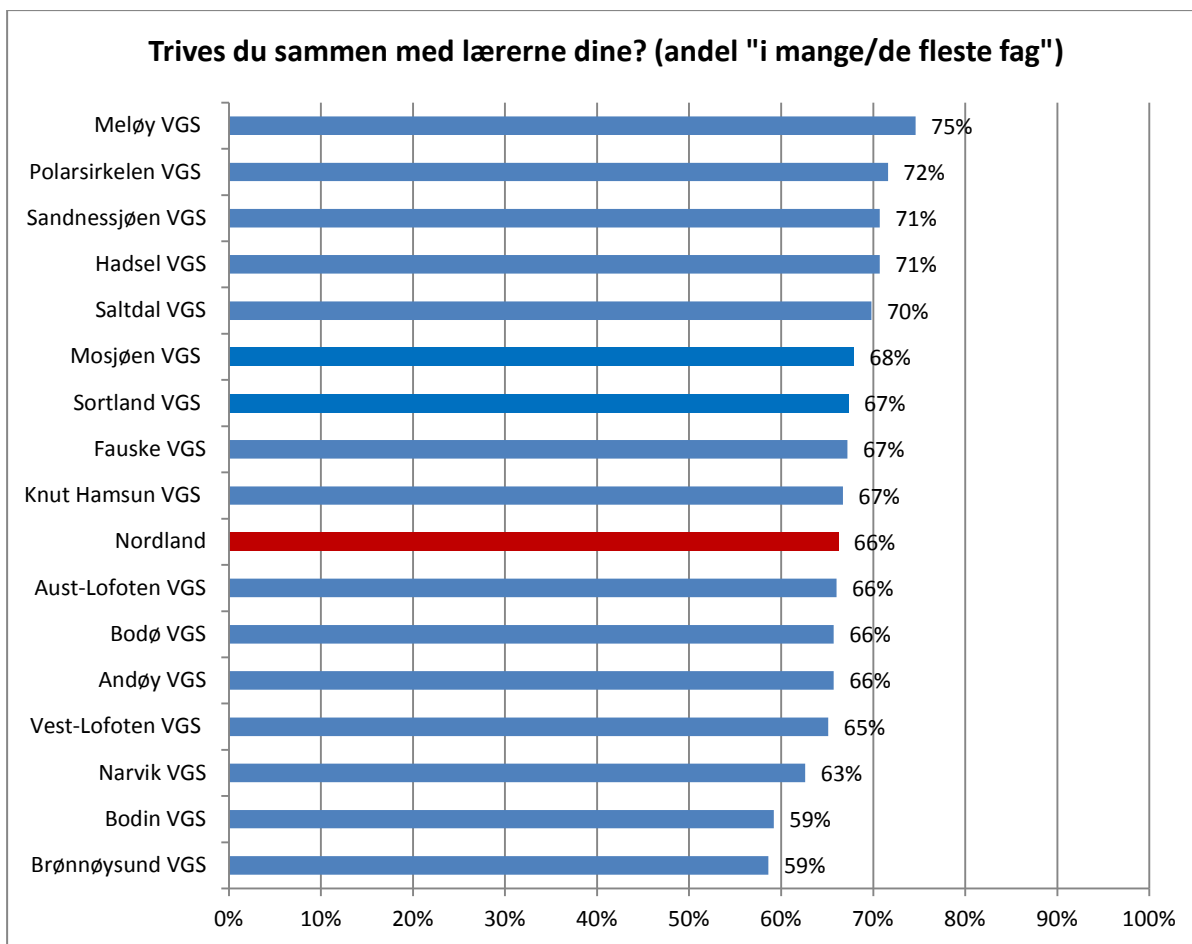
3.3 TRIVSEL, MOTIVASJON OG FORHOLD TIL LÆRERE

Ungdataundersøkelsen i Nordland har med to spørsmål om forholdet mellom ungdommene og lærerne. I det ene spørres det om den enkelte trives sammen med lærerne sine, mens i det andre spørres det om ungdommene har lærere som gir dem lyst til å arbeide med fagene. Begge spørsmålene hadde de samme fem svarkategoriene som går fra «ikke i noen fag» til «i alle eller de fleste fag». Figur 3.5 viser ungdommenes samlede svar på det første spørsmålet, det vil si om de trives med lærerne sine.

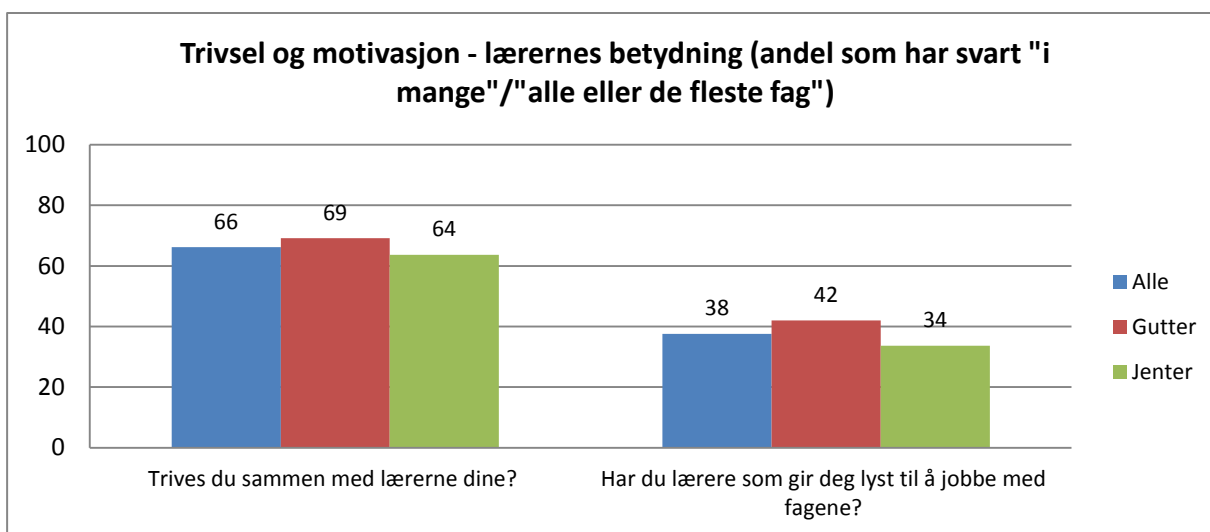
Figur 3.5 Trives du sammen med lærerne dine? Prosent. N=5377

To av tre svarer at de trives i mange eller i de fleste fag (figur 3.5), mens en liten andel (åtte prosent) oppgir at de ikke trives med lærerne i noen fag eller i svært få fag. Det er imidlertid noe variasjon i svarfordelingen. Blant annet kommer det frem forskjeller som henger sammen med skoletilhørighet. Ungdommer ved de forskjellige skolene som har svart at de trives med lærerne sine «i alle eller de fleste fag» eller «i mange fag», spenner fra 59 prosent som lavest andel til 75 prosent som høyeste andel (figur 3.6). Nok en gang kommer Meløy VGS best ut (se også pkt. 3.2), mens Brønnøysund VGS sammen med Bodin VGS ligger lavest.

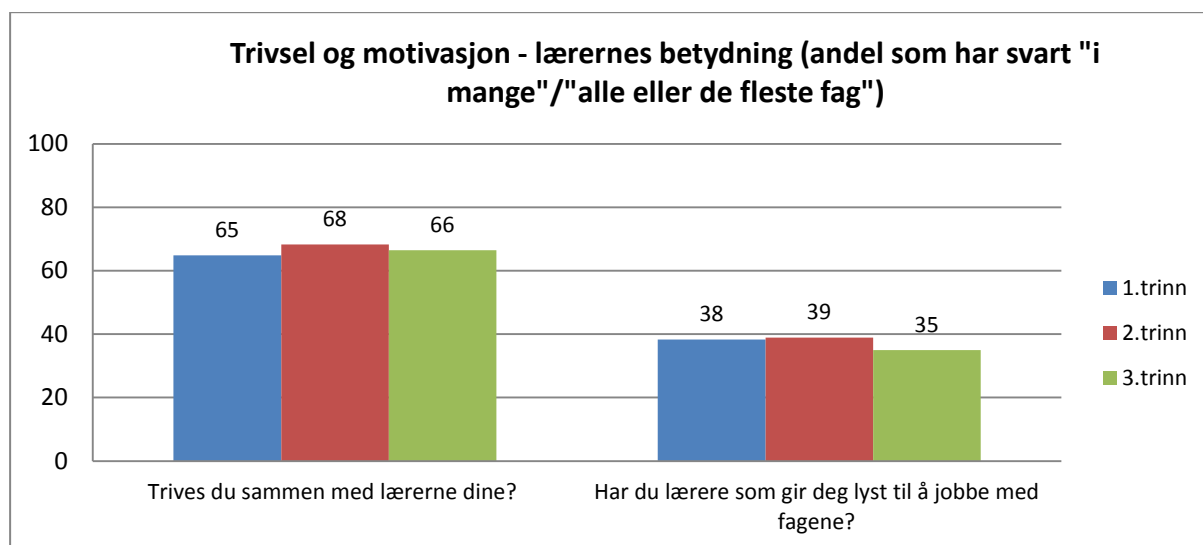
Figur 3.6 Trives du sammen med lærerne dine? Svar fordelt etter skole. Prosent. N=5377

På spørsmål om ungdommene har lærere som gir dem lyst til å arbeide med fagene, svarer nærmere fire av ti at de har det i mange eller i de fleste/alle fag. Svar på begge spørsmålene varierer noe både med kjønn og klassetrinn. Gutteandelen som trives sammen med lærerne og som oppgir at de har lærere som gir dem lyst til å arbeide med fagene, er noe høyere enn jenteandelen. For det første spørsmålet er differansen 69 prosent mot 64 prosent i guttenes favør. Prosentdifferansen er noe større for svar på spørsmål om lærerne gir dem lyst til å arbeide med fagene. Her har 42 prosent av guttene krysset av for «i mange fag» eller «i alle eller i de fleste fag» mot 34 prosent av jentene.

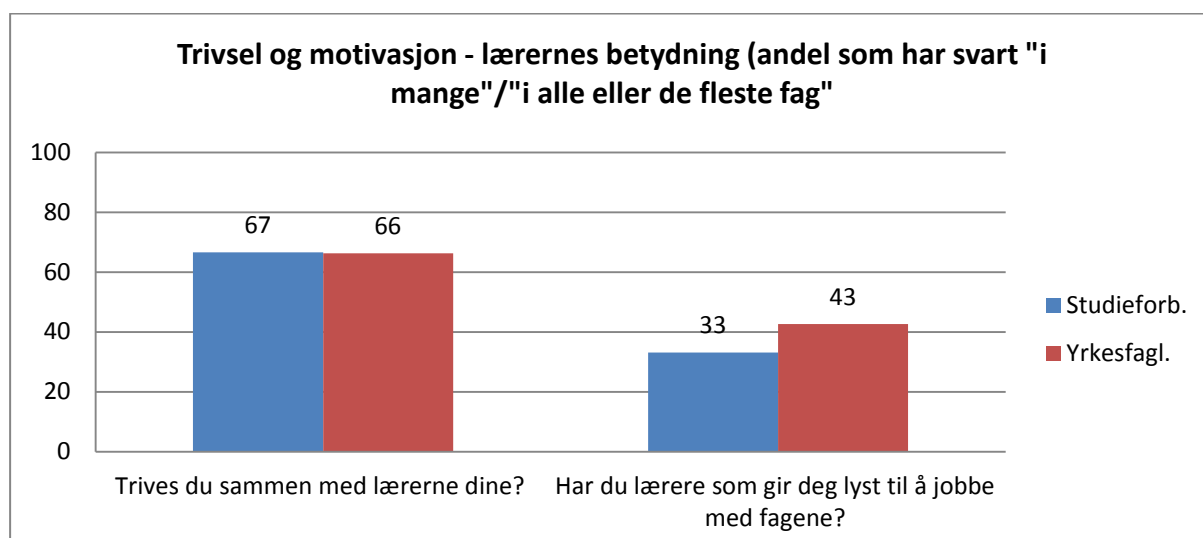

Figur 3.7 Trivsel og motivasjon – lærernes betydning. Svar fordelt etter kjønn. Prosent. N=5377/5330

Ser vi på svarfordelingen på de samme spørsmålene etter klassetrinn, finner vi et felles svarmønster for begge spørsmålene. Både trivsel med lærerne og opplevelse av at lærerne gir dem lyst til å arbeide med fagene øker en tanke fra første til andre klassetrinn, for så å synke noe fra andre til tredje klasse.

Figur 3.8 Trivsel og motivasjon – lærernes betydning. Svar fordelt etter klassetrinn. Prosent. N=5377/5330

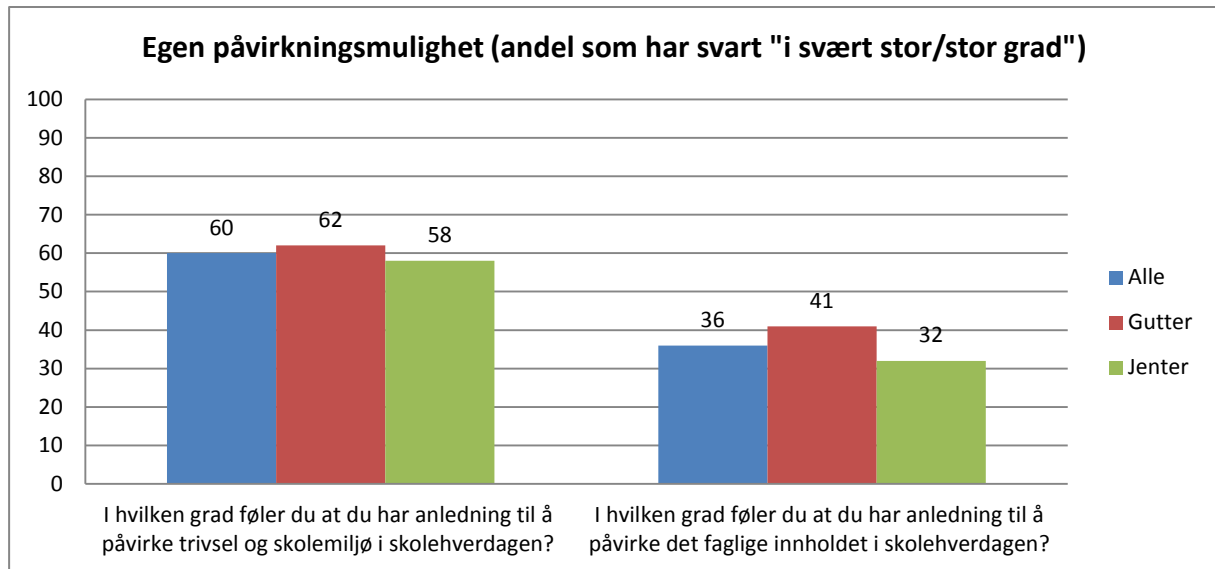

Figur 3.9 Trivsel og motivasjon – lærernes betydning. Svar fordelt etter utdanningsprogram. Prosent. N=5377/5330

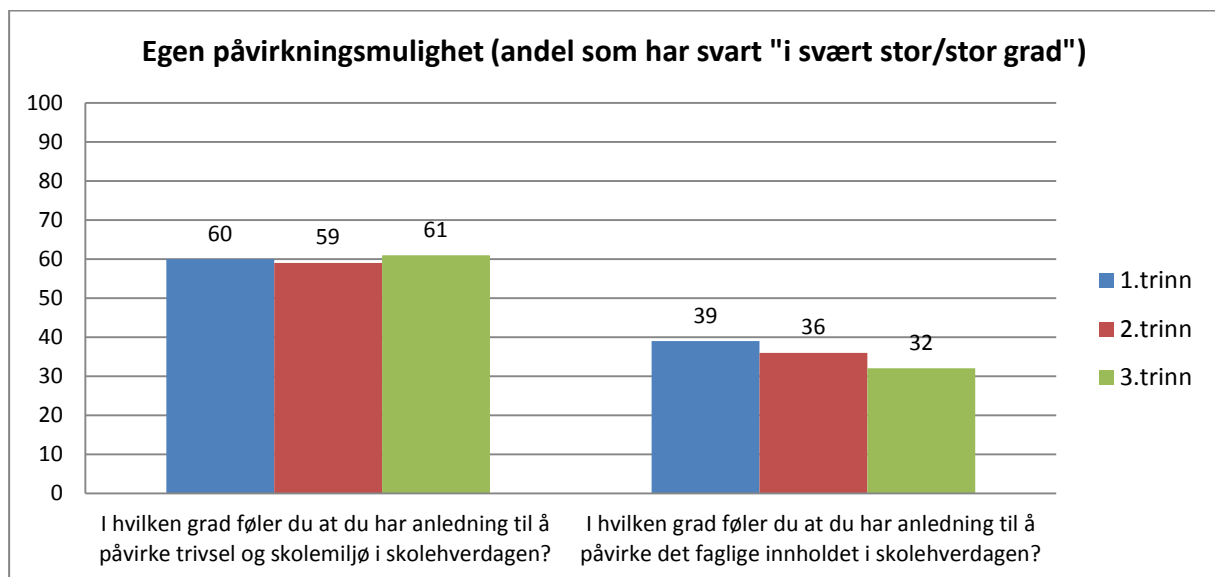
En tilnærmet lik andel elever på studieforbereende og yrkesfaglig utdanningsprogram oppgir at de trives med lærerne sine, det vil si to av tre for begge utdanningsprogrammene, mens en større andel elever på yrkesfag enn på studieforbereende oppgir at de har lærere som gir dem lyst til å arbeide med fagene i mange eller de fleste fag (fire av ti mot vel tre av ti).

Ungdommenes opplevelse av å kunne påvirke skolehverdagen enten det handler om trivsel og skolemiljø eller det faglige innholdet, viser også kjønnsforskjell i favør av gutter (figur 3.10). Ungdommene har svart på følgende spørsmål: 1) I hvilken grad føler du at har anledning til å påvirke trivsel og skolemiljø i skolehverdagen?, og 2) I hvilken grad føler du at du har anledning til å påvirke det faglige innholdet i skolehverdagen? Begge spørsmålene hadde fire svarmuligheter fra «i liten grad» og «i noen grad» til «i stor grad» og «i svært stor grad». Totalt sett er andelen som oppgir at de

har anledning til å påvirke trivsel og skolemiljø, høyere enn andelen som antyder at de har anledning til å påvirke det faglige innholdet, 60 prosent mot 36 prosent. På begge spørsmålene har en høyere andel gutter enn jenter svart «i svært stor grad» eller «i stor grad». Prosentdifferansen er størst for spørsmål nummer to om anledning til å påvirke det faglige innholdet hvor 41 prosent av guttene gir uttrykk for at de har det, mot 32 prosent av jentene.

Figur 3.10 Mulighet til å påvirke fag og miljø i skolehverdagen etter kjønn. Prosent. N=5235/5188

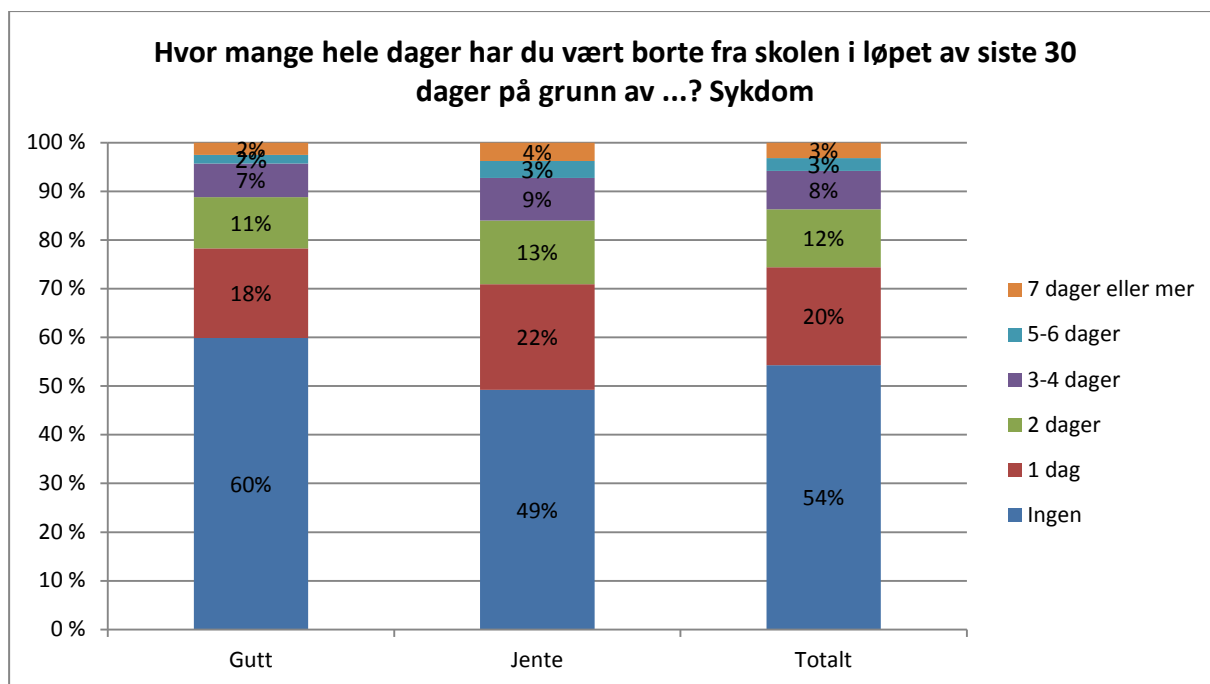
Figur 3.11 Mulighet til å påvirke fag og miljø i skolehverdagen etter klassetrinn. Prosent. N=5235/5188

Følelsen av å kunne påvirke faglig innhold i skolehverdagen minker imidlertid gradvis fra første til tredje klassetrinn, mens følelsen av å kunne påvirke trivsel og skolemiljø stort sett holder seg uendret i løpet av de tre årene på videregående skole (figur 3.11).

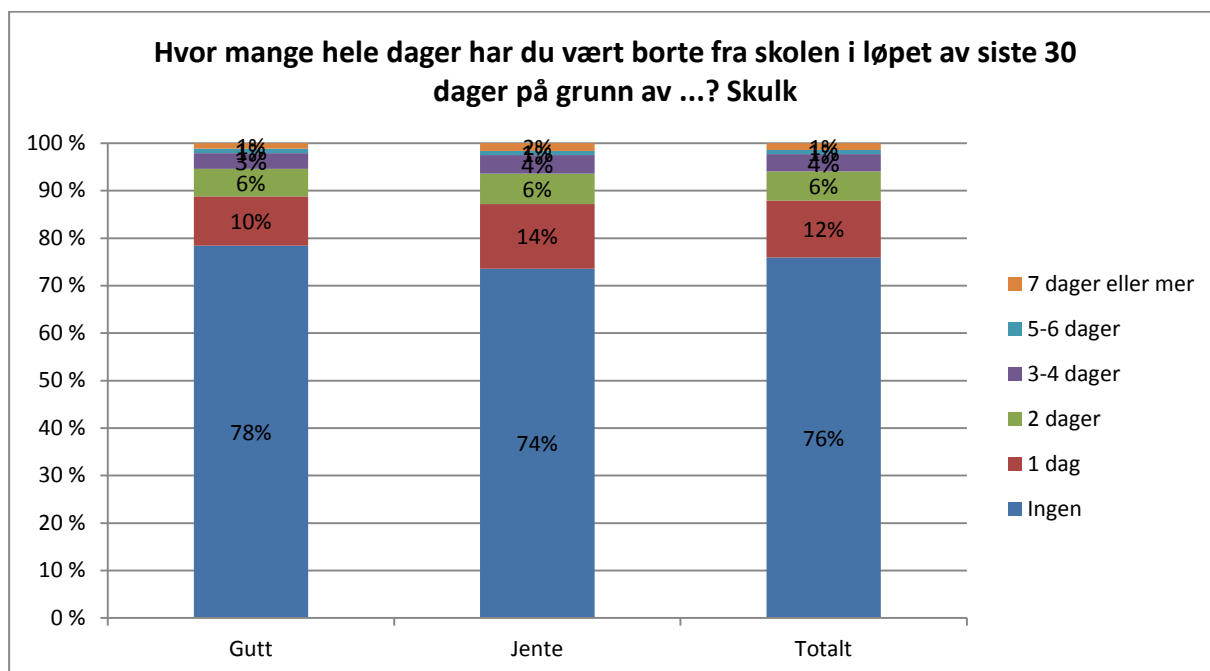
3.4 FRAVÆR OG SKULKING

De neste tre figurene (figur 3.12, 3.13, og 3.14) viser svar på spørsmål om fravær fra skolen. Ungdommene ble bedt om å oppgi hvor mange dager de har vært borte fra skolen de siste 30 dagene

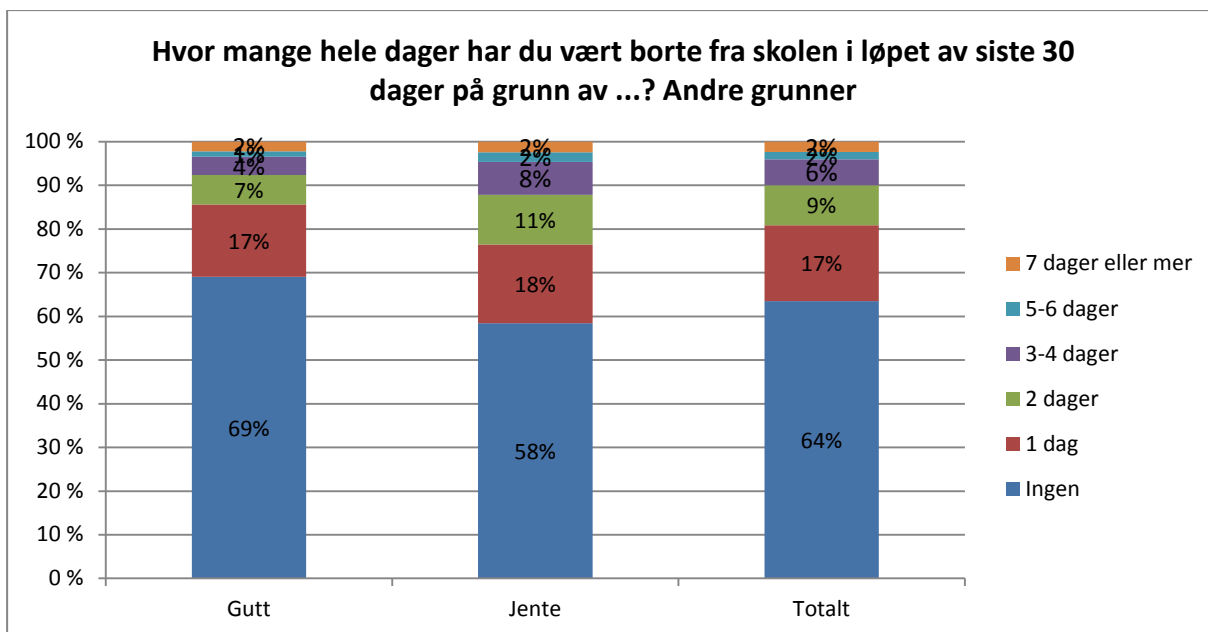
før undersøkelsen ble gjennomført, og av hvilke grunner. I spørsmålsformuleringen for grunner til fravær skiller det mellom sykdom, skulk og andre grunner. Det var i alt syv svarmuligheter, fra ingen dager til syv dager eller mer. Totalt har 46 prosent av elevene vært borte fra skolen på grunn av sykdom. Det vil si at noe over halvparten (54 prosent) ikke har vært borte fra skolen den siste måneden, men her varierer fraværet noe etter kjønn. Andelen gutter uten fravær er på 60 prosent, mot 49 prosent for jenter. Jenter har vært mer borte fra skolen av alle grunner. De har skulket mer og de har vært borte av andre grunner, men differansen er størst når det gjelder sykdom, med 51 prosent totalt, mot 40 prosent for guttene. Det er små prosentvise forskjeller når det gjelder fravær i en uke eller mer etter kjønn, men jenter har dobbelt så høyt fravær når det gjelder skulk, to prosent mot en prosent.

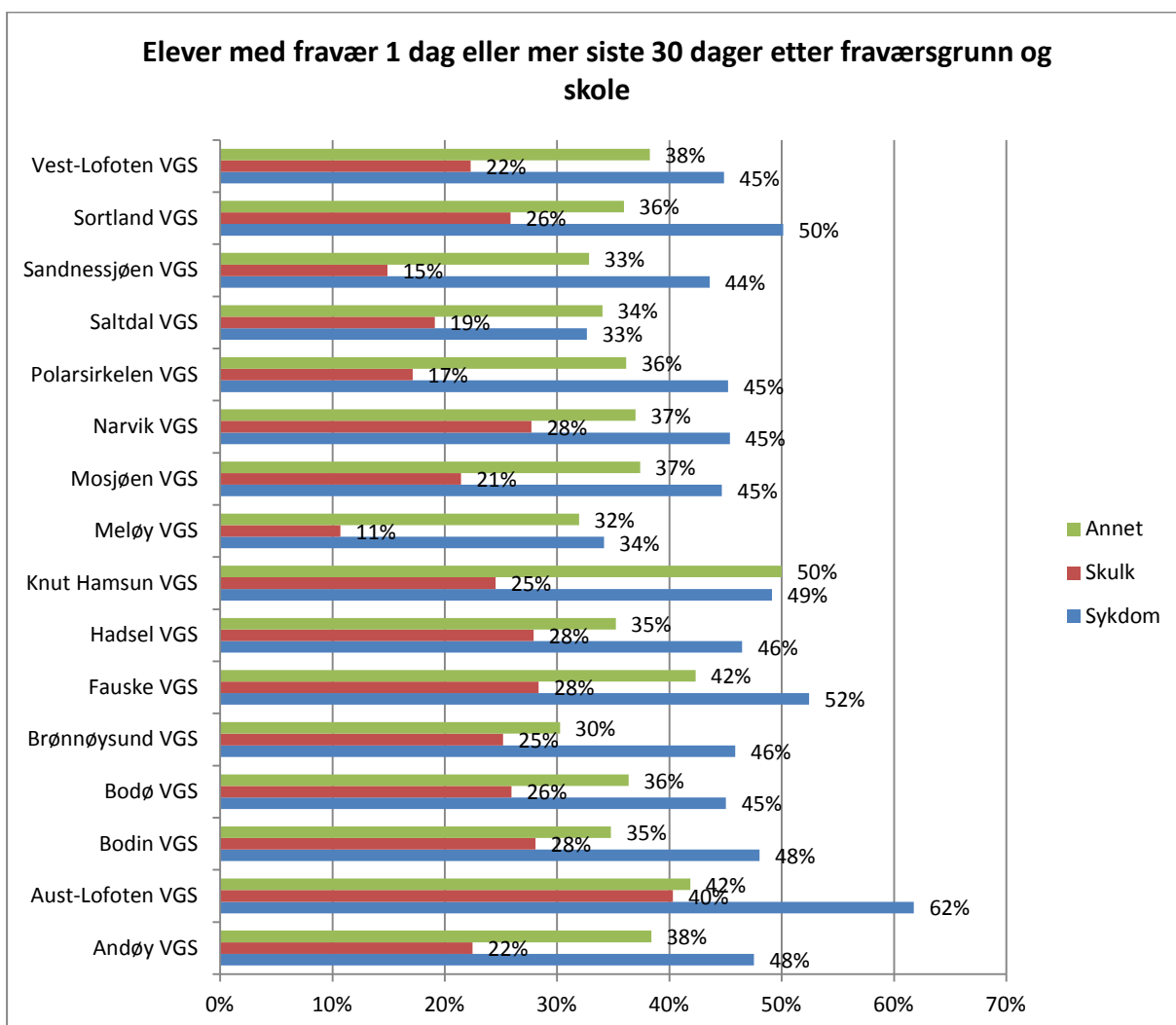
Figur 3.12 Fravær de siste 30 dager på grunn av sykdom, etter kjønn. Prosent. N=4933

Figur 3.13 Fravær de siste 30 dager på grunn av skulk, etter kjønn. Prosent. N=4501

Figur 3.14 Fravær de siste 30 dager av andre grunner, etter kjønn. Prosent. N=4709

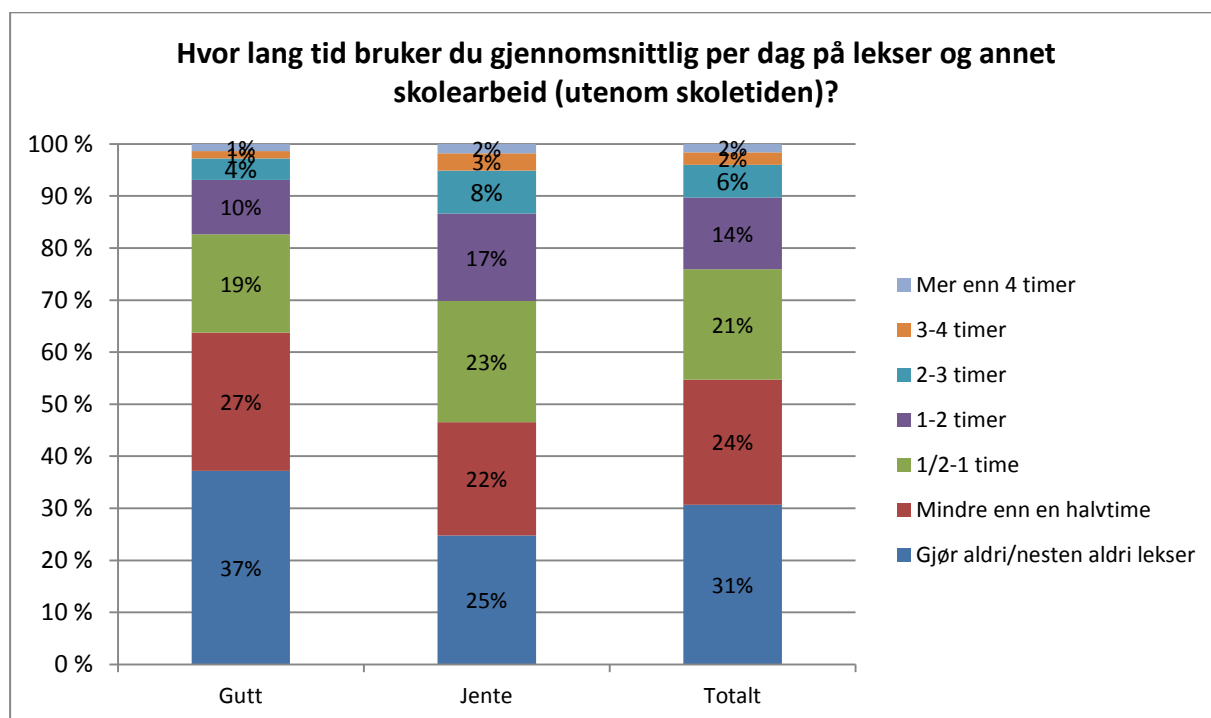
Figur 3.15 Fravær siste 30 dager etter grunn og videregående skole. Prosent.

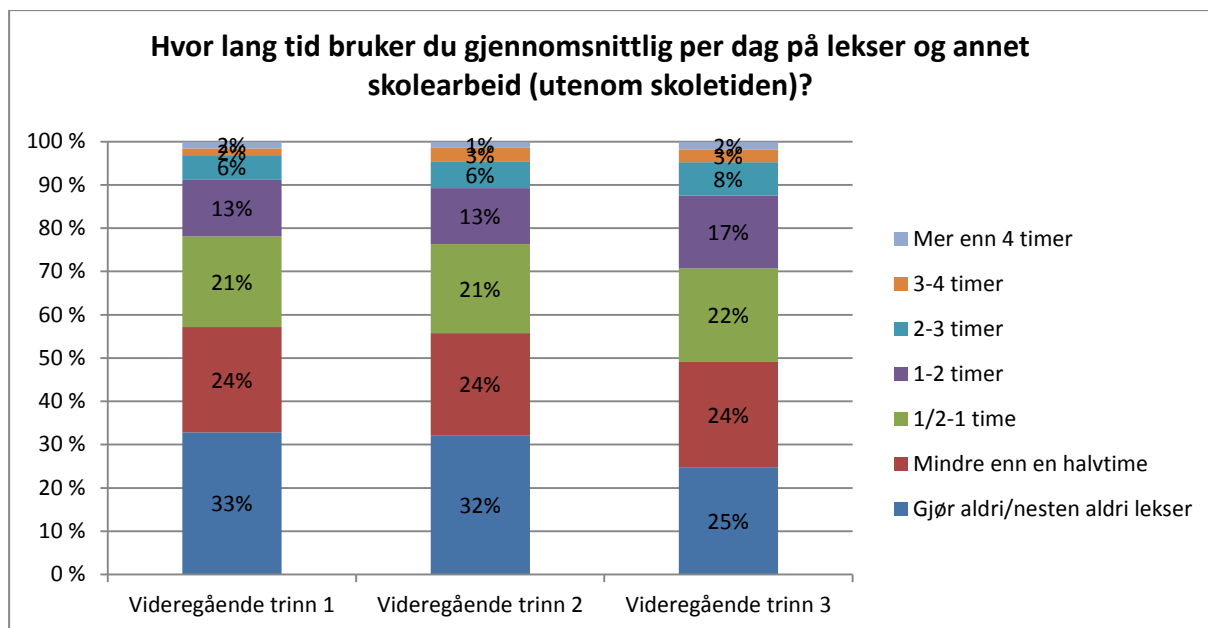
Aust-Lofoten videregående skole har høyest andel elever med fravær i en dag eller mer uavhengig av årsak. Seks av ti elever ved skolen har vært borte på grunn av sykdom, mens fire av ti har vært borte på grunn av skulk (figur 3.15). Fauske VGS og Sortland VGS har også høyt sykdomsfravær, men er likevel et stykke bak Aust-Lofoten VGS med henholdsvis 52 og 50 prosent fravær. Narvik VGS, Hadsel VGS og Bodin VGS kommer nærmest opp mot Aust-Lofoten VGS når det gjelder skulk med en andel på 28 prosent. Igjen kommer Meløy VGS mest positivt ut med en andel skulk på 11 prosent som er den laveste i fordelingen. Meløy VGS er også blant skolene med lavest andel fravær på grunn av sykdom, med 34 prosent, mens Saltdal VGS har aller lavest andel med 33 prosent. Knut Hamsun VGS har høyest andel elever med fravær av andre grunner enn sykdom og skulk, med 50 prosent i den kategorien.

3.5 LEKSELESING OG ANNET SKOLEARBEID

Den mest dominerende tendensen i ungdommenes svar på spørsmål om lekselesing, er at det brukes relativt lite tid til dette. Ungdommene ble spurt om hvor lang tid de bruker i gjennomsnitt per dag på lekser og annet skolearbeid utenom skoletiden. Tidsbruk er definert på en seksdelt skala fra mindre enn en halvtime til mer enn fire timer. I tillegg kommer svarkategorien «gjør aldri/nesten aldri lekser». Figur 3.16 viser at vel 30 prosent svarer at de aldri eller nesten aldri gjør lekser, mens nærmere en fjerdedel av det totale utvalget oppgir mindre enn en halv time. En like stor andel, det vil si en av fire, bruker minst en time daglig. Tidsbruken varierer imidlertid med kjønn, det vil si at jenter samlet sett bruker mer tid på lekser enn gutter. En andel på 53 prosent av jentene leser lekser minst en halv time per dag mot 36 prosent av guttene (figur 3.16). Tidsbruken varierer også med klassetrinn. Elever i tredje klasse bruker mer tid enn elever på første og andre klassetrinn som igjen ligger relativt likt (figur 3.17). For eksempel oppgir en tredjedel av elevene i første og andre klasse at de aldri eller nesten aldri gjør lekser mot en fjerdedel av elevene på tredje klassetrinn.

Figur 3.16 Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid? Svar fordelt etter kjønn. Prosent. N=5476

Figur 3.17 Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid? Svar fordelt etter klassetrinn. Prosent. N=5476

Tabell 3.2 Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletid)? Prosent.

	Gjør aldri/nesten aldri lekser	Mindre enn en halvtime	1/2-1 time	1-2 timer	2-3 timer	3-4 timer	Mer enn 4 timer	Total	N
Andøy VGS	25	24	22	14	8	4	2	100	107
Aust-Lofoten VGS	20	19	24	21	10	4	2	100	153
Bodin VGS	34	26	21	12	5	2	1	100	577
Bodø VGS	34	20	21	13	7	3	2	100	796
Brønnøysund VGS	31	27	21	13	5	1	1	100	315
Fauske VGS	43	26	14	8	4	2	2	100	254
Hadsel VGS	34	24	18	12	10	1	2	100	314
Knut Hamsun VGS	17	19	27	21	6	9	1	100	70
Meløy VGS	32	22	18	17	6	3	2	100	130
Mosjøen VGS	31	26	20	15	6	2	1	100	523
Narvik VGS	26	24	25	17	5	1	1	100	528
Polarsirkelen VGS	29	26	20	14	5	3	3	100	619
Saltdal VGS	31	32	13	17	5		3	100	108
Sandnessjøen VGS	24	18	28	16	9	4	1	100	247
Sortland VGS	32	25	20	13	8	3	1	100	384
Vest-Lofoten VGS	28	28	23	13	5	1	2	100	321
Nordland fylke	31	24	21	14	6	2	2	100	5446

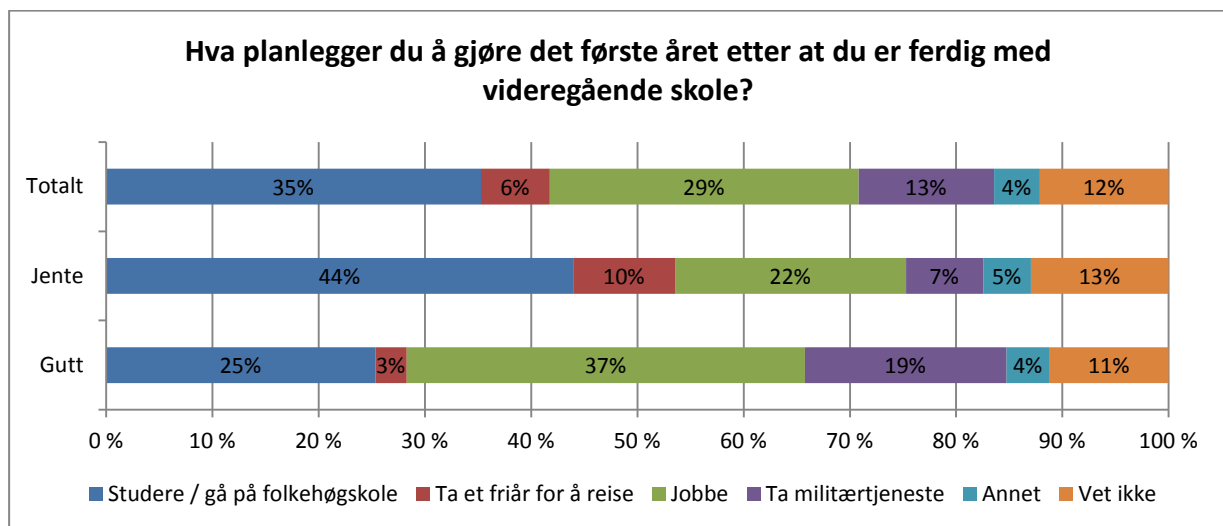
Tidsbruken varierer også mellom skolene (tabell 3.2). Knut Hamsun videregående skole har den høyeste andelen elever som bruker lang tid på lekser og den laveste andelen som oppgir at de aldri eller nesten aldri gjør lekser. For eksempel bruker en av ti elever tre, fire timer eller mer til skolearbeid daglig, mens andelen som oppgir at de ikke gjør lekser og de som bruker mindre en halv time, utgjør 36 prosent til sammen. Aust-Lofoten videregående skole har nest lavest andel som

bruker lite eller ingen tid til lekser (39 prosent). Ved Fauske videregående skole er det derimot vel fire av ti elever som oppgir at de aldri eller nesten aldri gjør lekser, mens vel en av fire bruker mindre enn en halvtime daglig. Saltdal videregående skole har også en høy andel elever som bruker lite eller ingen tid på lekser (63 prosent) og en lav andel som bruker mye tid.

3.6 UTDANNINGSPLANER

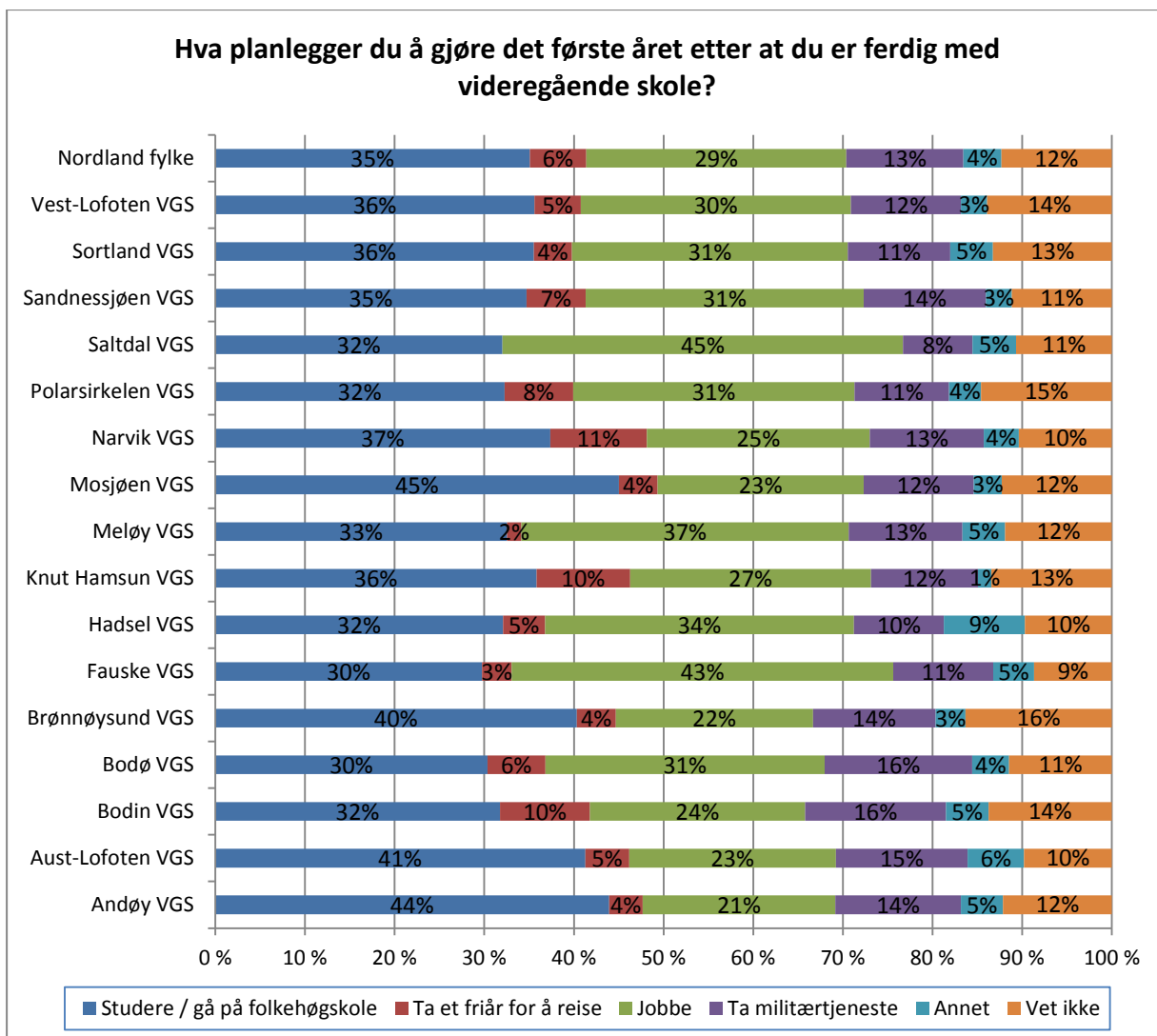
Ungdommene har svart på to spørsmål om utdanningsplaner. Det ene handler om hva de planlegger å gjøre første året etter at de er ferdig med videregående skole, mens det andre etterspør planer for videre utdanning. Svar for begge disse spørsmålene er splittet opp for kjønn og skoletilhørighet.

Figur 3.18 viser at planer for det første året etter videregående skole varierer med kjønn. Jenter planlegger skolegang, mens gutter planlegger arbeid eller militærtjeneste. I alt oppgir 44 prosent av jentene at de vil studere eller gå på folkehøgskole, mens 25 prosent av guttene svarer det samme. «Jobbe» er den svarkategorien som størst andel av guttene har valgt, det vil si 37 prosent av dem. Tilsvarende andel for jentene er 22 prosent. Jenter har også i større grad enn gutter planer om et «friår». Mer enn tre ganger så høy jenteandel som gutteandel har valgt denne svarmuligheten (10 prosent mot tre prosent).

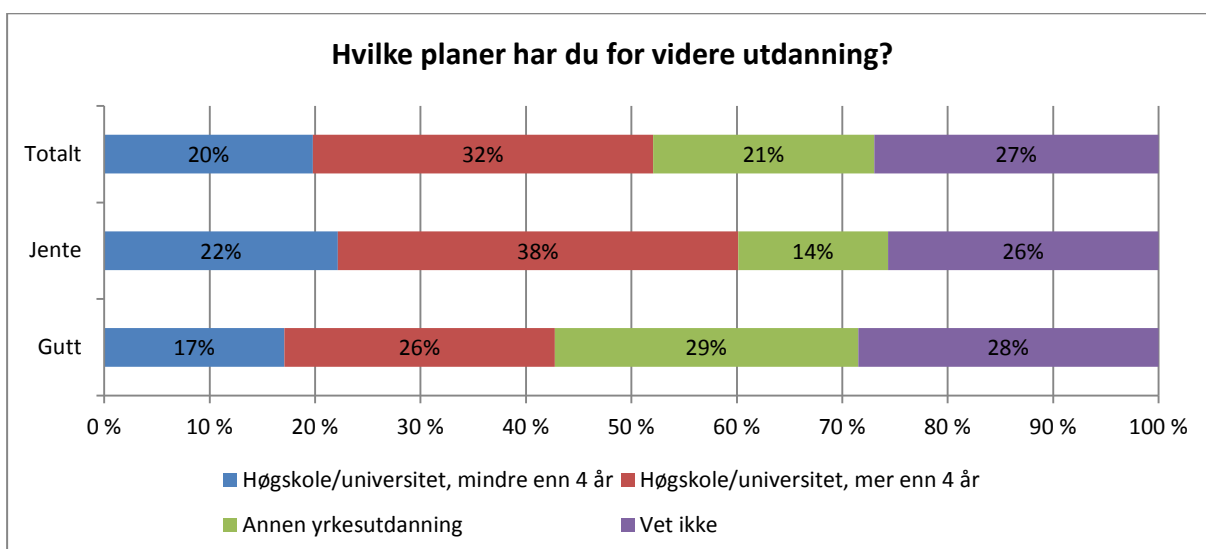

Figur 3.18 Hva planlegger du å gjøre det første året etter videregående skole? Svar fordelt etter kjønn. Prosent. N=5272

Svarfordelingen etter skoletilhørighet vises i figur 3.19. Mosjøen VGS (45 prosent) og Andøy VGS (44 prosent) har den høyeste andelen elever totalt sett som har planer om å fortsette skolegangen rett etter videregående, mens Bodø VGS (30 prosent) og Fauske VGS (30 prosent) har lavest andel. Andelen elever som har planer om å arbeide, er høyest ved Saltdal VGS (45 prosent) og lavest ved Andøy VGS (21 prosent). Å «ta et friår for å reise» er noe mer attraktivt blant elevene ved noen skoler enn ved andre. Ingen ved Saltdal VGS har planer om dette, mens en av ti elever ved Narvik VGS, Knut Hamsun VGS og Bodin VGS ser dette som en mulighet. De usikre, eller gruppen som har krysset av for «vet ikke», er på 12 prosent for hele fylket, men her har Fauske VGS lavest andel med ni prosent og Brønnøysund VGS høyest andel med 16 prosent.

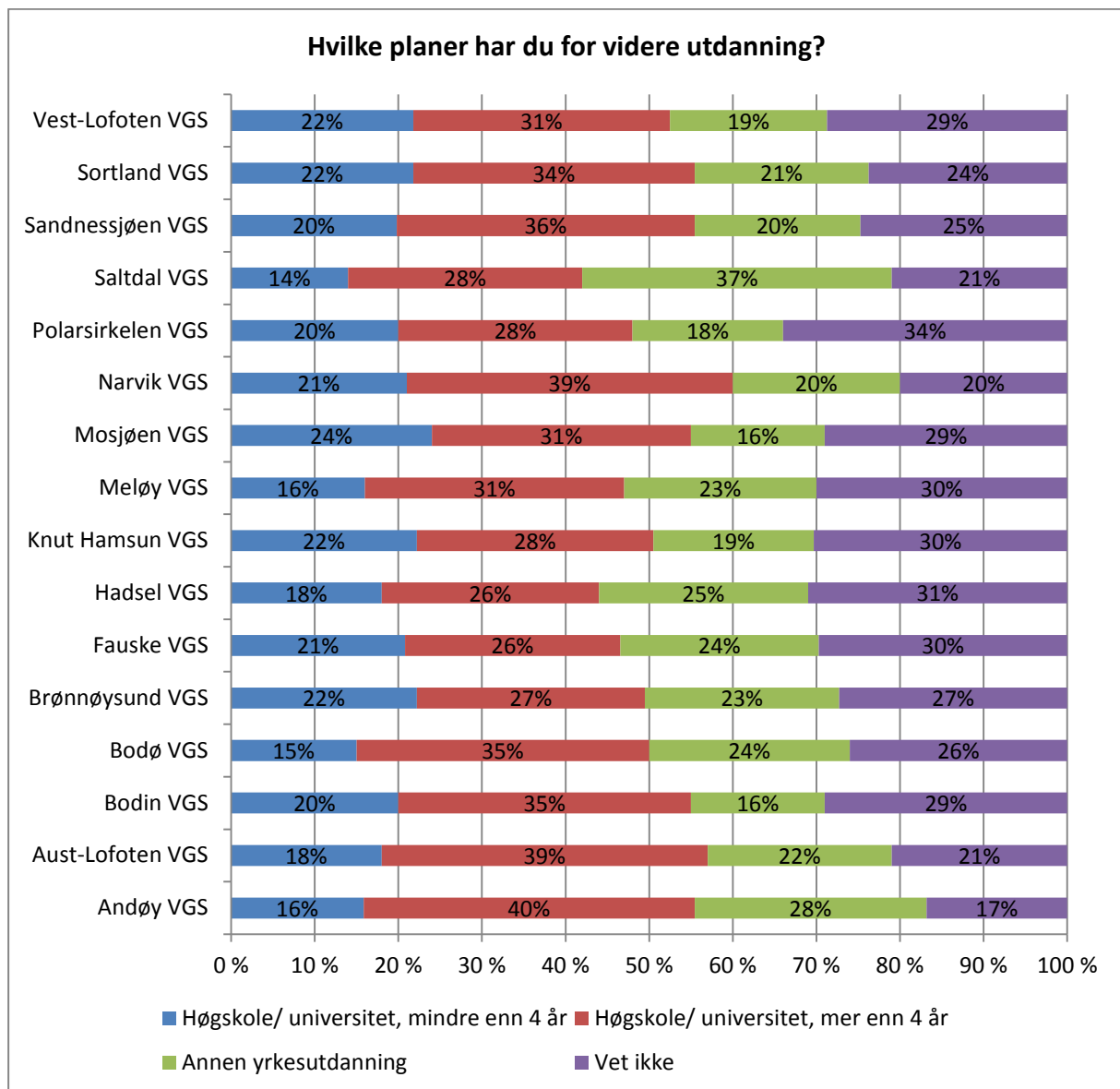
Figur 3.19 Hva planlegger du å gjøre det første året etter videregående skole? Svar fordelt etter skole. Prosent. N=5272

Figur 3.20 Hvilke planer har du for videre utdanning? Svar fordelt etter kjønn. Prosent. N=5254

Nesten en av tre har planer om lang høgskole- eller universitetsutdanning, det vil si mer enn fire år (figur 3.20). En av fem har planer om høgskole eller universitetsutdanning på mindre enn fire år, mens en like stor andel har planer om annen yrkesutdanning. Her er kjønnsforskjellene ganske tydelige. Andelen jenter som planlegger lang høgskole-/universitetsutdanning er betydelig større enn gutteandelen, med 38 prosent mot 26 prosent, mens andelen gutter som har planer om annen yrkesutdanning, er mer enn dobbelt så høy som jenteandelen (29 prosent mot 14 prosent). Andelen gutter og jenter som har svart «vet ikke» på dette spørsmålet, er relativt lik.

Ungdommene med høyest ambisjonsnivå for videre utdanning er elever enten ved Andøy VGS, Aust-Lofoten VGS, eller Narvik VGS (figur 3.21). På undersøkelsestidspunktet har rundt fire av ti elever ved disse skolene planer om høgskole eller universitetsutdanning på mer enn fire år. Andelen elever som har planer om mindre enn fire års høgskole eller universitets utdanning, varierer fra 15 prosent ved Bodø VGS til 24 prosent ved Mosjøen VGS. Sandnessjøen VGS har høyest andel elever som har planer om annen yrkesutdanning (37 prosent). Andelen som ikke vet hva de vil gjøre, er høyest ved Polarsirkelen VGS hvor vel en av tre elever har krysset av i boksen for «vet ikke». Elever ved Fauske VGS, Hadsel VGS, Knut Hamsun VGS og Meløy VGS er også usikre, med en andel på rundt 30 prosent som har svart «vet ikke».

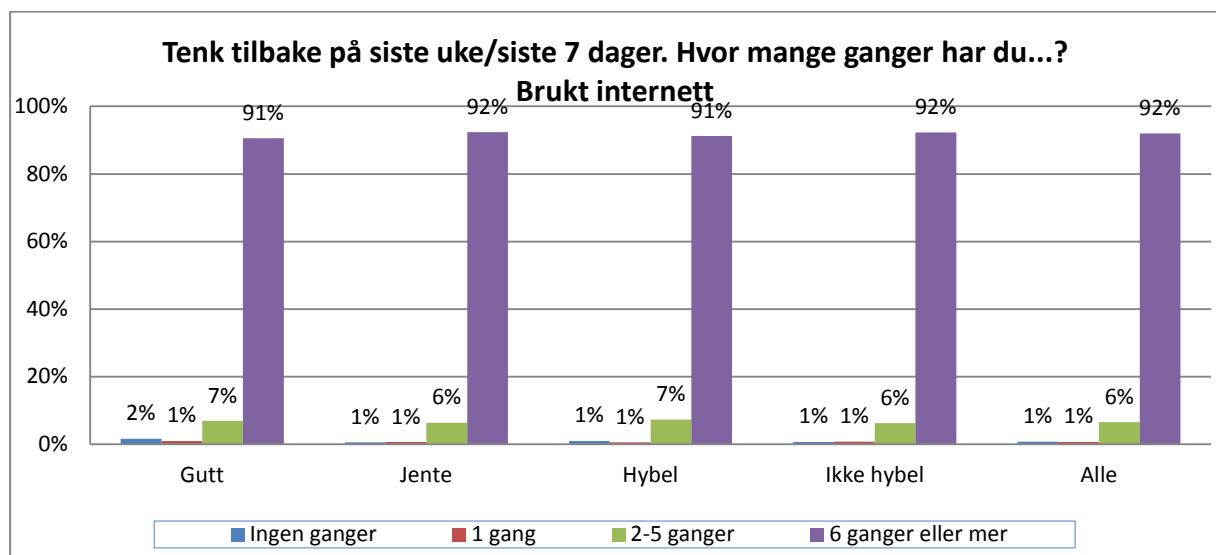
Figur 3.21 Hvilke planer har du for videre utdanning? Svar fordelt etter skole. Prosent. N=5254

4. FRITIDSAKTIVITETER

Blant fritidsaktivitetene i Ungdataundersøkelsen er det her valgt ut mediebruk utenom skoletid, deltakelse i organiserte aktiviteter av varierende slag, bruk av forskjellige kulturtilbud, ferievaner og lønnet arbeid. I dette kapitlet viser vi den prosentvise fordelingen av svar for hvert spørsmål i tilknytning til disse temaene splittet opp for kjønn og bosituasjon.

4.1 MEDIEBRUK

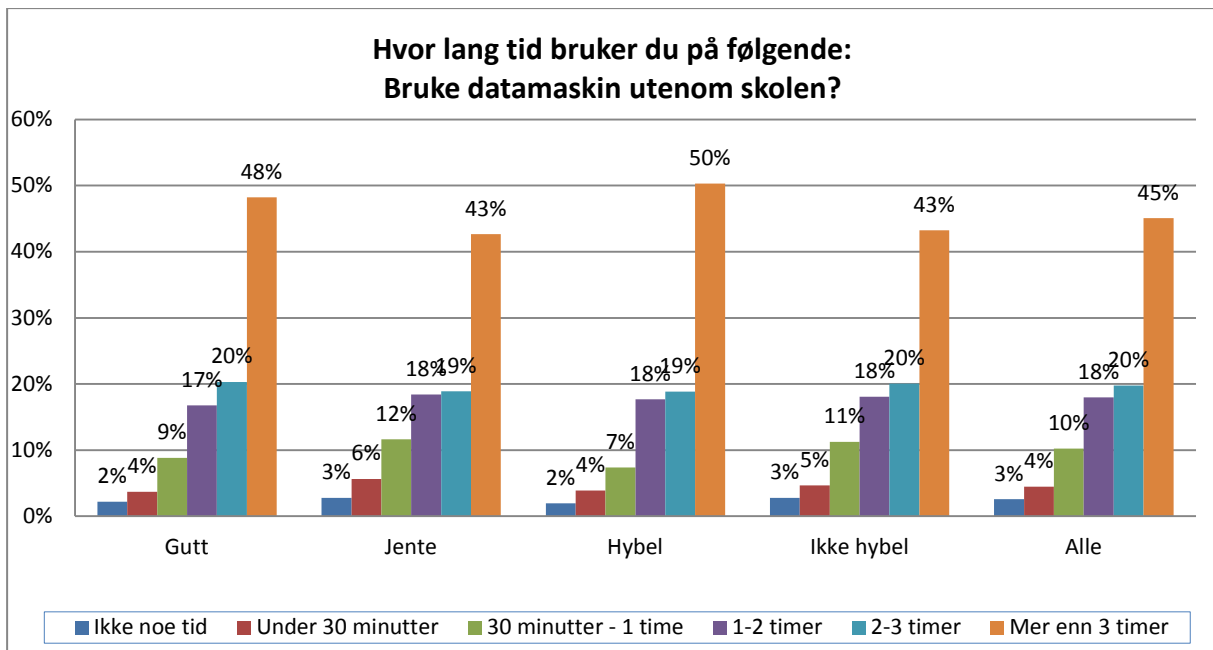
Ungdommenes mediebruk er målt via spørsmål om hvor mye tid per dag som går med til å se filmer, spille data-/TV-spill og bruke datamaskin utenom skoletiden. Svorskalaen var delt i fem og spenner fra «ikke noe tid» til «mer enn 3 timer». Internettbruk er også kartlagt, men her ble det spurt om hvor mange ganger per uke eller nærmere bestemt i løpet av de siste syv dagene hver enkelt har brukt Internett. I de følgende figurene fremstiller vi resultater fordelt på kjønn og bosituasjon.

Figur 4.1 Bruk av Internett. Antall ganger siste syv dager etter kjønn og bosituasjon. Prosent. N=5530

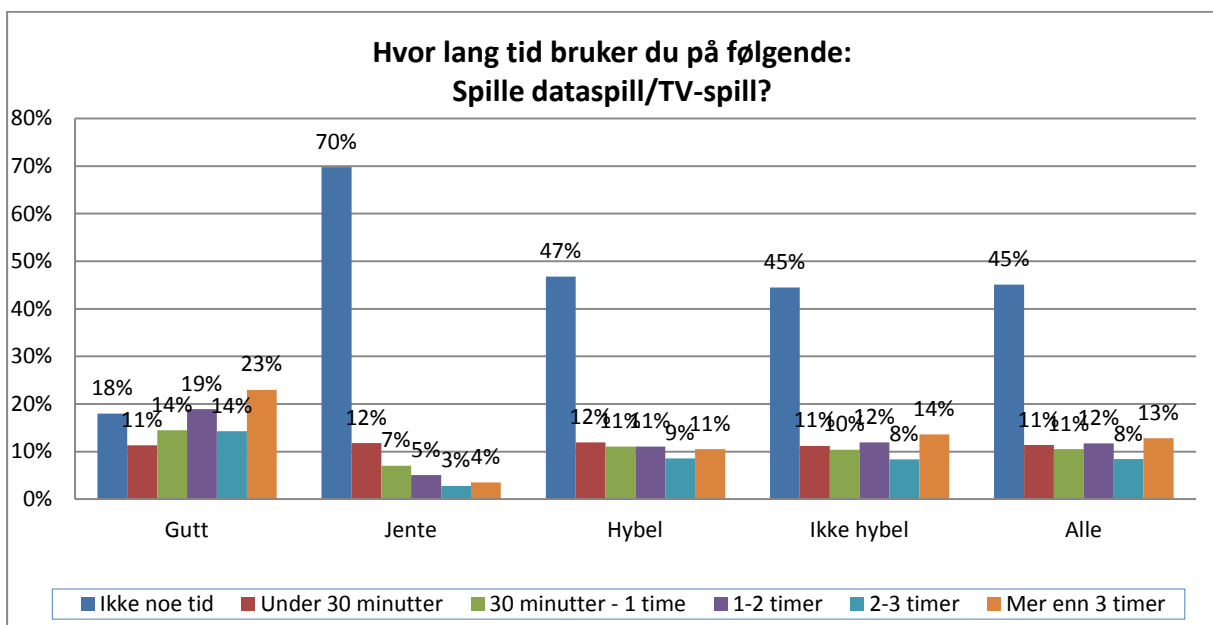
Ungdommene bruker mye tid ved datamaskin og på Internett. Så godt som alle har brukt Internett minst en gang i uken før undersøkelsen ble gjennomført, mens rundt 90 prosent oppga seks ganger eller mer (figur 4.1). To prosent av guttene har imidlertid ikke brukt Internett i løpet av de siste syv dagene.

Daglig tidsbruk foran datamaskinen er også betydelig. Totalt sett bruker vel åtte av ti ungdommer en time eller mer per dag til skjermaktivitet. Rundt halvparten av guttene og en noe mindre andel jenter tilbringer mer enn tre timer per dag foran skjermen (figur 4.2).

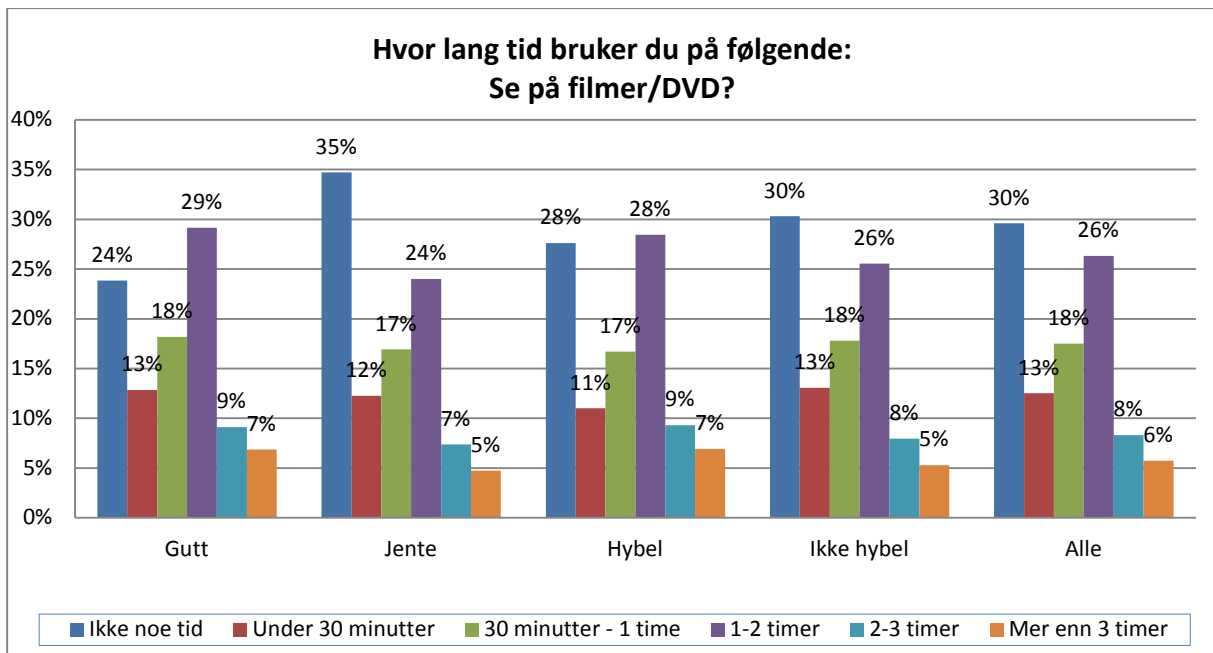
Figur 4.2 Tid brukt foran dataskjerm utenom skolen etter kjønn og bosituasjon. Prosent. N=5370

Tid brukt på data-/TV-spill varierer med kjønn og delvis med bosituasjon. Slike spill er langt mindre populære blant jenter enn blant gutter (figur 4.3). Rundt 70 prosent av jentene bruker ikke noe tid på dette, mens det samme gjelder for i underkant av 20 prosent av guttene. Blant de som spiller mest, det vil si mer enn tre timer, er det en noe høyere andel som bor hjemme enn som bor på hybel.

Figur 4.3 Tid brukt på dataspill og TV-spill etter kjønn og bosituasjon. Prosent. N=5360

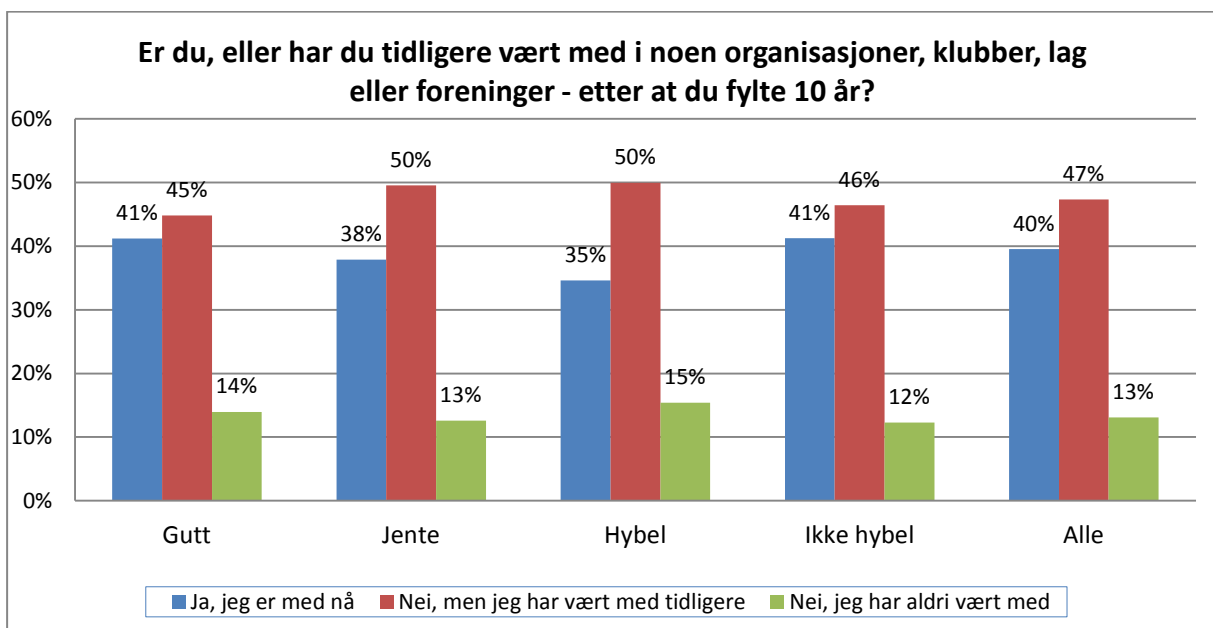
Gutter bruker også mer tid enn jenter på å se filmer. En andel på 45 prosent av guttene ser på film/DVD en time eller mer per dag mot 36 prosent av jentene. Rundt en tredjedel av jentene bruker ikke noe tid på filmer i løpet av en vanlig dag mot en fjerdedel av guttene. Her er det små forskjeller etter bosituasjon (figur 4.4).

Figur 4.4 Tid brukt til å se på filmer/DVD etter kjønn og bosituasjon. Prosent. N=5366

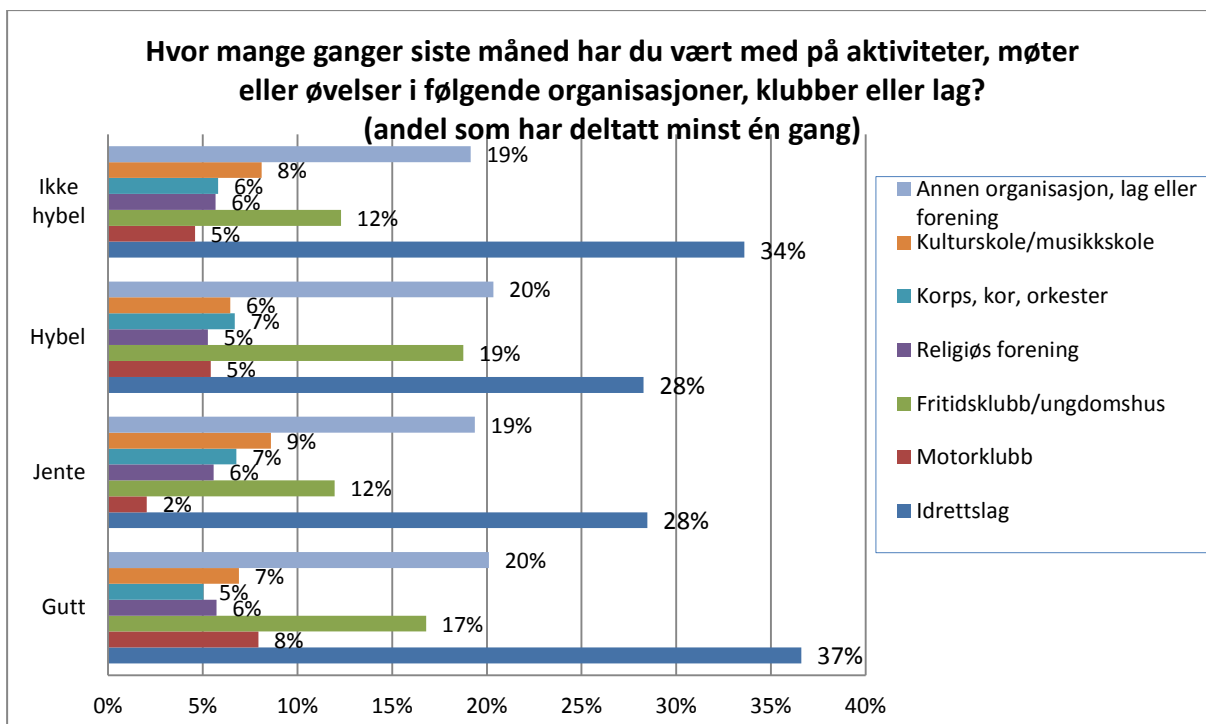
4.2 ORGANISERT AKTIVITET

Nærmere en av fire av dem som har deltatt i Ungdataundersøkelsen, er med i en eller flere organisasjoner, klubber, lag eller foreninger (figur 4.5). Alle er imidlertid mindre involvert i organiserte fritidsaktiviteter på undersøkelsestidspunktet enn det de har vært tidligere. Deltakelsen har falt mer for dem som bor på hybel enn for dem som bor hjemme, det vil si med 15 prosent for dem som bor på hybel mot fem prosent for dem som bor hjemme. Jenter har også i noe høyere grad enn gutter gitt opp deltakelse i organisert aktivitet. Blant dem som aldri har vært med i organisert aktivitet, er andelen noe høyere blant dem som bor på hybel enn blant dem som bor hjemme.

Figur 4.5 Andel som er eller har vært med i organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter kjønn og bosituasjon. Prosent. N=5593

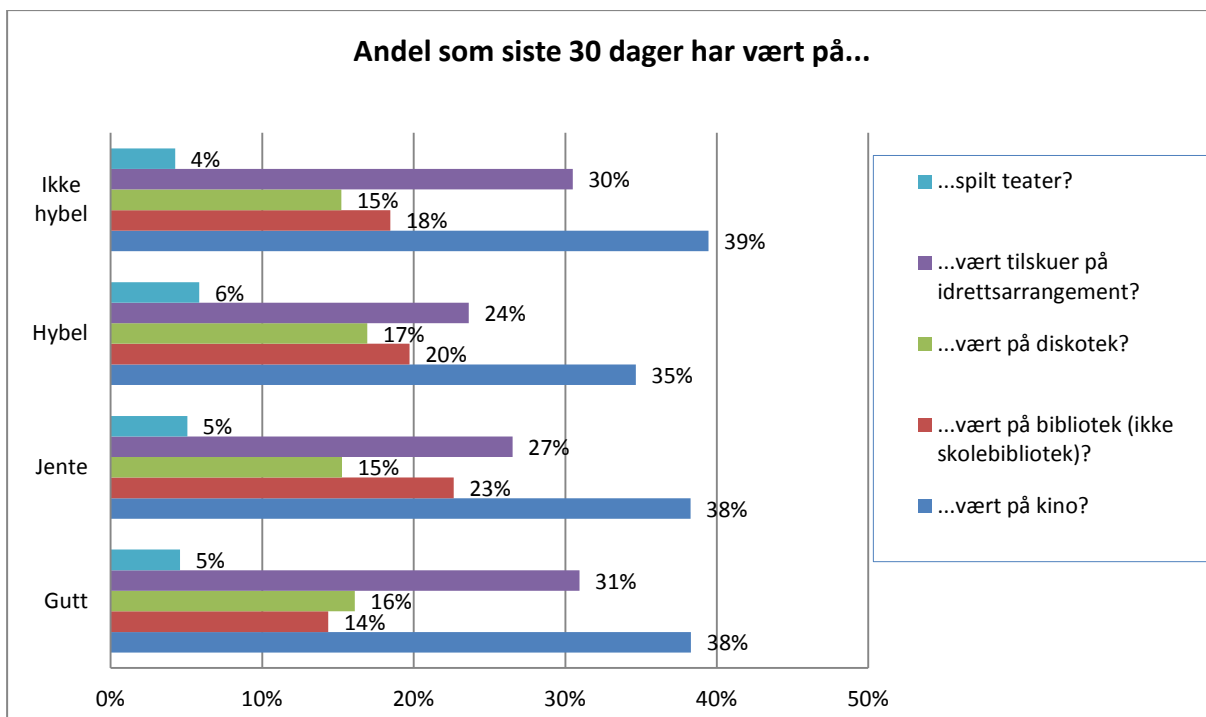
Figur 4.6 Andel som siste måned har vært med på organiserte aktiviteter, etter kjønn og bosituasjon. Prosent

I Ungdataundersøkelsen er det også stilt spørsmål om hvor mange ganger i løpet av den siste måneden hver enkelt har vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i et knippe av opplistede organisasjoner, klubber og lag. Spørsmålet hadde fire svarkategorier fra «ingen ganger» til «5 ganger eller oftere». Fordelingen i figur 4.6 er basert på andelen som har svart en gang eller mer for hver aktivitet.

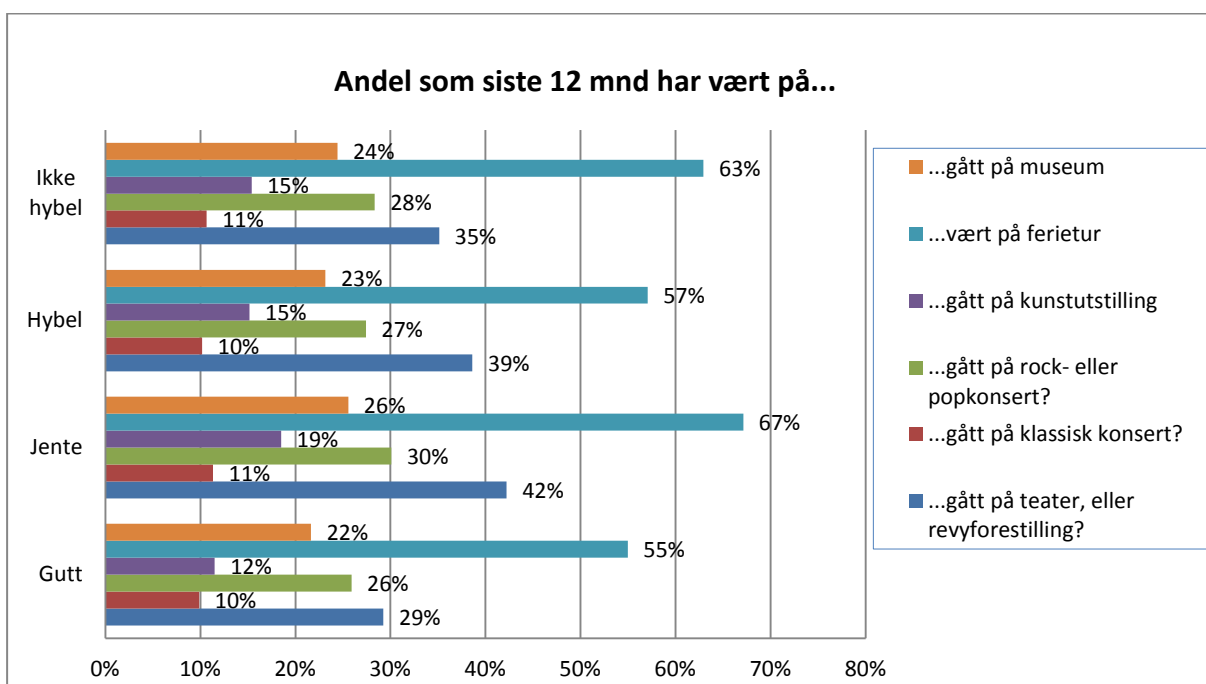
Idrett topper listen i figur 4.6. Samlet sett har en av tre deltatt minst en gang den siste måneden i aktiviteter i regi av et idrettslag, men her er andelen gutter høyere enn jenter, med 37 prosent mot 28 prosent. Motorklubb, kulturskole, korps og religiøse foreninger har minst oppslutning blant denne gruppen av ungdommer. Også her er det en viss kjønnsvariasjon. For eksempel er gutter involvert i motorklubber i noe større grad enn jenter. En femtedel av ungdommene har imidlertid vært involvert i aktiviteter i regi av andre lag eller organisasjoner enn dem som er spesifisert på listen. Bosituasjonen har størst betydning for involvering i fritidsklubb, hvor andelen som bor på hybel oftere er involvert enn dem som bor hjemme. De som bor på hybel deltar noe mindre i idrettslag.

4.3 BRUK AV KULTURTILBUD

Ungdommenes bruk av kulturtilbudene som er tatt med i spørsmålsbatteriet, er relativt jevnt fordelt på tvers av kjønn og bosituasjon (figur 4.7). Kino er det mest populære kulturtilbudet. Bortimot en av fire har brukt dette tilbudet de siste 30 dagene før undersøkelsen, men andelen kinogjengere som bor på hybel er noe lavere enn andelen som bor hjemme. Flere jenter enn gutter har vært på bibliotek, mens gutteandelen som har vært tilskuere på idrettsarrangementer, er høyere enn jenteandelen. Idrettsarrangementer har også tiltrukket seg flere som bor hjemme sammenliknet med dem som bor på hybel.

Figur 4.7 Andel som siste 30 dager har brukt ulike kulturtilbud, etter kjønn og bosituasjon. Prosent.

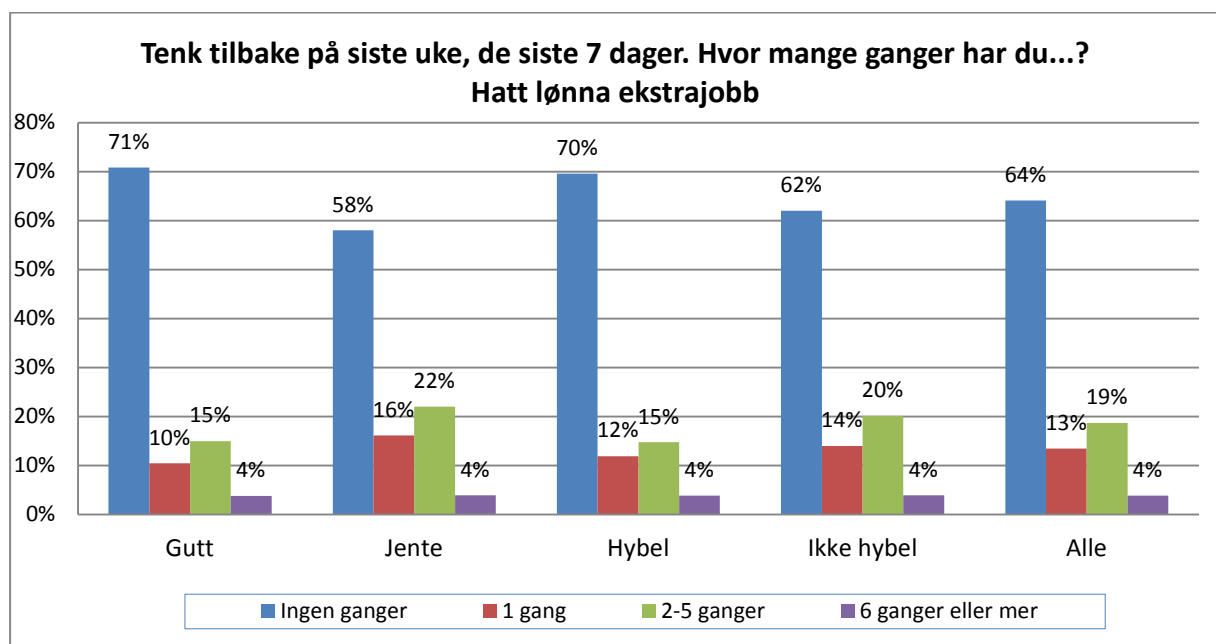
Figur 4.8 Andel som siste 12 måneder har brukt ulike kulturtilbud, etter kjønn og bosituasjon. Prosent.

Bruk av kulturtilbud som museum, kunstutstilling, rock-/popkonserter og teater eller revy er kartlagt for de siste 12 månedene. Det er størst kjønnsforskjell når det gjelder teaterbesøk og revyforestillinger. Andelen jenter som har oppgitt dette, er 13 prosent høyere enn gutteandelen (figur 4.8). Jenteandelen som har vært på kunstutstilling, er også høyere enn gutteandelen, mens forskjellen i jentenes favør er noe mindre når det gjelder rock eller popkonserter og museumsbesøk. Andelene som har vært på klassisk konsert, er relativt like, det vil si en av ti for begge kjønn. Forskjeller i bruk av kulturtilbud etter bosituasjon, er små.

Svar på spørsmål om ferietur viser også skiller mellom kjønn, og her gir også bosituasjon utslag. En andel på 67 prosent av jentene og 55 prosent av guttene har vært på ferie, og 63 prosent av dem som bor hjemme har vært på ferie, mot 57 prosent av dem som bor på hybel. Dette vil si at en betydelig andel av ungdommene som har deltatt i undersøkelsen, ikke har vært på ferietur i løpet av de siste 12 månedene.

4.4 LØNNET ARBEID

Andelen av ungdommer som har hatt lønnet ekstrajobb de siste syv dagene, varierer både med kjønn og med bosituasjon. Figur 4.9 viser at 42 prosent av jentene har hatt lønnet ekstrajobb en eller flere ganger mot 29 prosent av guttene. Det er litt mindre forskjeller på tvers av bosituasjon enn på tvers av kjønn, men de som bor hjemme har i høyere grad hatt lønnet ekstrajobb enn dem som bor på hybel (38 prosent mot 31 prosent).

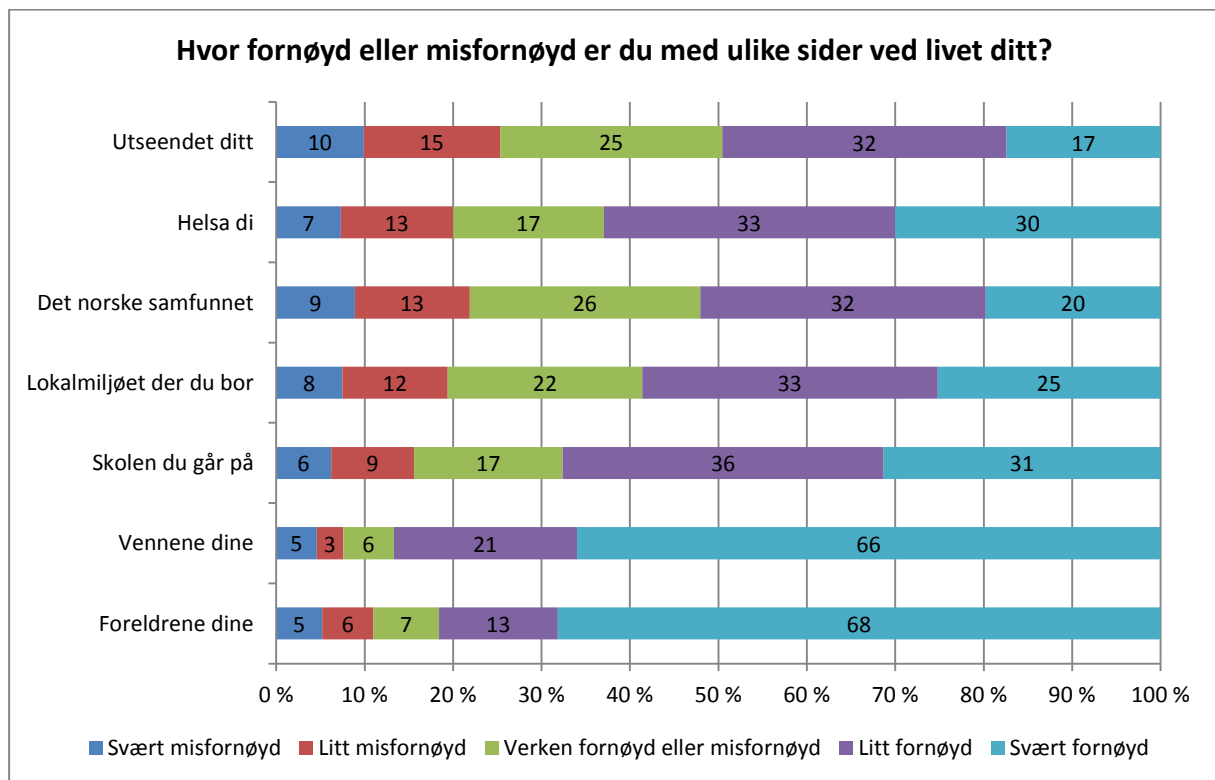
Figur 4.9 Lønnet ekstrajobb. Antall ganger siste uke etter kjønn og bosituasjon. Prosent. N=5497

5. HELSE OG LIVSKVALITET

Temaene helse og livskvalitet belyses gjennom tre deltemaer. Først vises svar på spørsmål som handler om subjektiv livskvalitet. I Ungdataundersøkelsen er dette målt ved å spørre ungdom om hvor fornøyd eller misfornøyd de er med ulike sider av livet sitt. Innblikk i ungdommenes helse gis via svar på spørsmål om de har hatt noen kroppslige og mentale plager i tiden før undersøkelsen ble gjennomført. Innenfor helsetematikken dekkes også ungdommenes vurderinger av egen tannhelse.

5.1 SUBJEKTIV LIVSKVALITET

Ungdommene ble bedt om å gi en generell vurdering av foreldrene og vennene sine, av skolen hvor de går, av lokalmiljøet, av det norske samfunnet, av sin egen helse og av sitt eget utseende. De kunne velge mellom følgende fem svarkategorier: «svært fornøyd», «litt fornøyd», «verken fornøyd eller misfornøyd», «litt misfornøyd» eller «svært misfornøyd».

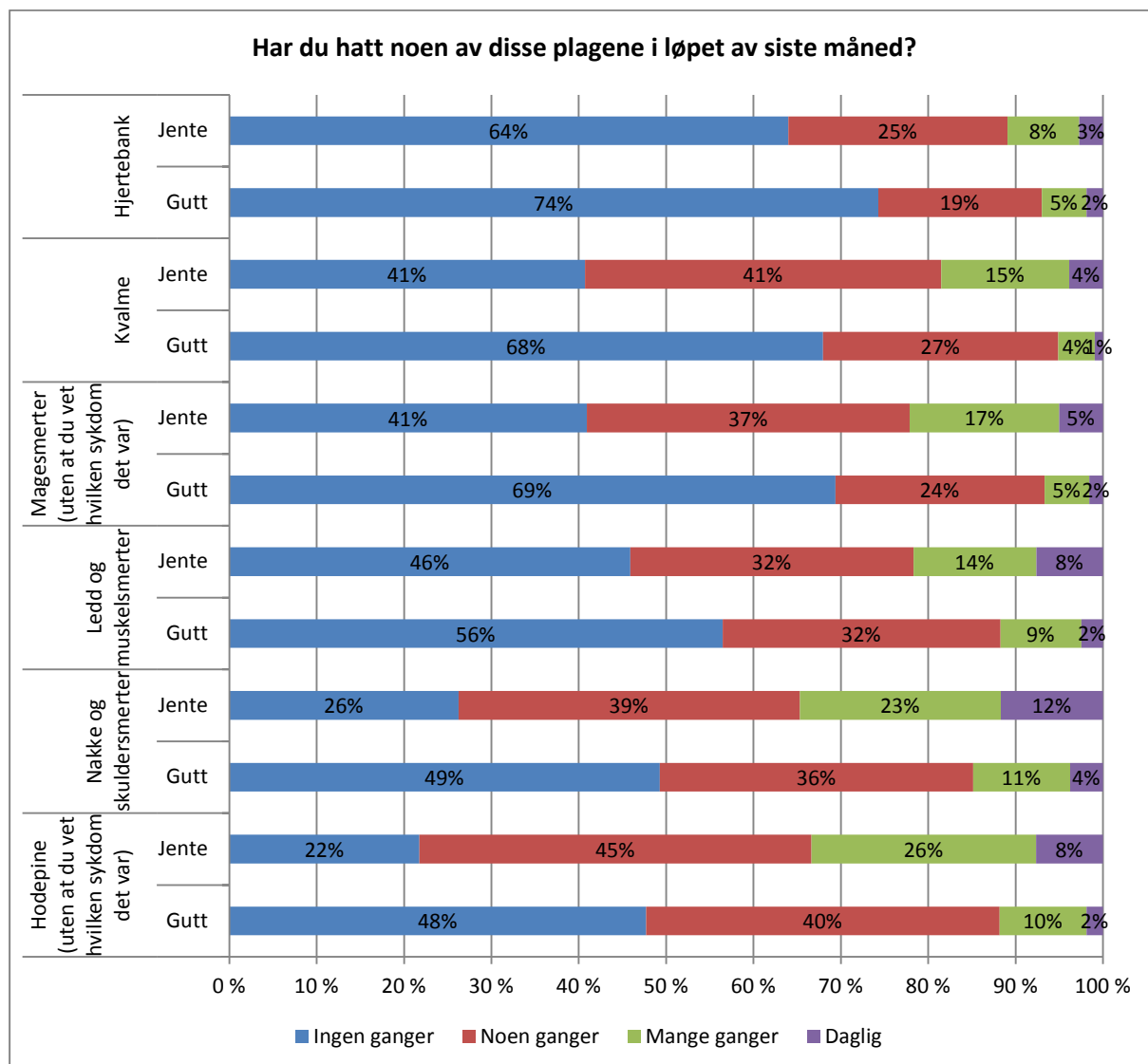

Figur 5.1 Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med ulike sider av livet ditt? Prosent.

Figur 5.1. viser at ungdommene i hovedsak er fornøyd med de sidene av livet som de ble bedt om å vurdere. De er aller mest fornøyd med foreldre og venner og mest misfornøyd med det norske samfunnet og sitt eget utseende. Totalt er en av fire litt misfornøyd eller svært misfornøyd med utseendet, men alt i alt er rundt halvparten fornøyd eller svært fornøyd med hvordan de ser ut. Når det gjelder ungdommenes vurdering av egen helse, viser figuren at to av tre er svært fornøyd eller litt fornøyd, mens mindre enn en av ti er svært misfornøyd.

5.2 FYSISKE PLAGER

I spørreskjemaet er det listet opp en rekke kroppslige plager som hodepine, vondt i muskler og skjelett, magesmerter, kvalme og hjertebank. Ungdommene ble spurt om de hadde hatt noen av disse plagene i løpet av den siste måneden og eventuelt hvor ofte. Figur 5.2. viser svarfordelingen for hver av plagene fordelt på kjønn.

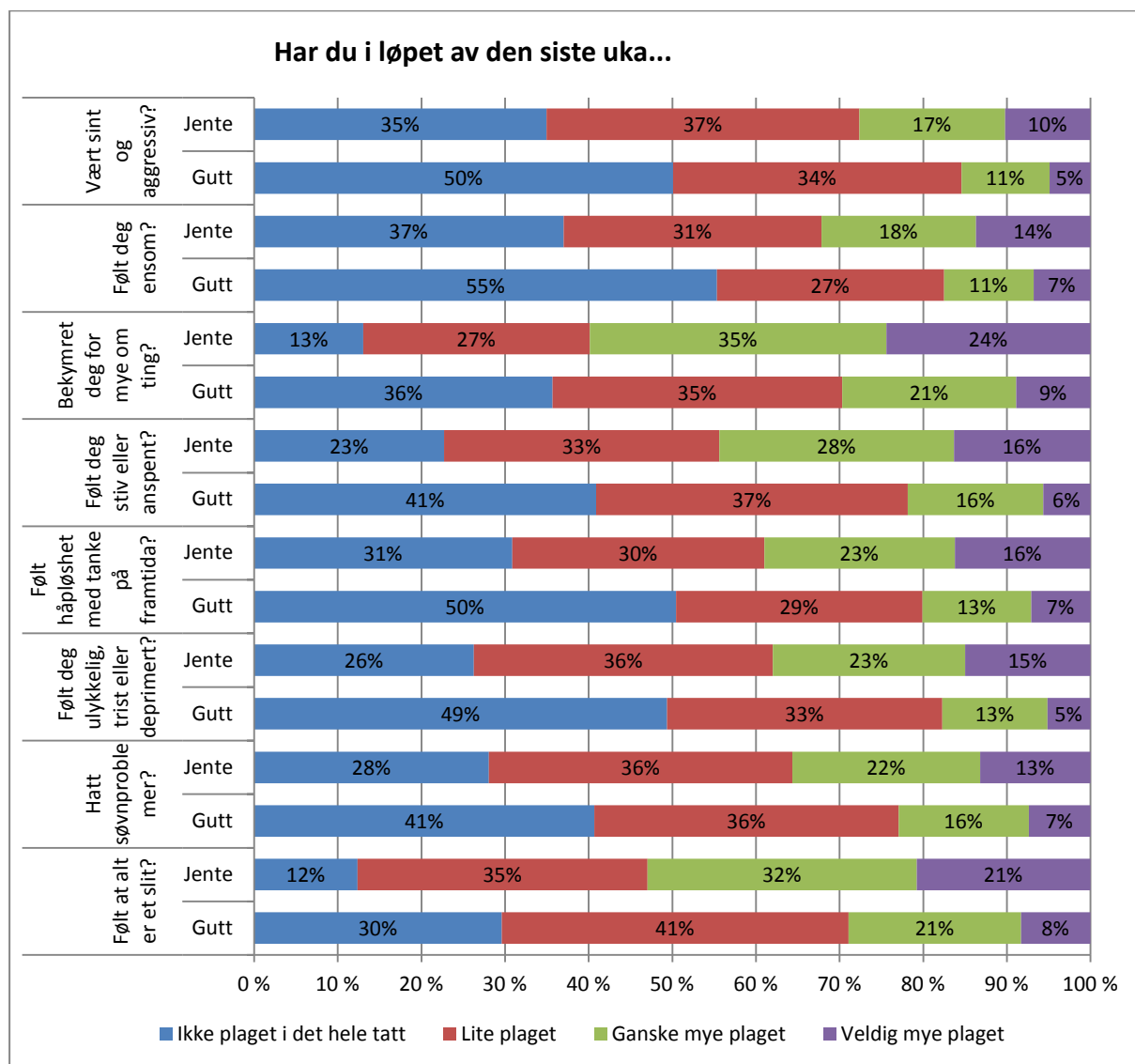
Figur 5.2 Andel som i løpet av siste måned har hatt plager av fysisk karakter, etter kjønn. Prosent.

Vi ser av svarfordelingen at fysiske plager er ganske utbredt, selv om noen av plagene rapporteres mindre hyppig. Hodepine og smerter i nakke og skuldre topper listen, mens hjertebank er mest sjelden. Kjønsdifferansen er imidlertid ganske klar. Andelen jenter som rapporterer om plager enten noen ganger, mange ganger eller daglig, er større enn gutteandelen for alle plagene som er med på listen. For eksempel er andelen jenter som har hatt hodepine daglig eller mange ganger i løpet av den siste måneden, tre ganger høyere enn andelen gutter som oppgir det samme. En tilsvarende forskjell vises for smerter i nakke og skuldre, og for magesmerter. Kvalme rapporteres nesten fire ganger så hyppig av jenter som av gutter når vi ser på andelen som har krysset av for «mange ganger» eller «daglig» for denne plagen. Kjønnforskjellen er stor i guttenes favør når det gjelder andelen som rapporterer at de ikke har hatt noen plager. For gutter varierer andelen uten plager

siste måned fra i underkant av 50 prosent for hodepine til 75 prosent for hjertebank, mens tilsvarende andel for jenter er 22 prosent for hodepine og 64 prosent for hjertebank.

5.3 PSYKISKE PLAGER

Forhold som angår psykisk helse er også kartlagt via et sett med spørsmål om plager. I spørreskjemaet er det tatt med åtte forskjellige plager som dekker alt fra om ungdommene føler at alt er et slit, om de har hatt søvnproblemer, vært anspent, følt seg ensom, ulykkelig, trist eller deprimeret, til om de har følt håpløshet med tanke på fremtiden og vært sint eller aggressiv. Ungdommene ble bedt om å oppgi om de i løpet av den siste uken har hatt noen av plagene og eventuelt om de har vært mye eller lite plaget. Vi har splittet opp ungdommenes svar etter kjønn, bosituasjon, klassetrinn, og utdanningsprogram. De største prosentvise forskjellene er knyttet til ungdommenes kjønn, og vi viser bare denne svarfordelingen i teksten. Figurer med øvrige resultater finnes i vedlegg.

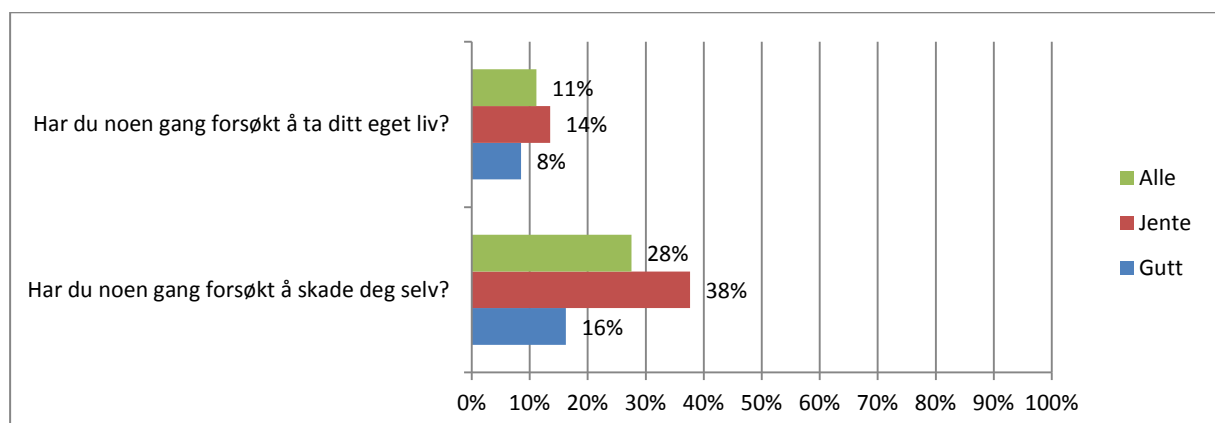
Figur 5.3. Andel som i løpet av den siste uken har hatt plager av psykisk karakter, etter kjønn. Prosent.

Figur 5.4. viser at alle plagene er relativt utbredt. To plager rapporteres oftere enn de øvrige, det vil si «følelse av at alt er et slit» og «bekymret seg for mye om ting». Som for fysiske plager (figur 5.2), er det også her til dels store forskjeller i svar mellom gutter og jenter. Forskjellene er størst når det gjelder svar på spørsmål om ungdommene har følt seg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt seg stiv eller anspent, og bekymret seg for mye om ting. En dobbelt så stor andel jenter som gutter har krysset av for «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» som svar på disse fire spørsmålene. Nærmere 60 prosent av jentene oppgir at de bekymrer seg for mye om ting mot 30 prosent av guttene, og i underkant av 40 prosent av jentene har valgt svar-kategoriene «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» som svar på spørsmål om de har følt seg ulykkelig, trist eller deprimert, mens i underkant av 20 prosent av guttene har valgt de samme kategoriene. Jentene er også mer plaget av ensomhet enn guttene, 32 prosent mot 18 prosent, og mer plaget av sinne og aggressivitet, men her er kjønnsdifferansen lavere enn for svar på de øvrige spørsmålene (27 prosent mot 16 prosent). Kjønnsdifferansen for søvnproblemer er også lavere enn for de andre plagene (35 prosent mot 29 prosent).

Svarene på noen av spørsmålene varierer både med klassetrinn og utdanningsprogram, men på litt ulik måte. Følelse av at alt er et slit, føle seg ulykkelig, trist eller deprimert, følelse av håpløshet med tanke på fremtiden, føle seg stiv eller anspent, og bekymre seg for mye om ting rapporteres noe hyppigere blant elever på studieforbereende utdanningsprogram enn blant elever på yrkesfag. Klassetrinn har betydning for de samme plagene. Følelse av at alt er et slit, følelse av håpløshet med tanke på fremtiden, å føle seg stiv eller anspent og å bekymre seg for ting øker med økende klassetrinn, mens å føle seg ulykkelig, trist eller deprimert avtar noe med økende klassetrinn. Plager som sinne og aggressivitet oppgis noe hyppigere av elever innenfor yrkesfaglig utdanningsprogram enn av elever innen studieforbereende program. Denne typen plager avtar med økende klassetrinn.

Bolig gir utslag i analysen for fire av spørsmålene. De som bor på hybel oppgir noe hyppigere plager med søvn, følelse av stivhet eller anspenthet, for mye bekymring og følelse av ensomhet enn de som ikke bor på hybel.

Ungdommene har også svart på spørsmål om de noen gang har forsøkt å skade seg selv og om de noen gang har forsøkt å ta sitt eget liv. I alt har vel 5300 ungdommer svart på disse spørsmålene. Av disse har en andel på 11 prosent svart at de har forsøkt å ta sitt eget liv, mens en andel på 28 prosent oppgir at de har forsøkt å skade seg selv (figur 5.4.). For begge disse spørsmålene er det forskjell i svar mellom gutter og jenter. Kjønnsforskjellen er størst når det gjelder forsøk på å skade seg selv. På dette spørsmål har 38 prosent av jentene svart bekreftende mot 16 prosent av guttene. Det vil si at mer enn dobbelt så mange jenter som gutter oppgir at de har forsøkt å skade seg selv.

Figur 5.4 Andel som har forsøkt å skade seg selv. Svar fordelt etter kjønn. Prosent. N=5312/5330

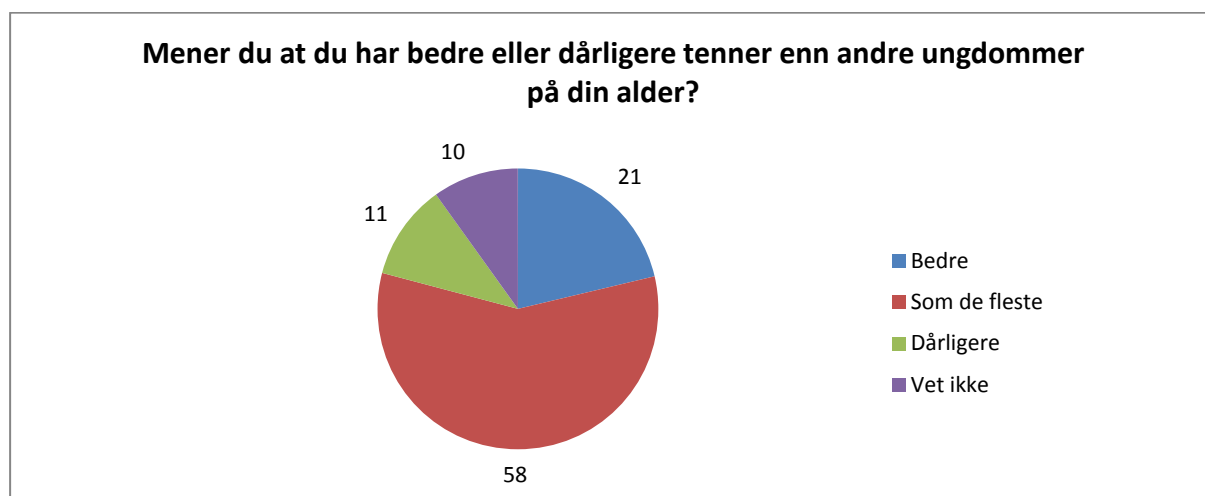
5.4 TANNHELSE

Ungdataundersøkelsen i Nordland inkluderer to spørsmål om tannhelse. Det ene spørsmålet handler om tannpuss, mens ungdommene i det andre spørsmålet ble bedt om å vurdere sin egen tannhelsestatus. Svar på disse spørsmålene tyder på at tannhygiene og tannhelsen til dem som har deltatt i undersøkelsen, er god. Ni av ti oppgir at de pusset tennene om kvelden døgnet før undersøkelsen ble gjennomført, mens nærmere åtte av ti pusset tennene samme morgen. En andel på fire prosent droppet tannpussen både den aktuelle kvelden og om morgenen (tabell 5.1).

Tabell 5.1 Tannpuss. Prosent. N=5330

		Pusset du tennene i dag tidlig?		
		Ja	Nei	Total
Pusset du tennene i går kveld?	Ja	69	20	89
	Nei	7	4	11
	Total	76	24	100

Figur 5.5. viser at åtte av ti mener at de har bedre eller like bra tenner som andre ungdommer på deres alder, mens en av ti svarer at de ikke vet hvordan deres egne tenner er sammenliknet med andres. En av ti mener imidlertid at de har dårligere tenner enn andre.

Figur 5.5 Mener du at du har bedre eller dårligere tenner enn andre ungdommer på din alder? Prosent. N=5346

6. LEVEVANER

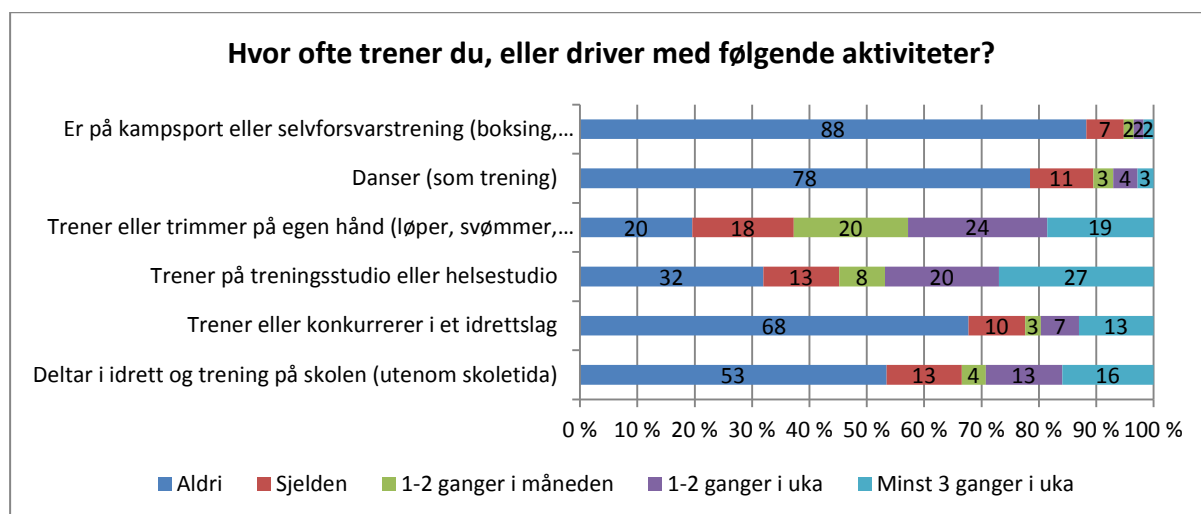
Kapitlet om levevaner handler om ungdommenes fysiske aktivitetsnivå, om treningsformer, og om matvaner avgrenset til noe av det de spiser og drikker når og med hvem. Kapitlet viser også svar på spørsmål om ungdommenes bruk av tobakk og rusmidler, inkludert hvilke stoffer som brukes og hvor ofte de brukes. Svarfordelingen innenfor flere av temaene er analysert med utgangspunkt i ungdommenes bakgrunn, det vil si deres kjønn, klassetrinn, bosituasjon, utdanningsprogram, foreldrenes utdanningsnivå og skoletilhørighet.

6.1 FYSISK AKTIVITET

For å få et innblikk i det fysiske aktivitetsnivået i denne ungdomsgruppen, har Ungdataundersøkelsen i Nordland tatt med spørsmål om aktiviteter som foregår både i fritiden og i skoletiden. Det spørres om type aktivitet, om hvor ofte aktivitetene utøves, og om intensitet i aktiviteten. I tillegg stilles spørsmål om kroppsøvfingsfaget i skolen.

6.1.1 Type aktivitet, hyppighet og intensitet

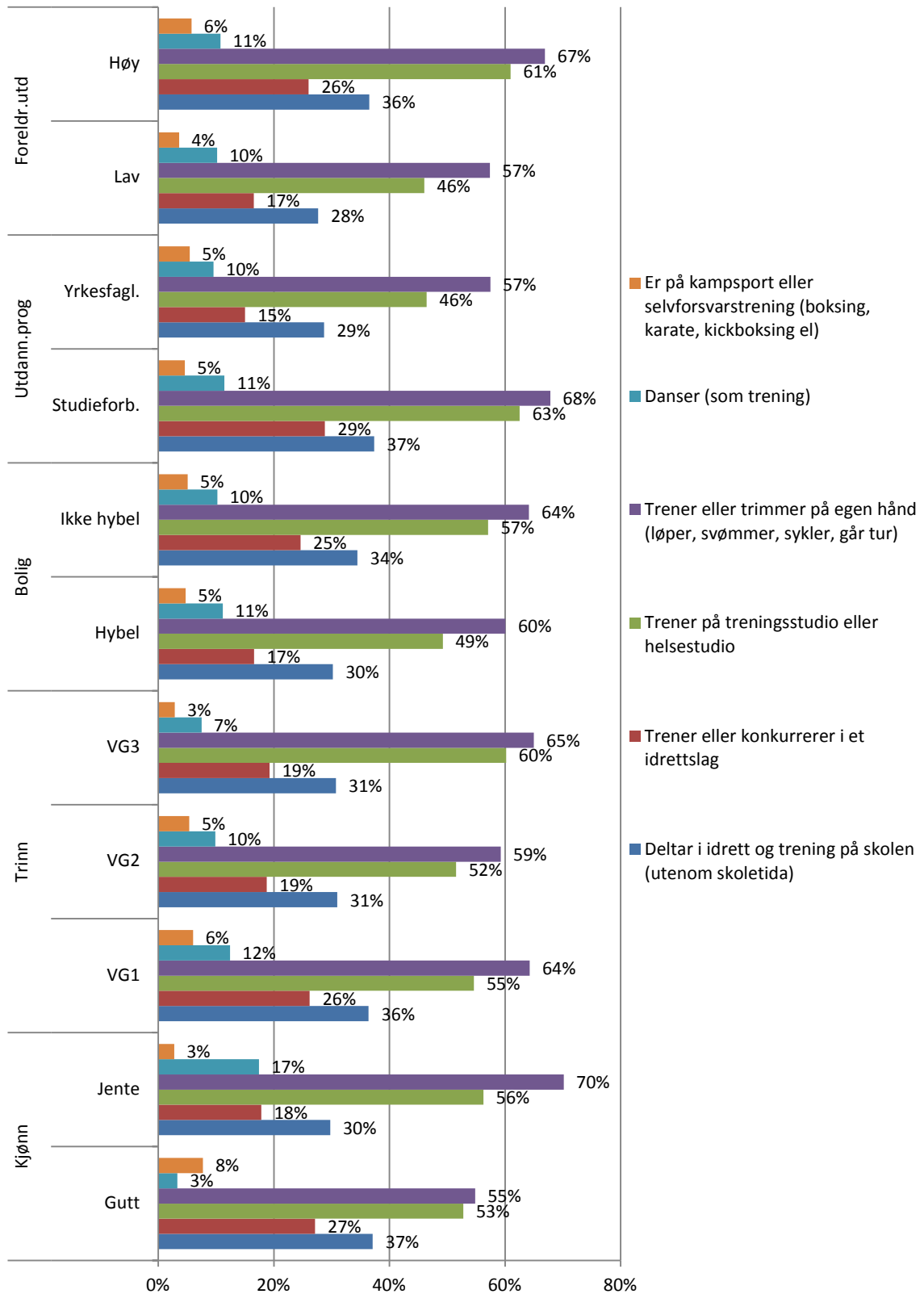
Spørsmål om type aktiviteter ble presentert i form av en liste med seks treningsmuligheter. Ungdommene ble spurt om de driver med noen av de nevnte aktivitetene og eventuelt hvor ofte. Svarmulighetene var fordelt langs en femdelt skala fra «aldri» til «minst 3 ganger i uken». Figur 6.1. viser den totale svarfordelingen på dette spørsmålet.

Figur 6.1. Hvor ofte trener du, eller driver med følgende aktiviteter? Prosent. N=5061

To treningsformer toppe listen. Den mest utbredte formen totalt sett er egenstyrt trening eller trim for eksempel i form av å løpe, svømme, sykle eller gå (figur 6.1). To av tre ungdommer oppgir at de driver slik trening minst en gang per måned. Trening på treningscenter eller helsestudio, som kommer opp som nummer to, har noe lavere oppslutning enn trening eller trim på egen hånd, men over halvparten av ungdommene er innoen et treningscenter månedlig eller oftere. Trening på treningscenter er imidlertid mest populært om vi ser på andelen som driver slik trening flere ganger i uken. Andelen som deltar jevnlig i idrett og trening på skolen utenom skoletiden, er noe høyere enn andelen som trener eller konkurrerer i regi av et idrettslag. Kampsport og dansing engasjerer kun en liten andel av ungdommene som har deltatt i undersøkelsen. Ungdommenes valg av aktiviteter følger til en viss grad skillelinjer som henger sammen med foreldres utdanning, utdanningsprogram, klassetrinn og bosituasjon.

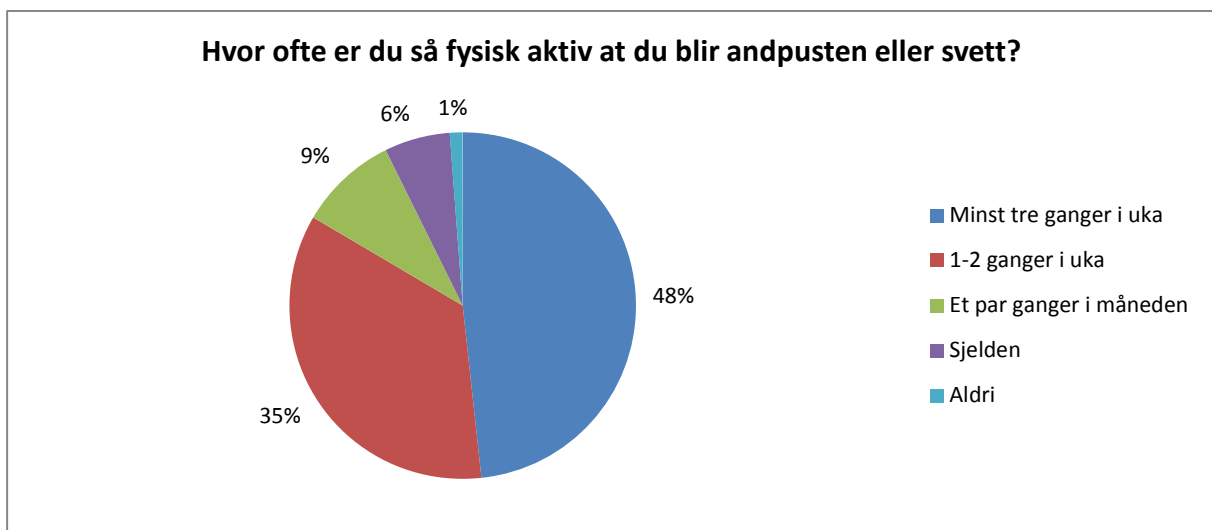
Fysisk aktivitet
Andel som deltar månedlig eller oftere:

Figur 6.2 Andel som deltar i ulike treningsaktiviteter månedlig eller oftere etter bakgrunn. Prosent.

Den mest markante forskjellen er imidlertid knyttet til kjønn. I tillegg til det åpenbare skillet mellom gutter og jenter når det gjelder dansing og kampsport, ser vi at jenter trener på egen hånd i betydelig større grad enn gutter (figur 6.2). Totalt oppgir 70 prosent av jentene at de trener eller trimmer på egen hånd, mens 55 prosent av guttene svarer det samme. På den andre siden er andelen gutter som deltar i idrettsaktiviteter på skolen eller trener i et idrettslag, høyere enn jenteandelen, mens gutters og jenters bruk av treningsstudio er relativt jevn. Forskjeller knyttet til utdanningsprogram er tydeligst når det gjelder trening i et idrettslag. Andelen som driver med denne formen for trening, er dobbelt så høy blant elever som har valgt studieforbereende utdanningsprogram som blant elever innenfor yrkesfaglig program. Disse to gruppene skiller seg også markant fra hverandre i bruk av treningsstudio. Svarfordelingen etter klasstrinn viser et kurvemønster for noen aktiviteter som for trening på egen hånd og i treningsstudio. Populariteten til disse aktivitetene synker noe fra først til andre klasstrinn for så å øke igjen fra andre til tredje trinn. Deltakelse i idrett på skolen og i idrettslag går også ned fra første til andre trinn, men holder seg stabilt fra andre til tredje klasstrinn. Skillet med utgangspunkt i bosituasjon er noe mindre markant enn skillet etter utdanningsprogram, men bortsett fra engasjement i dansing og kampsport, deltar de som bor hjemme i høyere grad i alle typer trening enn dem som bor på hybel. Forskjellene er minst når det gjelder trening på egen hånd og deltakelse i idrett på skolen. Foreldres utdanning ser først og fremst ut til å ha betydning for bruk av treningsstudio. Ungdom som har foreldre med høyere utdanning, driver slik trening i høyere grad enn dem som har foreldre med lavere utdanning. Forskjeller som går i samme retning, vises for trening på egen hånd, i idrettslag og på skolen, men her er prosentdifferansene noe mindre.

Hvor intensivt ungdommene trener, er også målt. Spørsmålet er formulert på følgende måte: «Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett»? Figur 6.3 viser at fire av fem blir andpusten eller svett minst en til to ganger i uken, og nærmere halvparten har krysset av for «minst tre ganger i uken» som svar på dette spørsmålet. I og med at spørsmålet først og fremst fanger opp intensitet i aktiviteten, kan vi ikke uten videre si at andelen på syv prosent som oppgir at de sjelden eller aldri blir andpusten eller svett, er fysisk passive eller inaktive.

Figur 6.3 Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett? Prosent. N=5479

Tabell 6.1. viser ungdommenes svar på spørsmålet om fysisk aktivitet etter bakgrunn. Her ser vi at kjønn, klasstrinn, bosituasjon, utdanningsprogram og foreldres utdanningsnivå gir utslag. Gutter trener mer enn jenter, de som bor hjemme trener mer enn dem som bor på hybel, og de som har valgt studieforbereende utdanningsprogram trener mer enn elever på yrkesfaglig program. De som har foreldre med høyere utdanning, trener også mer enn dem som har foreldre med lavere utdanning. Klasstrinn gir varierende utslag. Treningshyppigheten avtar fra første til andre klasse for så å øke noe igjen fra andre til tredje klasstrinn. Forskjellene er imidlertid størst når det gjelder

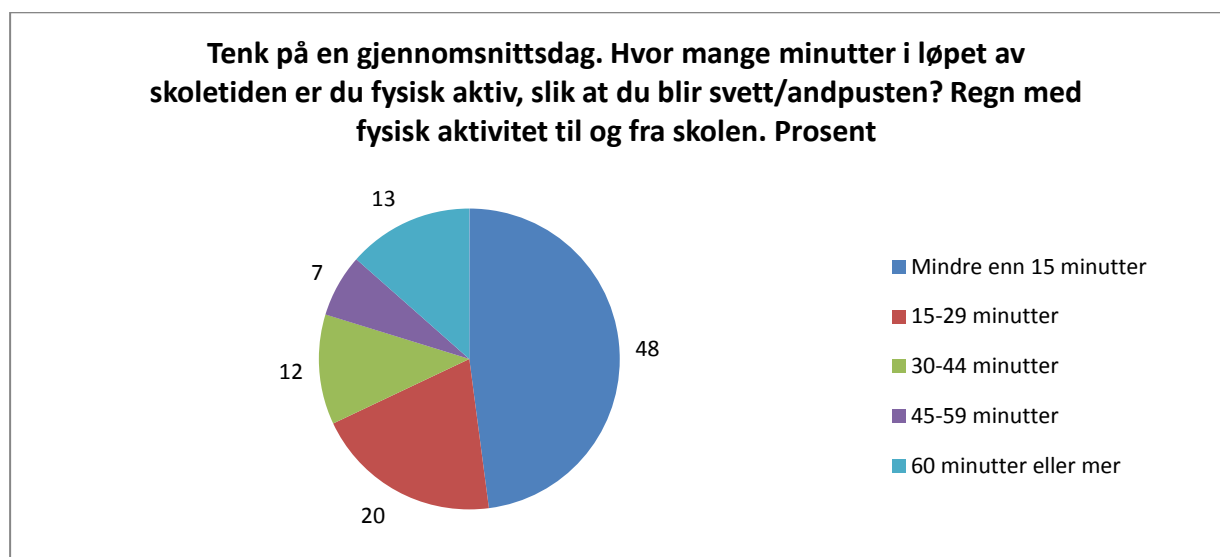
andelen som trener minst tre ganger i uken. Om vi samler andelen som trener så intensivt at de blir andpusten eller svett minst en til to ganger i uken og andelen som trener flere ganger i uken, minker forskjellene over hele linjen, særlig for kjønn og foreldreutdanning hvor forskjellen halveres.

Tabell 6.1 Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett? Svar fordelt etter bakgrunn. Prosent

	Kjønn		Trinn			Bolig		Utdanningsprogram		Foreldr. utd	
	Gutt	Jente	VG1	VG2	VG3	Hybel	Ikke hybel	Studief.	Yrkesfag	Lav	Høy
Minst tre ganger i uka	53	44	51	45	48	40	51	56	40	41	53
1-2 ganger i uka	33	37	33	37	37	42	33	31	40	39	33
Et par ganger i måneden	8	10	8	10	10	10	9	8	10	10	9
Sjelden	5	7	5	8	5	6	6	4	8	8	5
Aldri	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	2445	2704	2458	1788	1172	1314	3723	2765	2525	1963	3122

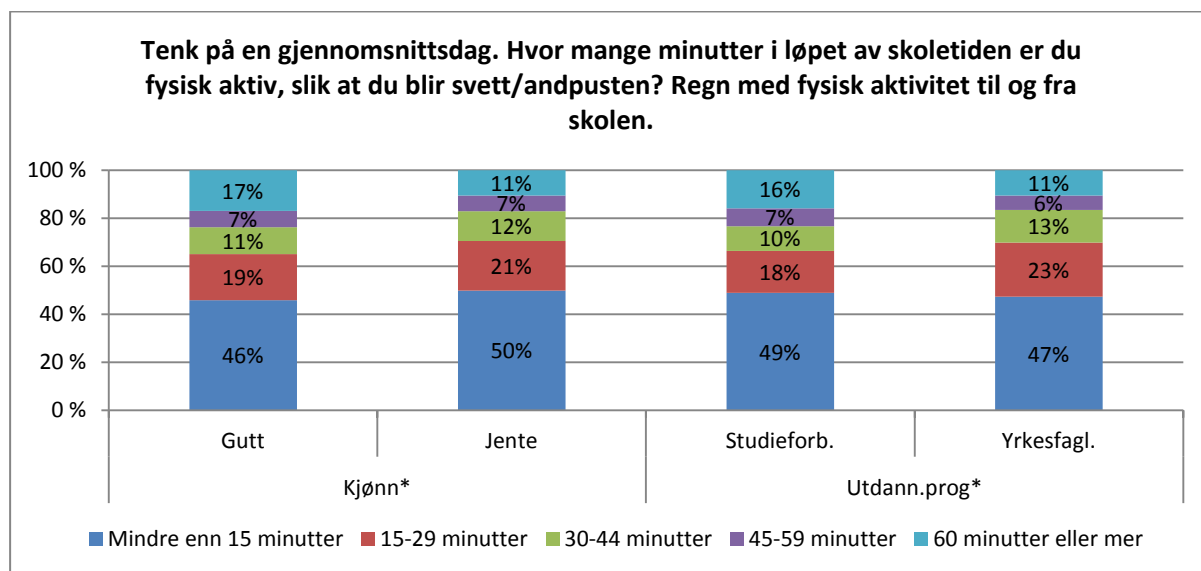
6.1.2 Fysisk aktivitet i skoletiden

I tillegg til å svare på spørsmål om samlet treningsaktivitet, har ungdommene oppgitt hvor mye de er i aktivitet i skoletiden. Også her er det snakk om å være så fysisk aktiv at de blir andpusten eller svett, og spørsmålet kartlegger hvor lang tid målt i minutter ungdommene er aktive i løpet av en vanlig skoledag inkludert aktivitet til og fra skolen.

Figur 6.4 Hvor mange minutter i løpet av skoletiden er du fysisk aktiv, slik at du blir svett/andpusten? Prosent. N=5107

For de fleste er fysisk aktivitet i skoletiden begrenset. Nesten halvparten har svart «mindre enn 15 minutter» på dette spørsmålet, mens en av fem er aktive fra femten minutter og opptil en halv time (figur 6.4). Bortimot en tredjedel oppgir imidlertid at de er aktive i mer enn 30 minutter på en gjennomsnittsdag. Også i svar på dette spørsmålet finnes forskjeller langs noen skillelinjer. Figur 6.5 viser at både kjønn og utdanningsprogram har betydning for aktivitetsmengden. Forskjellene er tydeligst når det gjelder andelen som har krysset av for en time eller mer, selv om det ikke er snakk om store forskjeller. Det fysiske aktivitetsnivået for jenter og for elever som har valgt yrkesfaglig utdanningsprogram, er noe lavere enn for gutter og elever på studieforberedende program.

Figur 6.5 Hvor mange minutter i løpet av skoletiden er du fysisk aktiv, slik at du blir svett/andpusten? Svar fordelt etter kjønn og utdanningsprogram. Prosent. N=5107

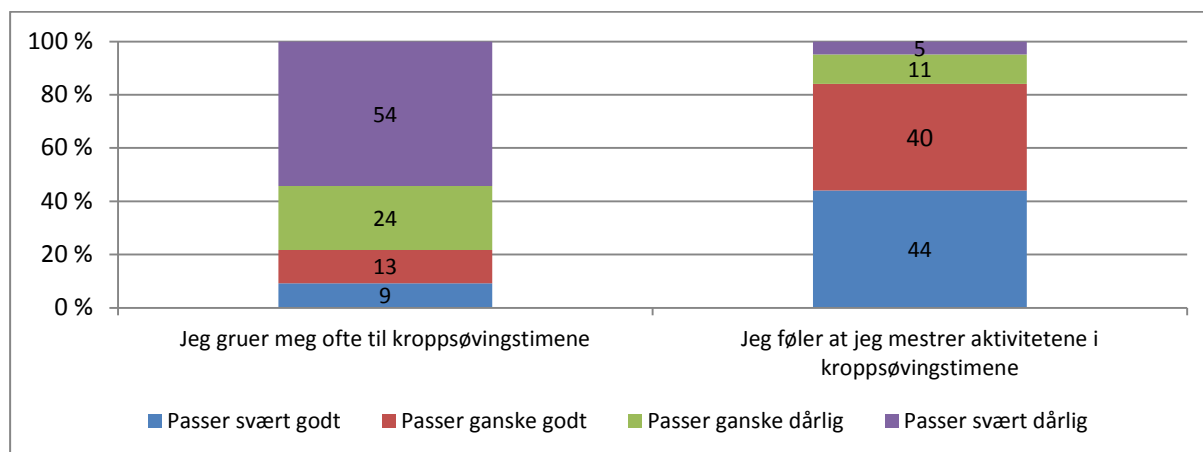
Vi har også sett på hvordan aktivitetsintensiteten i løpet av en skoledag er fordelt mellom de 16 skolene. Tabell 6.2. viser hvor stor prosentandel ved hver skole som har krysset av for hver av de fem svarkategoriene som går fra mindre enn et kvarter til mer enn en time. Her ser vi at en skole, Vest-Lofoten VGS, ligger alene på topp. En av fire ved denne skolen oppgir at de er fysisk aktive i en grad som gjør dem andpusten eller svett i minst en time på en gjennomsnittsdag. Dette er nesten dobbelt så høyt som for alle skolene samlet sett (13 prosent), og tre ganger høyere enn for eksempel Bodø VGS som skårer lavest sammen med Hadsel VGS når det gjelder andel som har krysset av for «60 minutter eller mer» som svar på dette spørsmålet. Andøy VGS har høyest andel elever (59 prosent) som har svart «mindre enn 15 minutter» per dag for et fysisk aktivitetsnivå som fyller kriteriene i spørsmålsformuleringen.

Tabell 6.2 Tenk på en gjennomsnittsdag. Hvor mange minutter i løpet av skoletiden er du fysisk aktiv, slik at du blir svett/andpusten? Regn med fysisk aktivitet til og fra skolen. Prosent.

	Mindre enn 15 minutter	15-29 minutter	30-44 minutter	45-59 minutter	60 minutter eller mer	Total	N
Andøy VGS	59	19	7	6	10	100	102
Aust-Lofoten VGS	45	24	12	7	12	100	143
Bodin VGS	52	19	8	8	14	100	556
Bodø VGS	52	21	12	7	8	100	743
Brønnøysund VGS	47	25	11	7	10	100	293
Fauske VGS	48	16	14	6	16	100	226
Hadsel VGS	48	25	14	6	7	100	296
Knut Hamsun VGS	51	13	24	3	10	100	63
Meløy VGS	47	24	15	4	9	100	123
Mosjøen VGS	43	19	12	6	19	100	500
Narvik VGS	46	19	14	7	14	100	483
Polarsirkelen VGS	48	22	12	6	12	100	568
Saltdal VGS	52	19	13	7	9	100	103
Sandnessjøen VGS	49	18	9	6	18	100	234
Sortland VGS	42	20	11	8	18	100	368
Vest-Lofoten VGS	43	14	11	8	24	100	306
Nordland fylke	48	20	12	7	13	100	5107

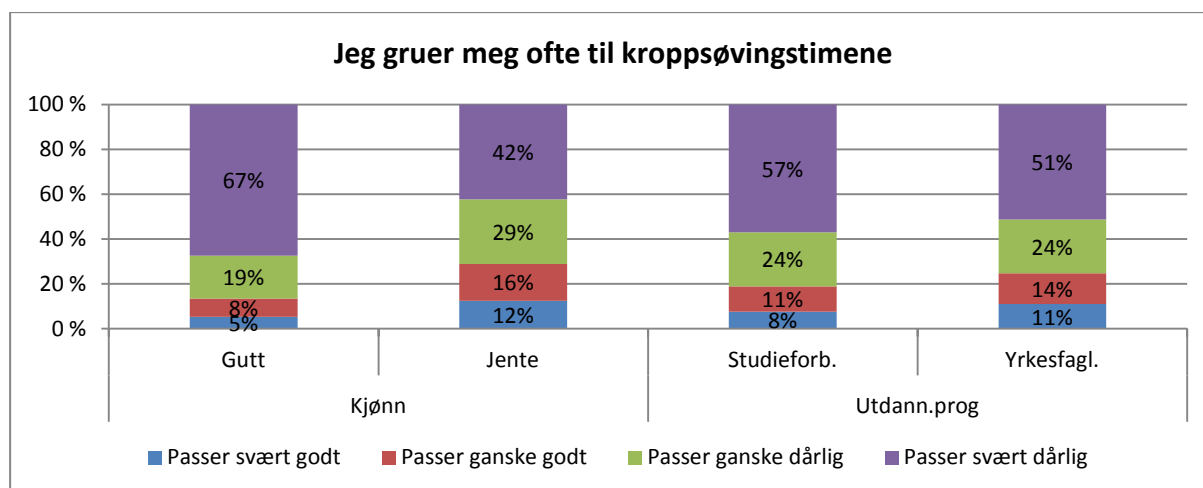
6.1.3 Kroppsøving

To egendefinerte spørsmål i Ungdata fra Nordland fylke handler om kroppsøvingstimer i skolen. Det ene spørsmålet dreier seg om hvorvidt ungdommene gruer seg til kroppsøvingen, mens det andre spørsmålet kartlegger mestring av aktivitetene. Begge temaene er formulert som påstander som ungdommene ble bedt om å vurdere langs en firedelt skala fra «passer svært godt» til «passer svært dårlig». Figur 6.6 viser en samlet vurdering av påstandene.

Figur 6.6 Vurdering av kroppsøvingstimer. Prosent. N=5158/5204

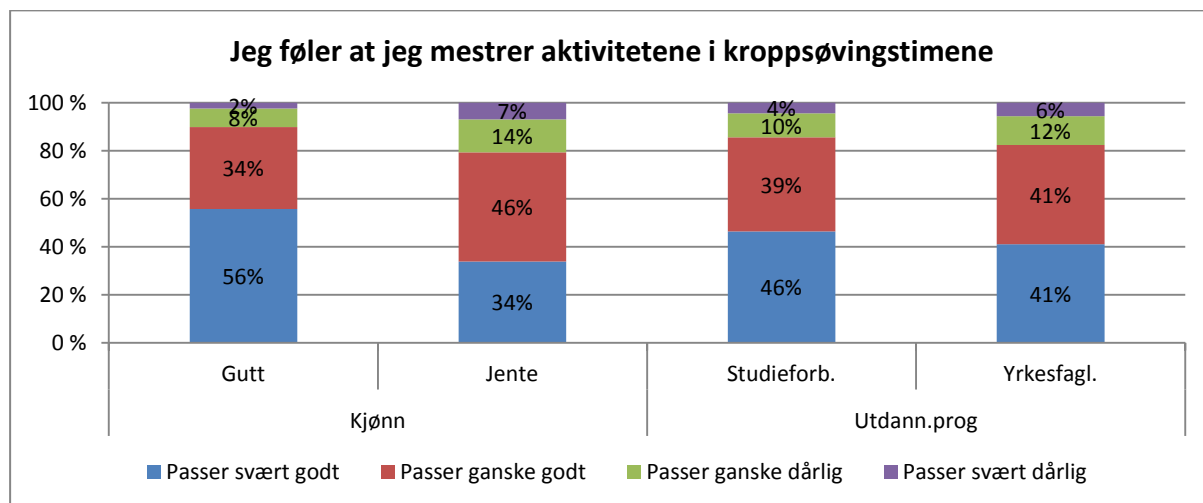
De fleste som har svart, har et positivt forhold til kroppsøvingstimene (figur 6.6). De gruer seg i alle fall ikke ofte til timene og de føler at de mestrer aktivitetene. Vel en av fem har imidlertid valgt «passer ganske godt» eller «passer svært godt» som respons på påstanden om at de gruer seg ofte til kroppsøvingstimene. Denne andelen er noe høyere enn andelen som antyder at de ikke mestrer aktivitetene, 22 prosent mot 16 prosent.

Figur 6.7 Jeg gruer meg ofte til kroppsøvingstimer, etter kjønn og utdanningsprogram. Prosent. N=5158

Ser vi på vurderinger av de to påstandene splittet opp for kjønn og utdanningsprogram, finner vi forskjeller knyttet til begge. Det er mer enn dobbelt så mange jenter som gutter som oppgir at de gruer seg til timene, 28 prosent mot 13 prosent (figur 6.7). Det er likevel verdt å merke seg at 13 prosent av guttene oppgir at de gruer seg. Elever på yrkesfaglig utdanningsprogram er også noe overrepresentert blant dem som gruer seg til disse timene, sammenliknet med elever på studieforberedende (25 prosent mot 19 prosent). Prosentvise forskjeller som gjelder mestring av aktivitetene, er også større mellom jenter og gutter enn mellom elever som har valgt ulike utdanningsprogram (figur 6.8). I alt oppgir 21 prosent av jentene at de ikke mestrer aktivitetene, mot 10 prosent av guttene, mens forskjellene innenfor utdanningsprogram er 18 prosent for elever på

yrkesfag mot 14 prosent av elevene på studieforbereidende program. Differansen mellom andelen som gruer seg til kroppsøvingen og andelen som oppgir at de ikke mestrer aktivitetene, er lavere for gutter enn for jenter.

Figur 6.8 Jeg føler at jeg mestrer aktivitetene i kroppsøvingstimerne, etter kjønn og utdanningsprogram. Prosent. N=5204

For begge disse påstandene om kroppsøvingstimer har vi sett på responsen fordelt på skoler. Om vi slår sammen andelen som har svart «passer ganske godt» og «passer svært godt», ser vi at elever som ofte gruer seg til kroppsøvingstimerne, er fordelt på alle skolene (tabell 6.3). Fordelingen er imidlertid langt fra jevn, og det er til dels store forskjeller mellom skolene. For eksempel har Brønnøysund videregående skole og Polarsirkelen videregående skole dobbelt så høy andel elever som gruer seg til kroppsøving (27 prosent) som Andøy videregående skole, som har den laveste andelen (13 prosent). Ved 10 av de 16 skolene oppgir fra hver femte til hver fjerde ungdom at de ofte gruer seg til disse timene.

Tabell 6.3 Jeg gruer meg ofte til kroppsøvingstimerne. Svarfordeling etter skole. Prosent

	Passer svært godt	Passer ganske godt	Passer ganske dårlig	Passer svært dårlig	Total	N
Andøy VGS	7	6	23	65	100	105
Aust-Lofoten VGS	9	9	22	60	100	139
Bodin VGS	9	12	29	50	100	559
Bodø VGS	10	13	25	52	100	747
Brønnøysund VGS	12	15	25	48	100	303
Fauske VGS	10	13	21	56	100	230
Hadsel VGS	8	14	24	55	100	297
Knut Hamsun VGS	9	14	28	49	100	65
Meløy VGS	8	8	25	60	100	126
Mosjøen VGS	9	16	20	55	100	507
Narvik VGS	12	10	22	56	100	486
Polarsirkelen VGS	10	17	22	52	100	581
Saltdal VGS	6	9	26	59	100	101
Sandnessjøen VGS	8	5	28	59	100	236
Sortland VGS	9	12	24	54	100	370
Vest-Lofoten VGS	6	10	25	60	100	306
Nordland fylke	9	13	24	54	100	5158

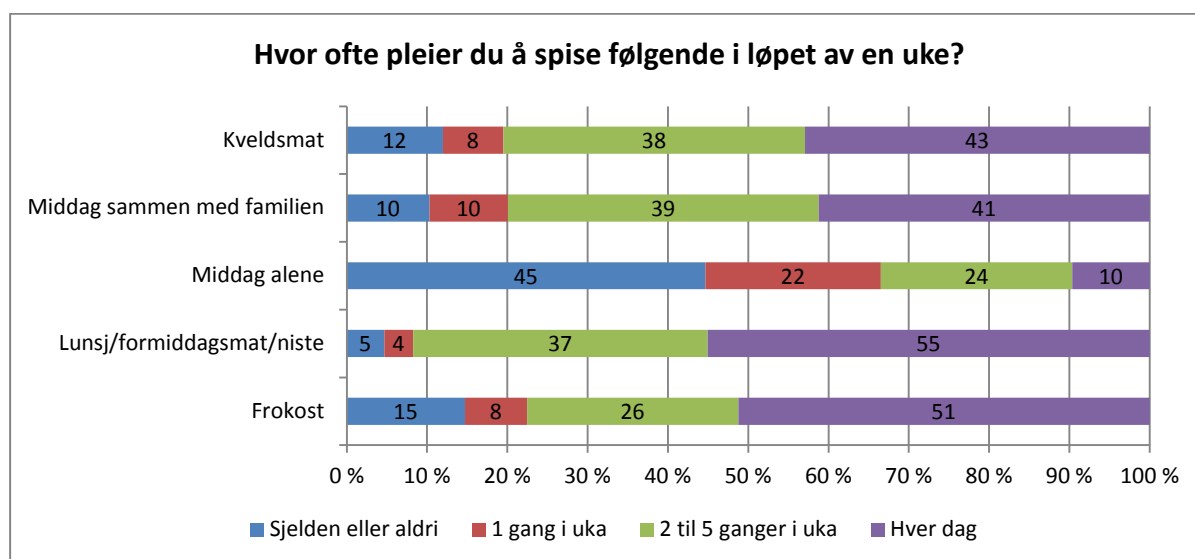
Tabell 6.4 Jeg føler at jeg mestrer aktivitetene i kroppsøvingstimen. Svarfordeling etter skole. Prosent

	Passer svært godt	Passer ganske godt	Passer ganske dårlig	Passer svært dårlig	Total	N
Andøy VGS	51	35	11	2	100	105
Aust-Lofoten VGS	51	38	6	5	100	141
Bodin VGS	45	40	10	5	100	563
Bodø VGS	38	43	13	5	100	756
Brønnøysund VGS	40	40	12	7	100	303
Fauske VGS	47	33	15	5	100	233
Hadsel VGS	43	40	10	6	100	297
Knut Hamsun VGS	49	37	14	0	100	65
Meløy VGS	48	40	9	2	100	127
Mosjøen VGS	37	48	11	5	100	510
Narvik VGS	47	37	10	6	100	492
Polarsirkelen VGS	42	41	12	5	100	588
Saltdal VGS	46	38	13	4	100	104
Sandnessjøen VGS	49	41	6	3	100	239
Sortland VGS	48	35	11	6	100	374
Vest-Lofoten VGS	51	37	9	3	100	307
Nordland fylke	44	40	11	5	100	5204

6.2 MATVANER

Matvaner er kartlagt via tre sett med spørsmål. Ett spørsmålsett handler om hvilke måltider ungdommene spiser i løpet av en uke, og hvor ofte. I et annet spørsmålsett blir ungdommene bedt om å oppgi hvor ofte de handler mat i kantinen på skolen og hvor ofte de har med matpakke. I tillegg kommer spørsmål om hvor ofte de spiser eller drikker et knippe med produkter. Blant produktene er tre i en kategori som vanligvis regnes som sunne, mens fire vanligvis regnes som usunne.

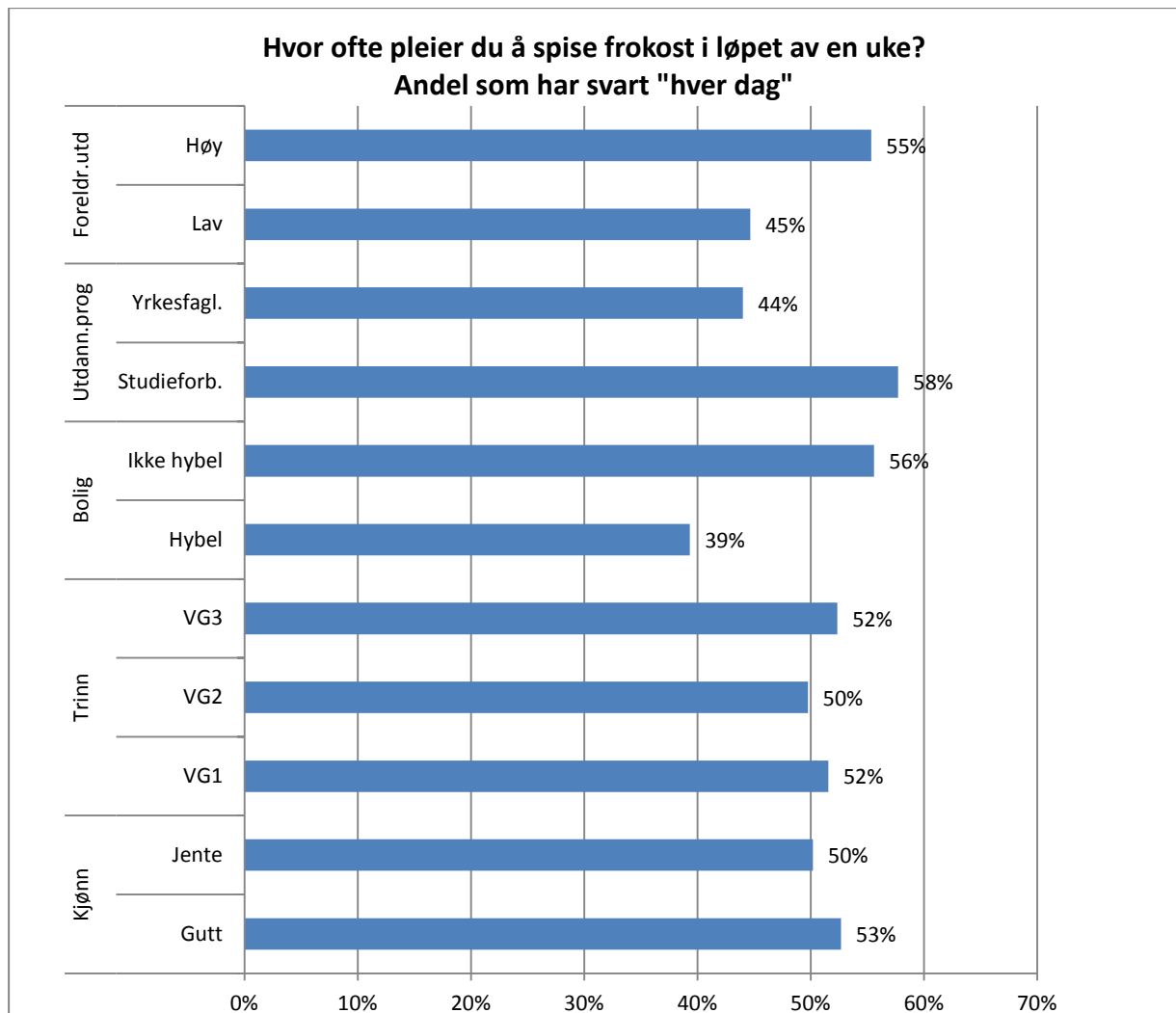
6.2.1 Faste måltider

Figur 6.9 Hvor ofte pleier du å spise følgende i løpet av en uke? Prosent.

Bortsett fra kveldsmat, spises hvert av måltidene som er tatt med i spørsmålsformuleringen, det vil si frokost, formiddagsmat og middag, av vel halvparten av alle ungdommene hver dag (figur 6.9). Det måltidet som oftest droppes, er frokost (15 prosent), men her er det verdt å merke seg at tre av fire spiser frokost to ganger eller mer i uken samtidig som vel halvparten spiser frokost hver dag.

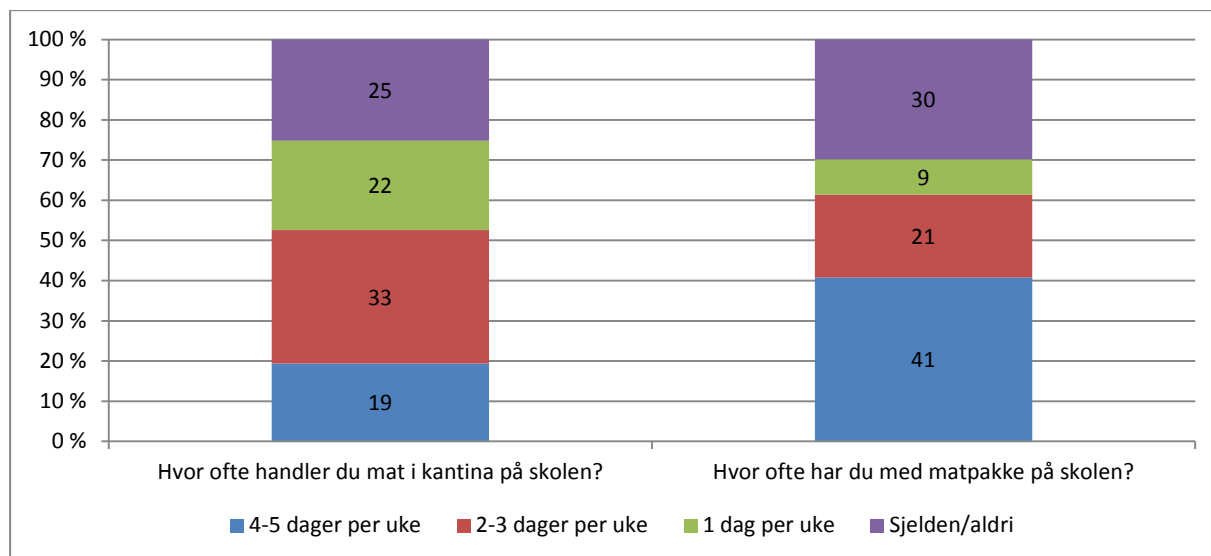
Figur 6.10 viser svarfordelingen for frokost splittet opp for kjønn, klasstrinn, bosituasjon, utdanningsprogram og foreldres utdanningsnivå. Her er det bare svarkategorien «hver dag» som er tatt med. De største forskjellene går mellom dem som bor på hybel og dem som bor hjemme. En andel på 56 prosent av dem som bor hjemme spiser frokost hver dag, mot 39 prosent av dem som bor på hybel. Elever som har valgt studieforberedende program spiser også frokost hyppigere enn elever på yrkesfag, med 58 prosent mot 44 prosent. Foreldres utdanningsnivå gir litt mindre prosentvis utslag enn bosituasjon og utdanningsprogram, men en andel på 55 prosent av dem som har foreldre med høy utdanning spiser frokost hver dag mot 45 prosent av dem som har foreldre med lav utdanning. Forskjellen mellom gutter og jenter og mellom elever på ulike klasstrinn, er liten.

Figur 6.10 Hvor ofte pleier du å spise følgende i løpet av en uke? Svar fordelt etter bakgrunn. Prosent.

6.2.2 Matpakke eller mat fra kantine?

Spørsmålene om måltider på skolen hvor ungdommene ble bedt om å oppgi hvor ofte de har med matpakke og hvor ofte de handler mat i kantinen på skolen, hadde en fire-delt svarskala som går fra sjelden eller aldri til fire, fem ganger i uken. Figur 6.11 viser samlet svarfordeling på dette spørsmålet.

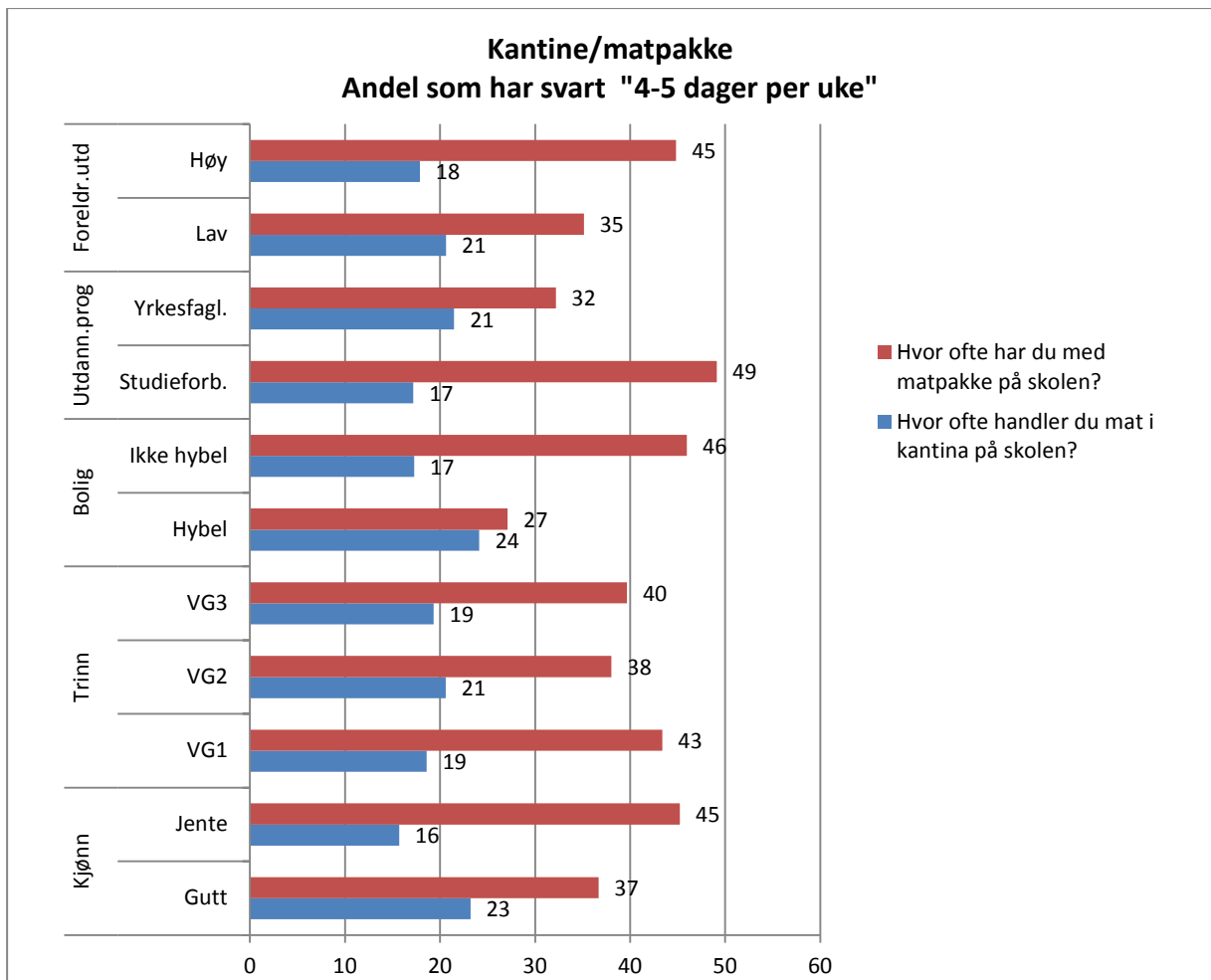

Figur 6.11. Andeler som har med matpakke/handler i kantine. Prosent. N=5253/5237

Fire av ti ungdommer har med matpakke på skolen stort sett hver dag, mens vel seks av ti har med matpakke minst to ganger i uken. Bortimot en av tre oppgir at de sjelden eller aldri tar med seg mat hjemmefra. Det kan imidlertid se ut til at mange har med matpakke samtidig som de handler i kantinen. I alle fall oppgir vel halvparten at de handler i kantinen flere dager i uken, mens en av fem handler i kantinen en gang i uken.

I figur 6.12 har vi splittet opp svar på spørsmålene om matpakkevaner og kjøp av mat i kantine etter ungdommenes kjønn, hvilket klassetrinn de går på, hvordan de bor, hvilket utdanningsprogram de har valgt og foreldrenes utdanningsnivå. Igjen finner vi systematiske forskjeller etter ungdommenes bakgrunn. Variasjonen er imidlertid større for svar på spørsmål om matpakke enn for svar på spørsmål om kjøp av mat i kantinen. Bosituasjon gir tydelig utslag i analysen for begge spørsmålene. De som bor på hybel har sjeldnere med matpakke og handler oftere i kantinen enn dem som bor hjemme. Forskjellene er også tydelige når det gjelder kjønn og utdanningsprogram. Jenter har oftere med seg matpakke og handler sjeldnere i kantinen enn gutter, mens elever på studieforbereende utdanningsprogram oftere har med matpakke og handler sjeldnere i kantinen enn elever på yrkesfaglig program.

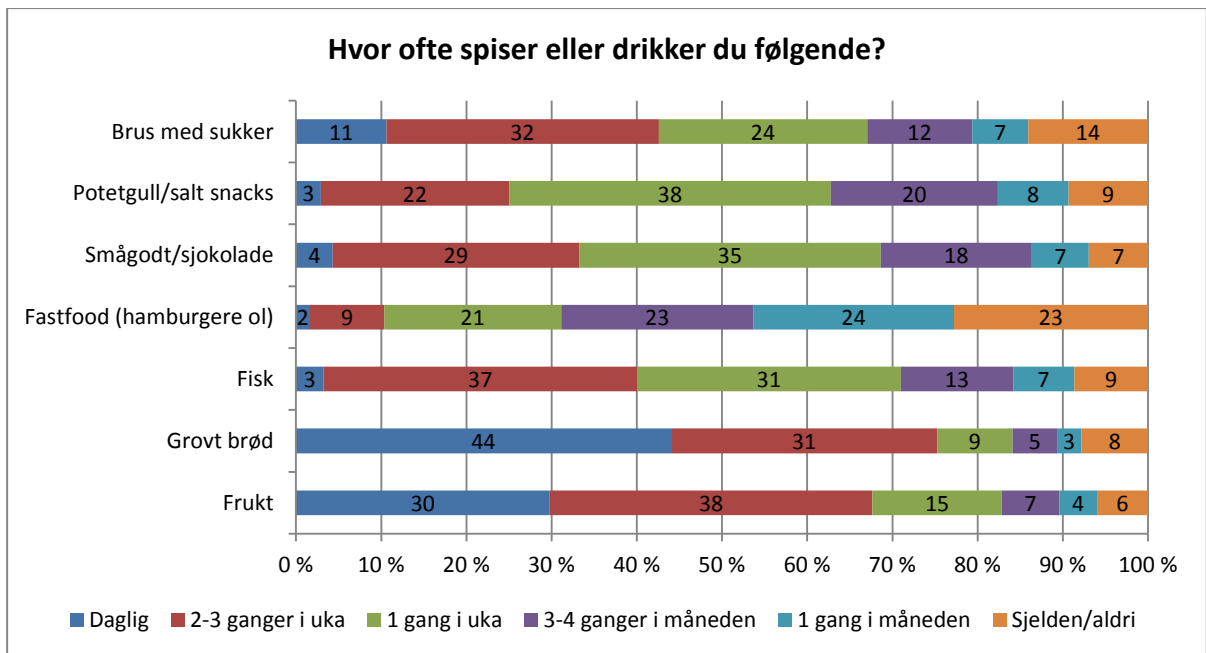
Foreldres utdanningsnivå har en viss betydning for svar på spørsmålet om matpakke på skolen, men har mindre å si enn utdanningsprogram og bosituasjon. Foreldres utdanningsnivå har derimot liten betydning for om ungdommene handler i kantinen eller ikke.

Figur 6.12 Andeler som har med matpakke/handler i kantine, etter bakgrunn. Prosent. N=5237/5253

6.2.3 Hvor ofte spises og drikkes ulike produkter?

Figur 6.13 viser en klar tendens. Ungdommene spiser de sunne produktene på listen oftere enn de usunne, med unntak av sukkerholdig brus, som to av tre ungdommer drikker enten en eller flere ganger i uken. De syv produktene på listen, er frukt, grovt brød, fisk, sukkerholdig brus, salte snacks, fastfood, og sjokolade og andre søtsaker. Ungdommene har krysset av for om de spiser eller drikker disse produktene «daglig», «2-3 ganger i uken», «3-4 ganger i måneden», «1 gang i måneden» eller «sjelden/aldri». Nærmere åtte av ti spiser grovt brød flere ganger i uken, syv av ti spiser frukt like ofte, mens fire av ti spiser fisk minst to eller tre ganger i uken. En liten andel spiser sjelden eller aldri noen av de sunne produktene. I underkant av 10 prosent oppgir at de ikke spiser fisk, mens en mindre andel sjelden eller aldri spiser grovt brød (åtte prosent) eller frukt (seks prosent). Søt og salt snacks spises omtrent like ofte, men kun en liten andel spiser slikt daglig (henholdsvis fire og tre prosent). For fastfood er det kanskje mest oppsiktsvekkende at bortimot en av fire oppgir at de sjelden eller aldri spiser dette.

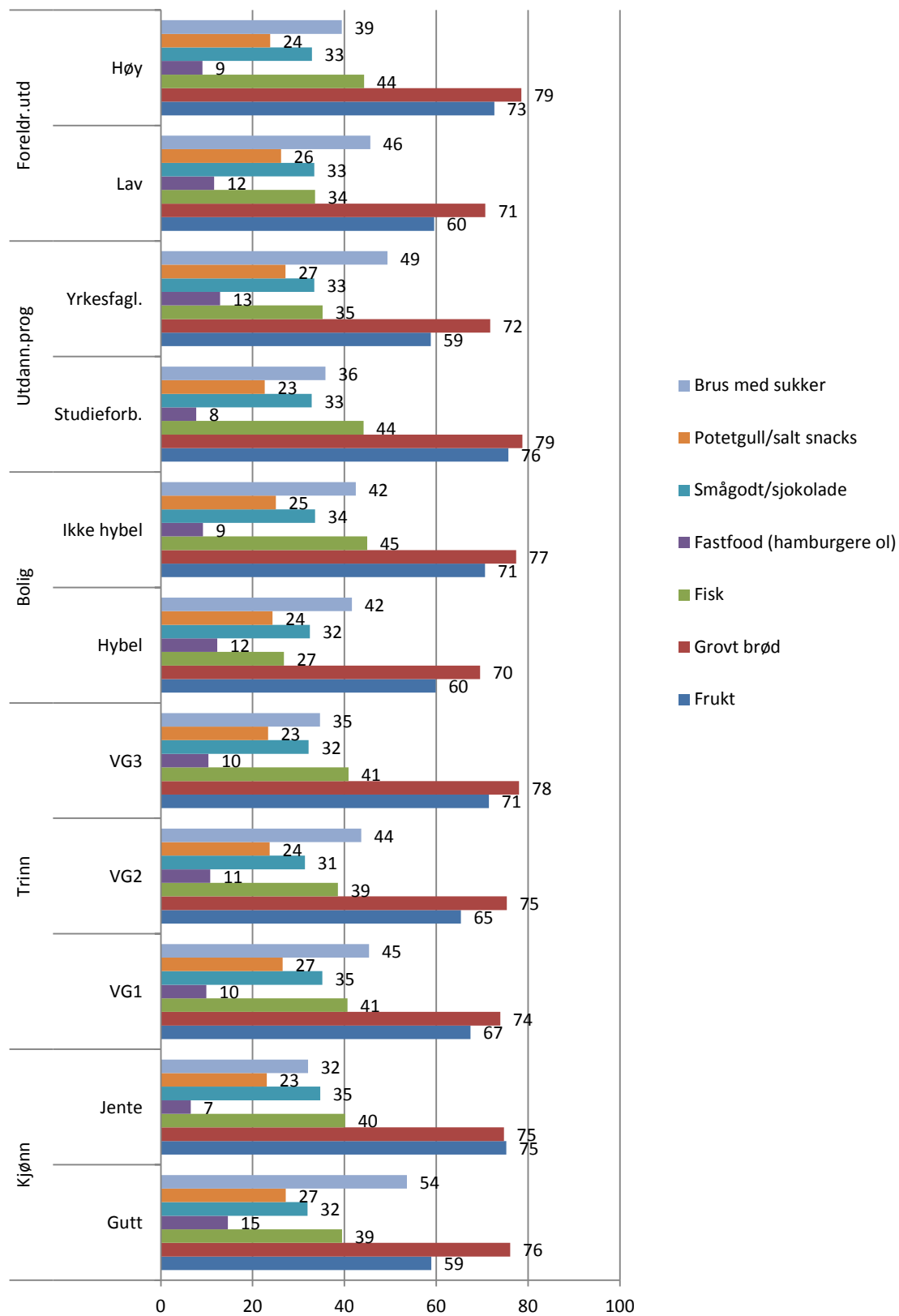
Figur 6.13 Hvor ofte spiser eller drikker du følgende? Prosent.

Ser vi inntak av forskjellige produkter i forhold til ungdommenes kjønn og andre bakgrunnsopplysninger (klassesertrinn, boligsituasjon, utdanningsprogram og foreldres utdanningsnivå) finner vi flere tydelige mønstre. Figur 6.14 viser hvor stor andel av ungdommene som har krysset av «daglig» eller «2-3 ganger i uka» som svar på hvert spørsmål, og her ser vi at noen produkter skiller seg ut med marginale forskjeller mellom gruppene, mens det for andre finnes betydelig variasjon. For kategorien smågodt og sjokolade er fordelingen ganske jevn. Det samme gjelder for potetgull og annet salt snacks hvor forskjellene er marginale. Størst variasjon finnes for inntak av frukt, sukkerholdig brus og fastfood, og her går skillelinjene først og fremst langs kjønnsdimensjonen. Gutter drikker langt mer brus enn jenter, nærmere bestemt drikker annen hver gutt brus flere ganger i uken, mot hver tredje jente. Gutter spiser dessuten hamburgere og liknende dobbelt så ofte som jenter. Forskjellen går i motsatt retning når vi ser på svarfordelingen for frukt. Tre av fire jenter spiser frukt flere ganger i uken mot tre av fem gutter. Andelen gutter som oppgir at de drikker brus flere ganger i uken er like høy som andelen gutter som spiser frukt flere ganger i uken.

Et annet tydelig mønster kan knyttes til bosituasjon. Ungdom som bor på hybel spiser minst fisk, og minst frukt og grovt brød. Utdanningsprogram og foreldres utdanning gir utslag i analysen på en måte som stort sett følger en felles linje. Ungdom som har foreldre med høyere utdanning, spiser mer frukt, grovt brød og fisk, og drikker mindre sukkerholdig brus enn dem som har foreldre med lavere utdanning. Det samme mønsteret gjelder for utdanningsprogram. De som har valgt studieforberedende utdanningsprogram spiser oftere de tre sunne produktene og inntar mindre sukkerholdig brus og fastfood enn dem som har valgt yrkesfaglig program.

Inntak av noen produkter varierer også med klassesertrinn. Ungdom i tredje klasse spiser noe mer frukt enn ungdom i første og andre klasse, mens inntak av grovt brød øker jevnt med økende klassesertrinn. Kurven for sukkerholdig brus og salte snacks heller motsatt vei, det vil si at inntaket av disse produktene minker med økende klassesertrinn.

**Hvor ofte spiser eller drikker du følgende?
Andel som har svart "daglig" eller 2-3 ganger i uka.**

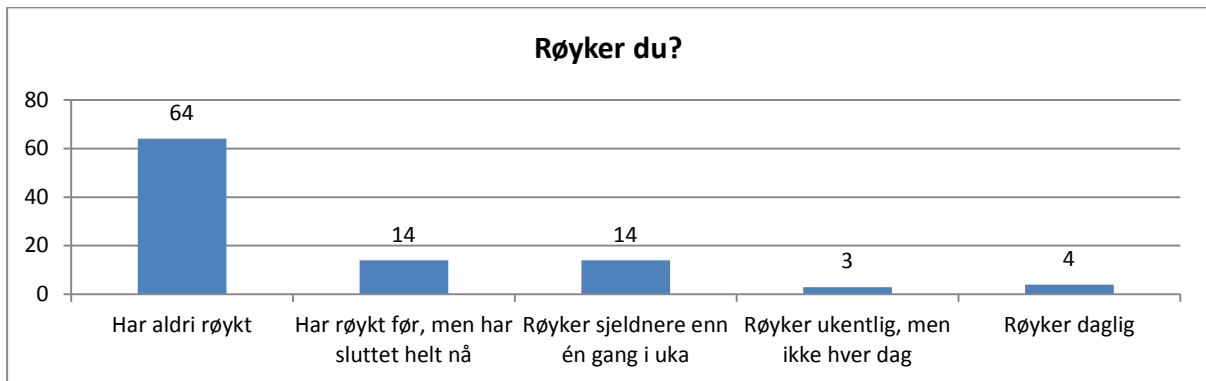

Figur 6.14 Hvor ofte spiser eller drikker du følgende? Svar fordelt etter bakgrunn. Prosent.

6.3 TOBAKK OG RUSMIDLER

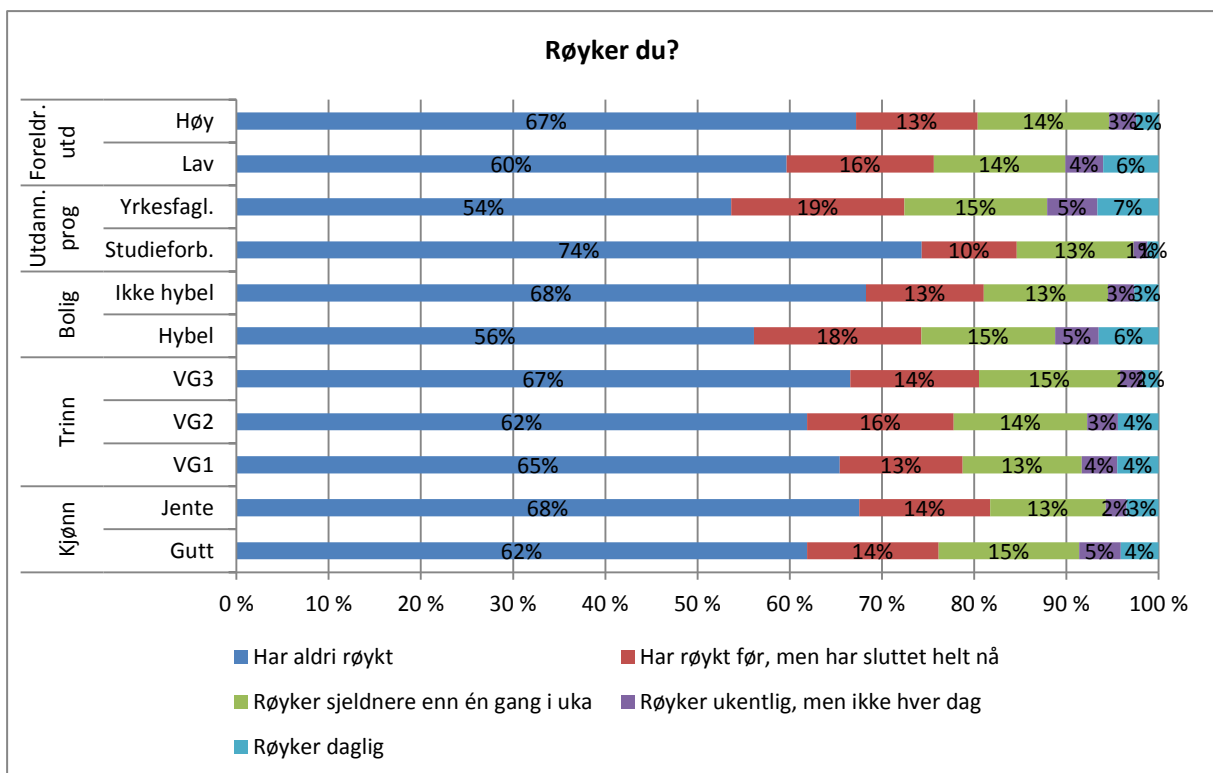
6.3.1 Røykevaner og snusbruk

Ungdommenes bruk av tobakk og snus er kartlagt ved spørsmål om de noen gang har røykt og brukt snus, og om de har, hvor ofte. Spørsmålene hadde følgende fem svarmuligheter: «Har aldri røykt/brukt snus», «har røykt/brukt snus før, men har sluttet helt nå», «røyker/snuser sjeldnere enn en gang i uken», «røyker/snuser ukentlig, men ikke hver dag» og «røyker/snuser daglig». Figur 6.15 viser hva ungdommene samlet har svar på spørsmålet om røyking.

Figur 6.15 Røyker du? Prosent. N=5537

Røyking er lite utbredt blant ungdommene som har deltatt i Ungdataundersøkelsen. Nærmere åtte av ti røykte ikke da undersøkelsen ble gjennomført, og de aller fleste av disse har aldri røykt (figur 6.15). Syv prosent oppgir at de røyker en gang i uken eller oftere, mens 14 prosent røyker sjeldnere.

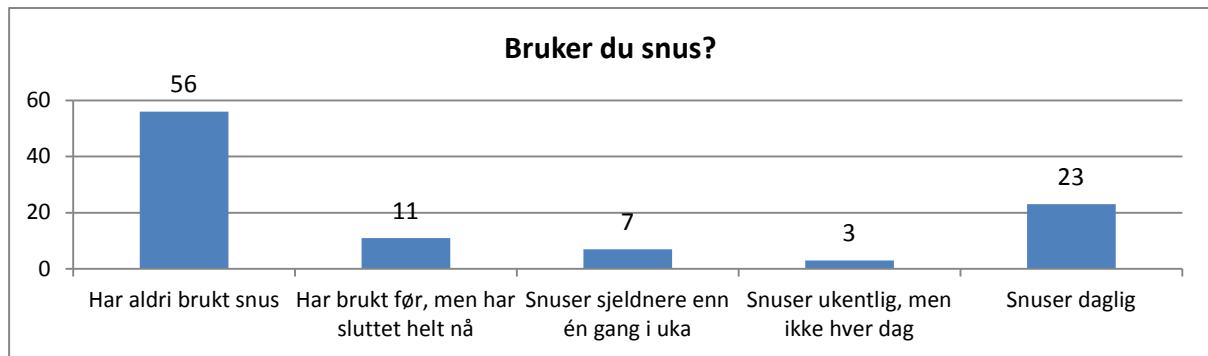

Figur 6.16 Røyker du? Svar fordelt etter bakgrunn. Prosent. N=5537

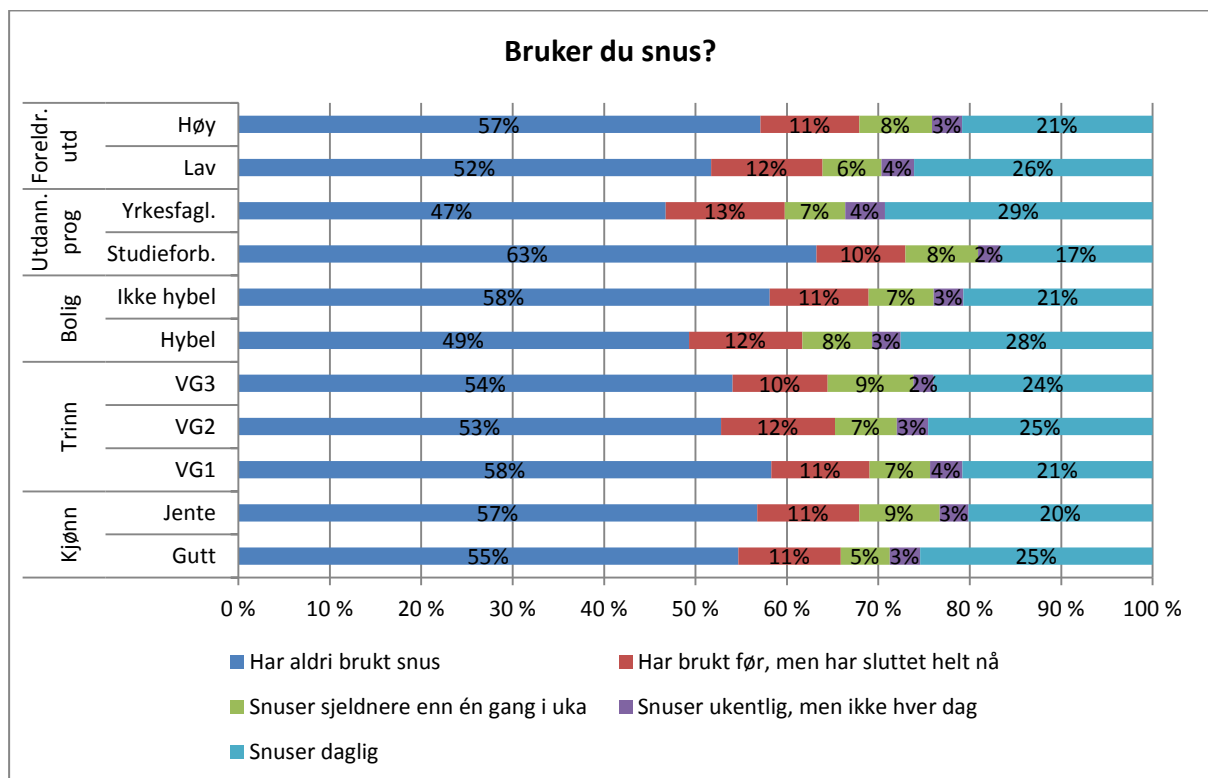
Røyking ser imidlertid ut til å synke med alderen. Det vil si at andelen som røyker ukentlig eller daglig går noe ned fra første til tredje klassetrinn (figur 6.16). I og med at så få røyker, blir det liten variasjon

målt i prosent mellom ungdom med forskjellig bakgrunn, men gutter røyker noe mer enn jenter, ungdom som bor på hybel røykere oftere enn ungdom som ikke bor på hybel, og ungdom som har foreldre med lavere utdanning, er mer tilbøyelig til å røyke enn dem som har foreldre med høyere utdanning (10 prosent mot fem prosent). Den mest markante forskjellen henger sammen med utdanningsprogram. Elever som har valgt yrkesfag, røyker mange ganger hyppigere enn elever som har valgt studieforberedende program (12 prosent mot to prosent).

Andelen som bruker snus regelmessig, er betydelig høyere enn andelen som røyker. En av fire oppgir at de snuser ukentlig, og de aller fleste av disse snuser daglig (figur 6.17). I motsetning til røykevaner, øker bruken av snus med ungdommenes alder, det vil si fra første til tredje klassetrinn, men snusbruken avtar noe fra andre til tredje trinn (figur 6.18). Variasjonsmønsteret for snusing for øvrig følger samme linjer som for røyking. Gutter snuser oftere enn jenter, ungdom som bor på hybel snuser oftere enn ungdom som ikke bor på hybel, og ungdom som har foreldre med lavere utdanning er mer tilbøyelig til å bruke snus enn dem som har foreldre med høyere utdanning. Igjen er den største prosentvise forskjellen knyttet til utdanningsprogram. En av tre elever på yrkesfag snuser ukentlig eller oftere mot en av fem på studieforberedende program.

Figur 6.17 Bruker du snus? Prosent. N=5544

Figur 6.18 Bruker du snus? Svar fordelt etter bakgrunn. Prosent. N=5544

Tabell 6.5 Ungdommenes røykevaner og snusbruk fordelt på skoler. Prosent.

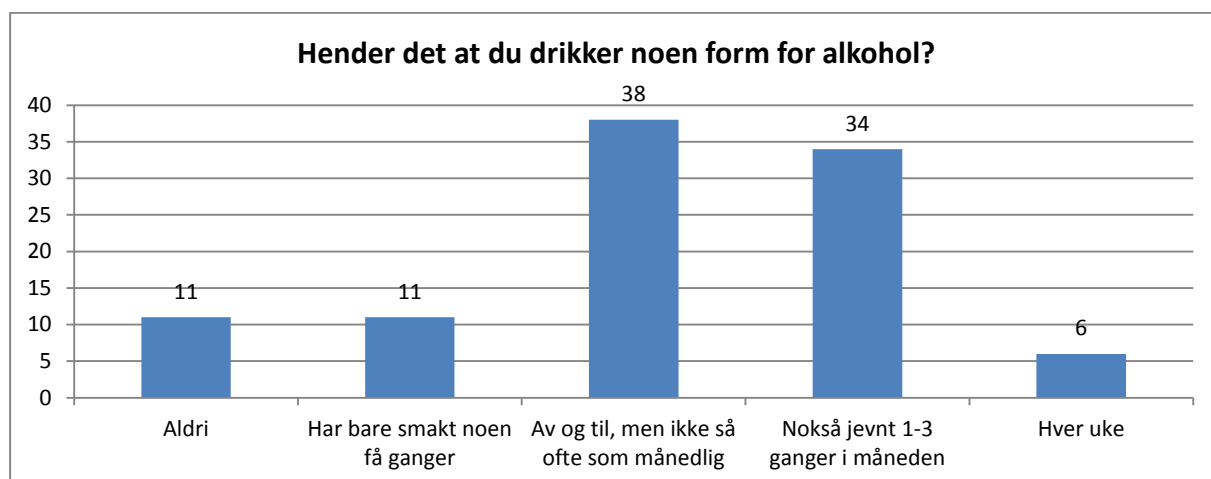
Skoler	Røyker						Snuser					
	Har aldri røykt	Har røykt før, men har sluttet helt nå	Røyker sjeldnere enn én gang i uka	Røyker ukentlig, men ikke hver dag	Røyker daglig	Totalt	Har aldri brukt snus	Har brukt snus før, men har sluttet helt nå	Snuser sjeldnere enn én gang i uka	Snuser ukentlig, men ikke hver dag	Snuser daglig	Totalt
Andøy VGS	66	16	11	7		100	62	9	5	3	22	100
Aust-Lofoten VGS	56	17	19	3	5	100	40	16	13	4	26	100
Bodin VGS	67	14	15	3	2	100	58	12	6	2	23	100
Bodø VGS	60	13	18	5	5	100	51	13	7	4	26	100
Brønnøysund VGS	60	15	14	6	5	100	56	9	11	3	22	100
Fauske VGS	56	17	16	4	7	100	44	11	9	6	31	100
Hadsel VGS	60	17	13	4	6	100	53	12	5	3	27	100
Knut Hamsun VGS	58	15	22	6		100	51	17	1	3	27	100
Meløy VGS	68	11	11	5	5	100	59	14	5	2	21	100
Mosjøen VGS	67	12	13	2	6	100	58	10	12	3	16	100
Narvik VGS	66	14	16	2	2	100	56	13	5	2	23	100
Polarsirkelen VGS	67	16	12	2	3	100	61	11	6	3	20	100
Saltdal VGS	65	15	15	3	3	100	53	11	11	2	22	100
Sandnessjøen VGS	75	12	9	2	2	100	55	10	10	4	20	100
Sortland VGS	65	14	13	4	4	100	60	7	5	3	25	100
Vest-Lofoten VGS	69	15	12	2	2	100	56	11	7	4	21	100
Nordland fylke	64	14	14	3	4	100	56	11	7	3	23	100

Andelen dagligrøykere varierer noe mellom skolene i Nordland. Det samme gjør andelen som snuser jevnlig. I tabell 6.5 finnes en samlet oversikt over svar på spørsmålene om røyking og bruk av snus fordelt på de 16 skolene. Når det gjelder røykevaner, ser vi at andelen daglige røykere varierer betydelig fra ingen ved Knut Hamsun videregående skole og Andøy videregående skole til syv prosent ved Fauske videregående skole som kommer ut med høyest andel, og like foran Mosjøen og Hadsel med seks prosent dagligrøykere. Sandnessjøen videregående skole har høyest andel ungdommer som aldri har røykt, med totalt tre av fire i denne «kategorien». Andelen som bruker snus daglig varierer også mellom skolene. Mosjøen videregående skole kommer her ut med den laveste andelen på 16 prosent, mens Fauske videregående skole har den høyeste andelen med 31 prosent. Det vil si at Fauske videregående skole både har høyest andel dagligrøykere og høyest andel som bruker snus hver dag. Hadsel videregående skole og Knut Hamsun videregående skole har nest høyeste andel daglige snusbrukere med totalt 27 prosent.

6.3.2 Bruk av alkohol

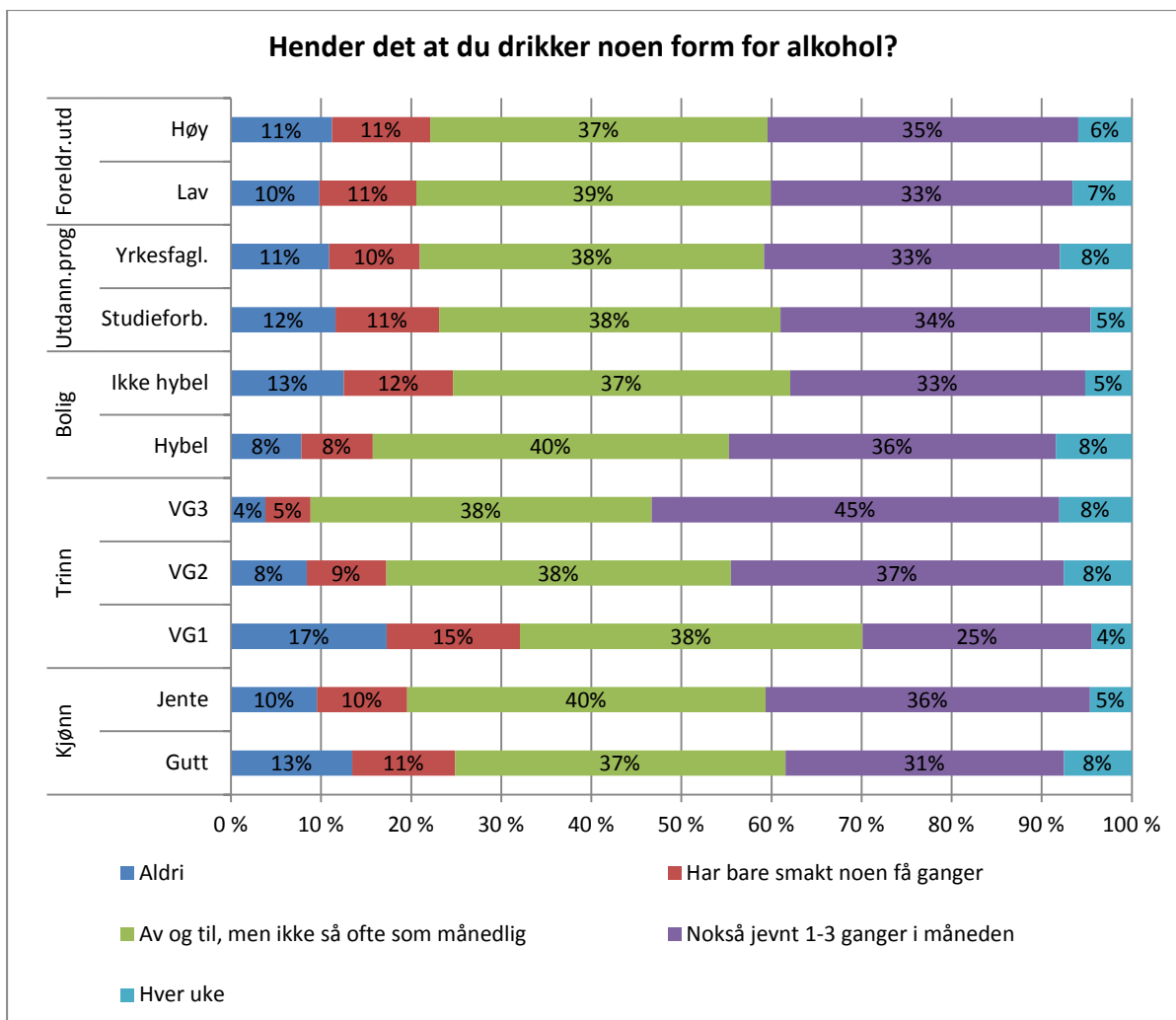
I spørsmålsbolken om ungdommenes bruk av rusmidler er det spurt om det hender at de drikker noen form for alkohol og om de har brukt narkotiske stoffer, og for begge eventuelt hvor ofte. Ungdommene har også svart på spørsmål om de har drukket så mye alkohol i løpet av de siste seks månedene at de har kjent seg beruset.

Figur 6.19 viser at seks av ti ungdommer drikker alkohol sjeldnere enn en gang per måned eller aldri. Fire av ti drikker derimot jevnlig. Det vil si at de drikker flere ganger per måned. Av disse oppgir en andel på seks prosent at de drikker hver uke.

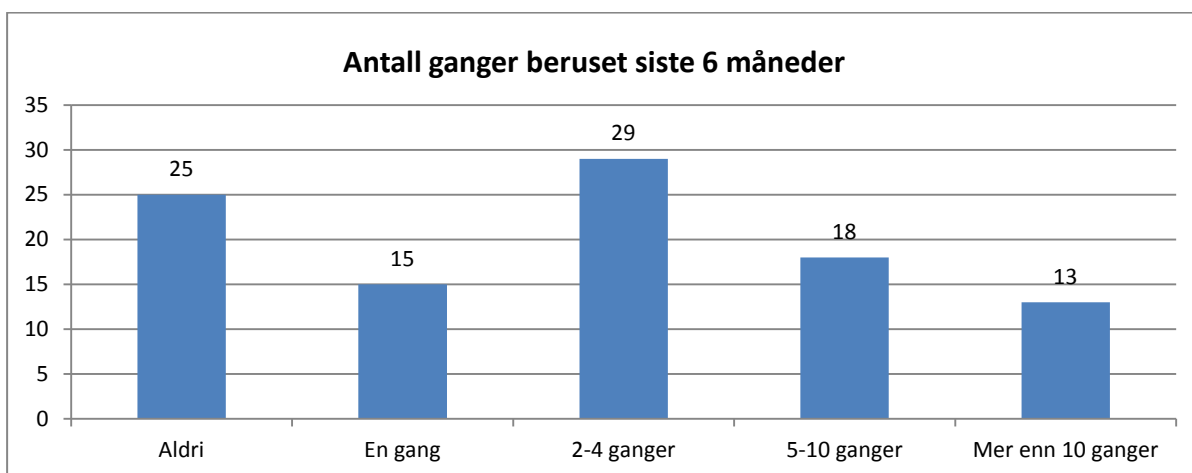

Figur 6.19 Hender det at du drikker noen form for alkohol? Prosent. N=5561

Om vi splitter opp ungdommenes svar på spørsmålet om alkoholbruk og ser på fordelingen etter kjønn, bosituasjon, klassetrinn, utdanningsprogram og foreldres bakgrunn, ser vi først og fremst at hyppigheten i alkoholinntak øker med økende alder (fra første til tredje klassetrinn), og at ungdom som bor på hybel drikker alkohol noe oftere enn dem som ikke bor på hybel (figur 6.20). Når det gjelder kjønn, ser vi at andelen gutter som oppgir at de drikker alkohol hver uke, er noe høyere enn andelen jenter som oppgir det samme. Om vi derimot ser på alkoholbruk flere ganger per måned, det vil si at vi slår sammen andelen som drikker hver uke med andelen som oppgir at de drikker jevnt 1-3 ganger i måneden, er andelen jenter noe høyere enn gutteandelen. Totalt sett er det små forskjeller i alkoholbruk knyttet til utdanningsprogram, og ingen forskjell knyttet til foreldres utdanning.

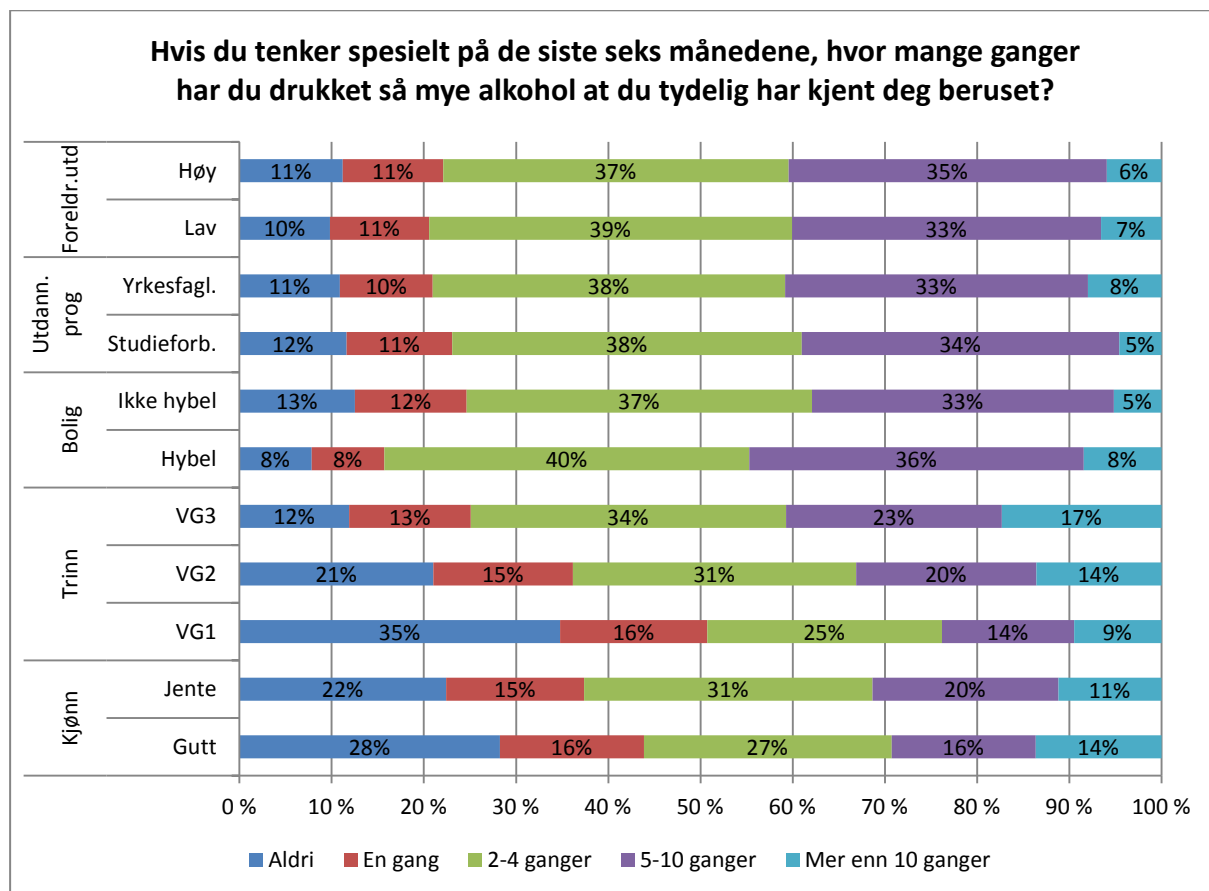
Figur 6.20 Hender det at du drikker noen form for alkohol? Svar fordelt etter bakgrunn. Prosent. N=5561

Figur 6.21 Antall ganger beruset siste 6 måneder. Prosent. N=5545

Figur 6.21 viser at seks av ti ungdommer flere ganger (det vil si minst to) har drukket så mye alkohol i løpet av de siste seks månedene at de har kjent seg beruset. Heller ikke her ser vi forskjeller knyttet til foreldres utdanning (figur 6.22), og forskjeller knyttet til valg av utdanningsprogram, er små. Som for svar på spørsmål om alkoholinntak generelt (figur 6.20), følger skillelinjene først og fremst alderskurven. Det vil si at hyppigheten når det gjelder å føle seg beruset, stiger jevnt fra første til

tredje klassetrinn. Ungdom som bor på hybel oppgir at de noe oftere har følt seg beruset enn dem som bor hjemme, mens det er små forskjeller mellom gutter og jenter.

Figur 6.22 Antall ganger beruset siste 6 måneder etter bakgrunn. Prosent. N=5545

Tabellene 6.6 og 6.7 viser hvordan ungdommenes svar på spørsmål om bruk av alkohol, hyppighet og mengde (følt seg beruset) er fordelt på de 16 skolene. Knut Hamsun VGS merker seg ut med høyest andel ungdom som aldri har drukket alkohol (21 prosent) (tabell 6.6). Nærmest opp mot Knut Hamsun VGS kommer Narvik VGS med 16 prosent. Ved Aust-Lofoten VGS oppgir vel halvparten av elevene at de drikker alkohol flere ganger per måned, det vil si at de har krysset av for at de drikker «nokså jevnt 1-3 ganger i måneden» eller «hver uke». Det samme oppgir nesten halvparten av elevene ved Fauske VGS og Andøy VGS.

Knut Hamsun VGS har også høyest andel ungdom som aldri har vært beruset (40 prosent). Denne andelen er vel 10 prosent høyere enn tilsvarende ved skoler som Narvik VGS (29 prosent) og Saltdal VGS (29 prosent) (tabell 6.7). Aust-Lofoten VGS har høyest andel ungdom som oppgir at de ofte har vært beruset. Vel fire av ti elever ved denne skolen har i løpet av de siste seks månedene kjent seg beruset fem ganger eller mer (42 prosent) (tabell 6.7). Brønnøysund VGS har her nesten like høy andel (40 prosent) som Aust-Lofoten VGS. Ved fem av skolene er den totale andelen som har vært beruset fem ganger eller mer, mindre enn 30 prosent. Dette er Narvik VGS (26 prosent), Hadsel VGS (27 prosent), Knut Hamsun (28 prosent), Sortland VGS (29 prosent) og Vest-Lofoten VGS (29 prosent).

Tabell 6.6 Hender det at du drikker noen form for alkohol? Svar fordelt etter skole. Prosent.

	Aldri	Har bare smakt noen få ganger	Av og til, men ikke så ofte som månedlig	Nokså jevnt 1-3 ganger i måneden	Hver uke	Totalt
Andøy VGS	11	8	34	39	8	100
Aust-Lofoten VGS	8	7	34	45	6	100
Bodin VGS	11	14	38	29	9	100
Bodø VGS	11	10	36	37	7	100
Brønnøysund VGS	9	9	39	38	6	100
Fauske VGS	10	9	33	40	9	100
Hadsel VGS	14	13	36	29	8	100
Knut Hamsun VGS	21	10	37	26	6	100
Meløy VGS	10	11	49	23	7	100
Mosjøen VGS	7	11	44	35	4	100
Narvik VGS	16	13	37	28	7	100
Polarsirkelen VGS	14	10	37	34	6	100
Saltdal VGS	14	9	39	36	2	100
Sandnessjøen VGS	9	7	42	40	3	100
Sortland VGS	11	13	38	32	6	100
Vest-Lofoten VGS	14	14	38	29	5	100
Nordland fylke	11	11	38	36	6	100

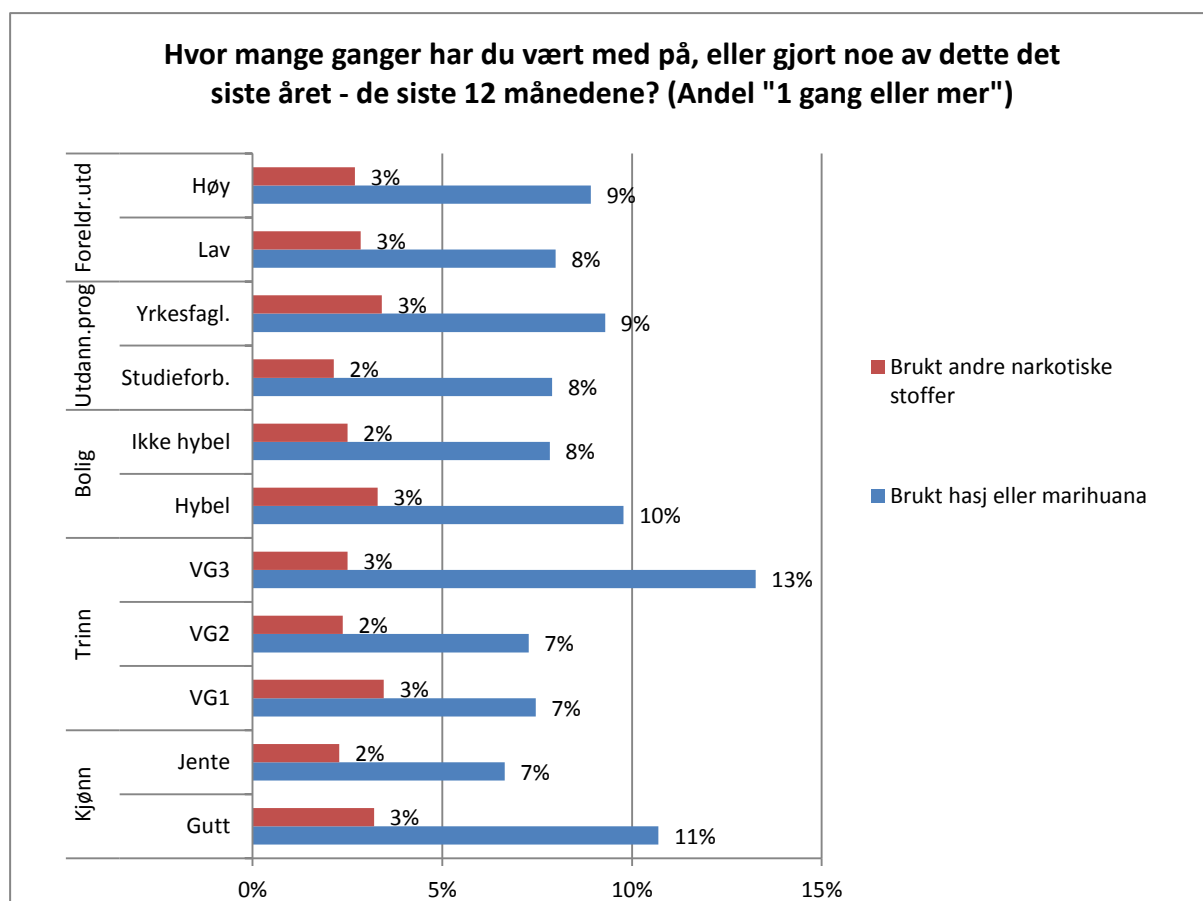
Tabell 6.7 Hvis du tenker spesielt på de siste seks månedene, hvor mange ganger har du drukket så mye alkohol at du tydelig har kjent deg beruset? Svar fordelt etter skole. Prosent.

	Aldri	En gang	2-4 ganger	5-10 ganger	Mer enn 10 ganger	Total
Andøy VGS	22	19	28	19	12	100
Aust-Lofoten VGS	17	14	28	21	21	100
Bodin VGS	27	13	29	18	13	100
Bodø VGS	25	14	31	19	11	100
Brønnøysund VGS	21	9	30	20	20	100
Fauske VGS	24	15	29	16	15	100
Hadsel VGS	28	17	28	17	10	100
Knut Hamsun VGS	39	10	23	14	14	100
Meløy VGS	23	16	31	19	11	100
Mosjøen VGS	21	17	30	21	11	100
Narvik VGS	29	19	28	14	12	100
Polarsirkelen VGS	28	16	26	17	13	100
Saltdal VGS	29	8	31	21	10	100
Sandnessjøen VGS	17	18	33	23	9	100
Sortland VGS	27	14	30	15	14	100
Vest-Lofoten VGS	27	14	30	18	11	100
Nordland fylke	25	15	29	18	13	100

Tabell 6.8 Andel som har brukt hasj/marihuana og andre narkotiske stoffer de siste 12 måneder. Prosent.

	Brukt hasj eller marihuana	Brukt andre narkotiske stoffer
Ingen ganger	91	97
1 gang	4	1
2-5 ganger	3	1
6-10 ganger	1	0
11 ganger eller mer	1	1
Totalt	100	100
(N)	(5634)	(5630)

Bruk av narkotiske stoffer er lite utbredt blant ungdommene som har deltatt i Ungdataundersøkelsen i Nordland. Nesten en av ti har imidlertid forsøkt hasj eller marihuana (figur 6.23), mens tre prosent har forsøkt andre narkotiske stoffer. Bruken av hasj og marihuana varierer både med kjønn og med klassetrinn (figur 6.24). Gutter har brukt dette hyppigere enn jenter (11 mot syv prosent), og når det gjelder klassetrinn øker bruken til nesten det dobbelte fra første til tredjeklasse. De yngste elevene har imidlertid eksperimentert noe mer med andre stoffer. Foreldres utdanningsnivå og ungdommenes bosituasjon har ingen betydning for bruk av narkotiske stoffer, mens forskjeller mellom elever på studieforbereende og yrkesfag, er marginale.

Figur 6.23 Andel som har brukt hasj/marihuana og andre narkotiske stoffer de siste 12 måneder, etter bakgrunn. Prosent. N=5630/5634

7. MOBBING

Ungdataundersøkelsen har med flere spørsmål om mobbing. Spørsmålene kartlegger om ungdommene har deltatt i noen form for plaging av andre og om de selv har blitt utsatt for det samme. I spørsmålsformuleringen skilles det ikke mellom det som foregår på skolen og i fritiden, begge arenaer dekkes inn.

7.1 PLAGING, TRUSLER ELLER UTFRYSING

Tabellene 7.1 og 7.2 viser at det som kan kalles for mobbing, det vil si plaging, trusler eller utfrysing, ikke er særlig utbredt om vi ser på forekomsten prosentvis. Det totale antallet som utsettes for mobbing, blir likevel betydelig i og med at mer enn fem tusen har svart på spørsmålene. Ungdommene ble bedt om å angi hvor ofte de har vært med på å plage andre eller selv har blitt plaget på en skala fra en gang per måned til flere ganger i uken. Tabell 7.1 og tabell 7.2 viser at ungdomsandelen som har blitt plaget selv (syv prosent), er mer enn dobbelt så høy som andelen som har plaget andre (tre prosent) om vi inkluderer alle som har svart «ja» enten det er snakk om en gang per måned eller flere ganger i uken. Tabell 7.1 viser i tillegg kjønnsforskjell når det gjelder å mobbe andre. Andelen gutter som oppgir at de har medvirket i mobbing, er dobbelt så høy som jenteandelen. Det er derimot ingen forskjell mellom gutter og jenter i andelen som selv har blitt utsatt for mobbing (tabell 7.2).

Tabell 7.1 Hender det at du er med på plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida? Prosent.

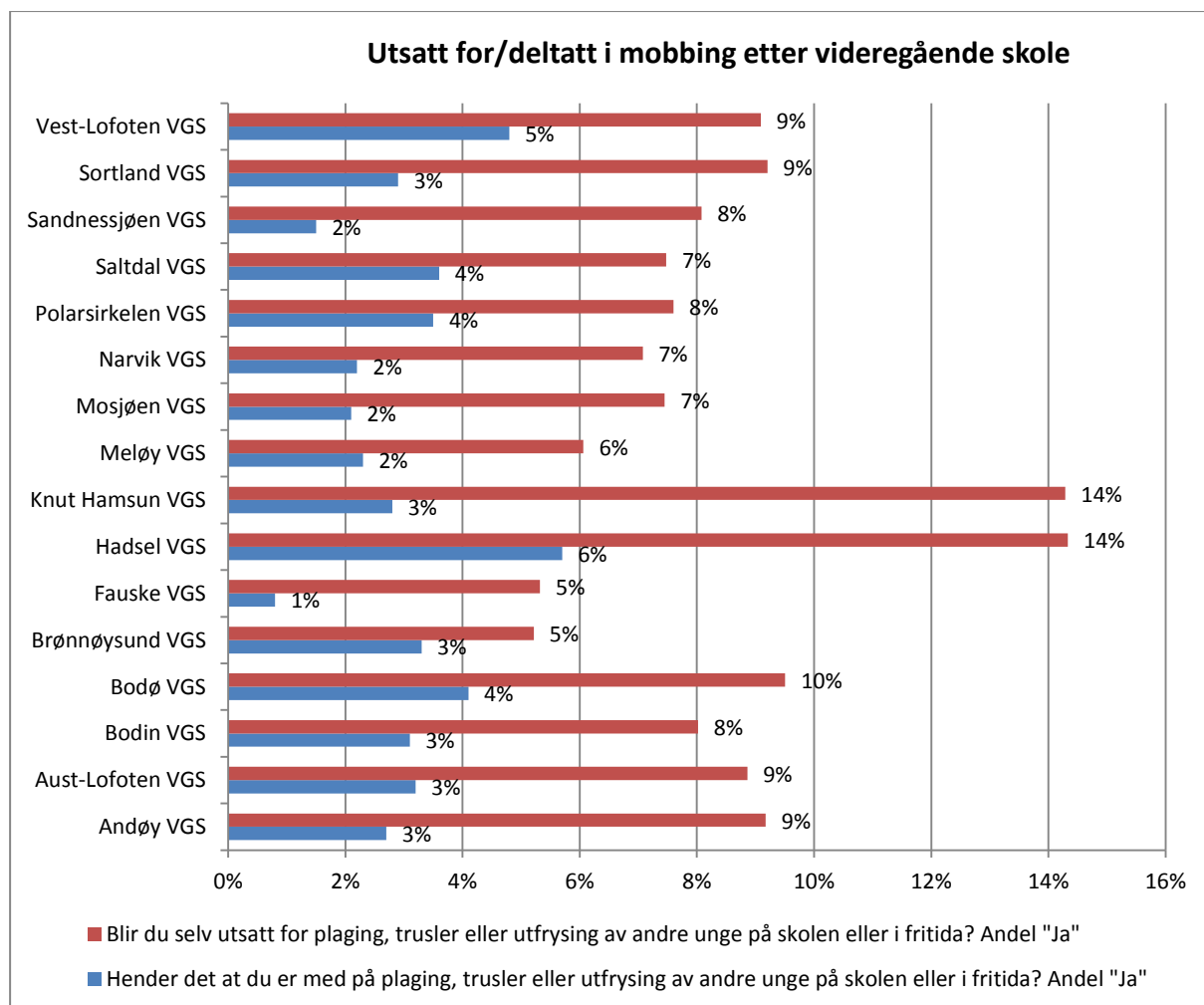
	Gutter	Jenter	Totalt
Ja, flere ganger i uka	1	1	1
Ja, omtrent en gang i uka	1	0	1
Ja, omtrent hver 14. dag	1	0	0
Ja, omtrent en gang i måneden	1	1	1
Nesten aldri	22	13	18
Aldri	74	85	80
Total	100	100	100
(N)	(2529)	(2746)	(5275)

Tabell 7.2 Blir du selv utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida? Prosent

	Gutter	Jenter	Totalt
Ja, flere ganger i uka	3	2	2
Ja, omtrent en gang i uka	1	2	1
Ja, omtrent hver 14. dag	1	1	1
Ja, omtrent en gang i måneden	3	3	3
Nesten aldri	24	26	25
Aldri	68	66	67
Total	100	100	100
(N)	(2528)	(2732)	(5260)

Figur 7.1 viser forekomsten av mobbing ved de forskjellige skolene i fylket. Her er det tatt med fordelingen både over andelen som har blitt utsatt for mobbing og andelen som har mobbet andre en gang per måned eller mer for begge. To skoler merker seg ut når det gjelder andel elever som oppgir at de selv har blitt utsatt for plaging, trusler eller utfrysing. Både Knut Hamsun videregående

skole og Hadsel videregående skole har en elevandel på 14 prosent som oppgir at de har opplevd mobbing. Dette er dobbelt så høyt som fordelingen for alle skolene sett under ett, som er på syv prosent (tabell 7.2). Brønnøysund videregående skole og Fauske videregående skole har lavest andel elever som har vært utsatt for mobbing, med fem prosent for hver. Fauske videregående skole har også lavest andel elever som oppgir at de har mobbet andre, med en prosent mot seks prosent som den høyeste andelen ved Hadsel videregående skole. De to skolene i Bodø kommune, Bodø VGS og Bodin VGS ligger begge over fylkesfordelingen når det gjelder andel elever som føler seg mobbet, men Bodø VGS har en noe høyere andel (10 prosent) enn Bodin (åtte prosent). Bodø VGS har også en høyere andel som oppgir at de har mobbet andre (fire prosent), enn Bodin VGS med tre prosent som er likt med samlet fordeling for alle skolene i fylket.

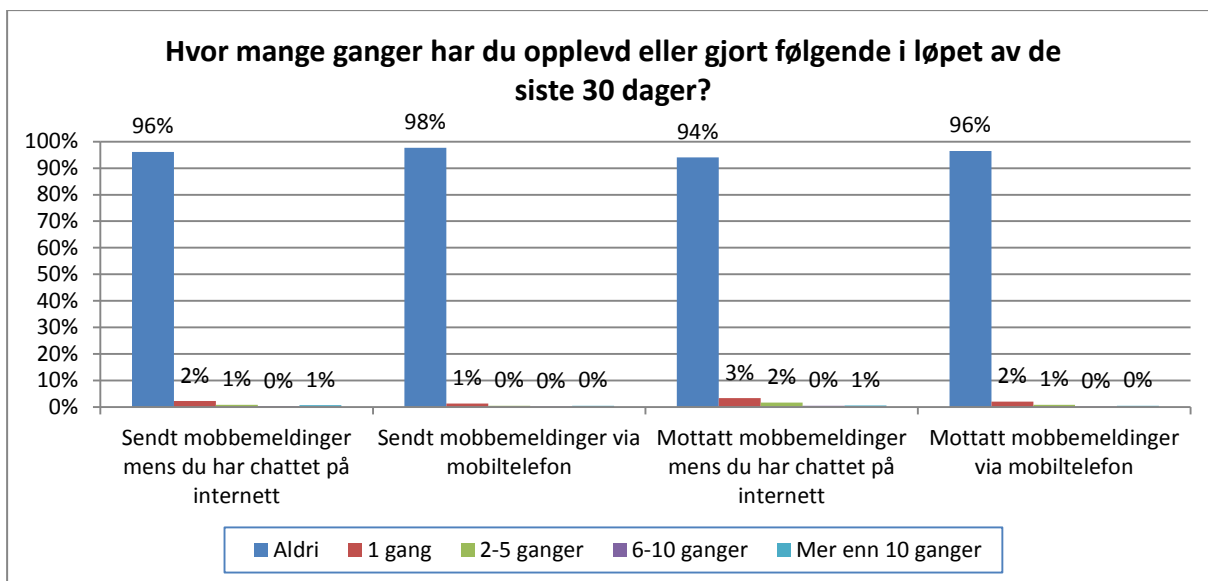

Figur 7.1 Andel som har vært utsatt for eller deltatt i mobbing, etter videregående skole. Prosent.

7.2 DIGITAL MOBBING

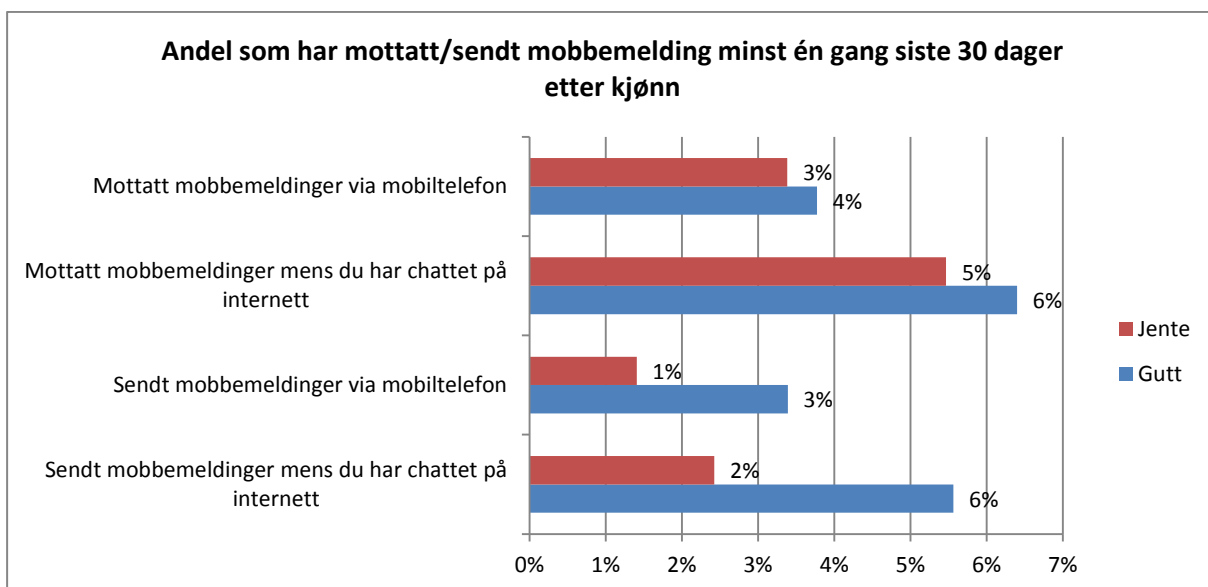
Spørsmålene om mobbing inkluderer også mobbeformer som utføres via teknologiske hjelpemidler som mobiltelefon og Internett. Ungdommene ble bedt om å oppgi hvor mange ganger i løpet av de siste 30 dagene før undersøkelsen ble gjennomført at de selv har blitt mobbet eller utsatt andre for denne typen mobbing.

Figur 7.2 Andel som har mottatt eller sendt mobbemeldinger siste 30 dager. Prosent. N=5303/5289/5290/5290

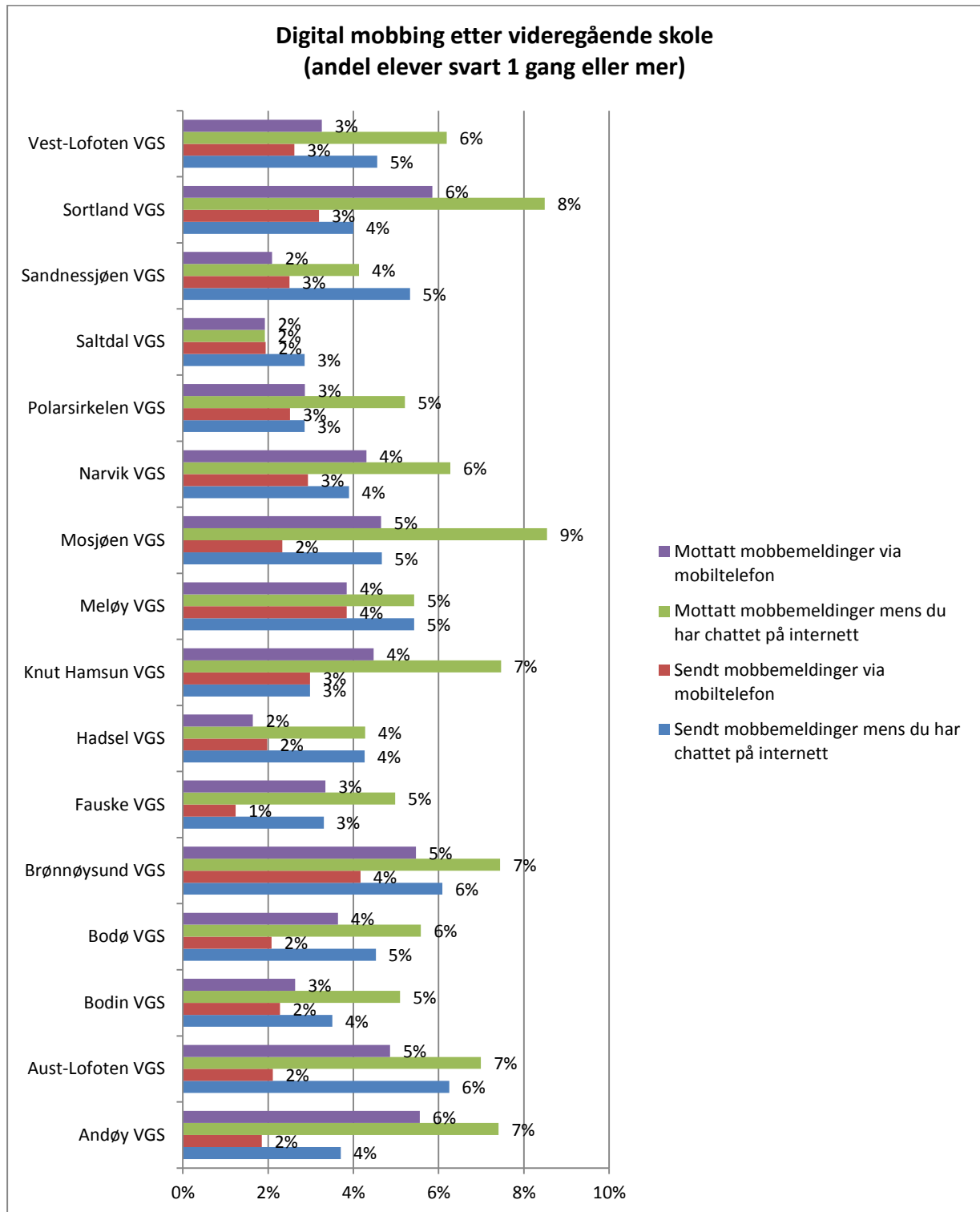
Heller ikke denne formen for mobbing er omfattende i prosentvis utbredelse, men det faktiske antallet blir likevel betydelig. Andelen som har blitt utsatt for mobbing, er også når det gjelder denne formen for mobbing, høyere enn andelen som selv har mobbet (figur 7.2). Andelen som har mottatt mobbemelding via mobiltelefon er tre ganger høyere enn andelen som oppgir at de har sendt slike meldinger en gang eller mer til andre (tre prosent mot en prosent). Mobbing via Internett ser for øvrig ut til å forekomme hyppigere enn mobbing via mobiltelefon.

Figur 7.3 Andel som har mottatt eller sendt mobbemeldinger siste 30 dager, etter kjønn. Prosent. N=5290/5290/5289/5303

Ungdommenes svar på spørsmålet om digital mobbing varierer også med kjønn. Også her er forskjellen mellom gutter og jenter større når det gjelder å mobbe andre enn når det gjelder å bli mobbet selv (figur 7.3). Det vil si at andelen gutter som har mobbet andre enten via Internett eller mobiltelefon er tre ganger så høy som jenteandelen. Seks prosent av guttene oppgir at de har sendt mobbemeldinger via Internett, mot to prosent av jentene, og mens tre prosent av guttene oppgir at de har mobbet via mobiltelefon, oppgir en prosent av jentene det samme.

Skolefordelingen når det gjelder digital mobbing (figur 7.4), varierer litt fra svarfordelingen på det generelle spørsmålet om mobbing som er vist i figur 7.1. Andelen som er blitt utsatt for digital mobbing via Internett, er høyest ved Mosjøen VGS (ni prosent) og Sortland VGS (åtte prosent) (figur 7.4). Sandnessjøen VGS har lavest andel mottatte mobbemeldinger via Internett med fire prosent. Brønnøysund VGS og Aust-Lofoten VGS har høyest andel elever som har mobbet andre med seks prosent hver. Denne andelen er dobbelt så høy som andelen ved Fauske VGS, Knut Hamsun VGS, Polarsirkelen VGS og Saltdal VGS, med tre prosent hver.

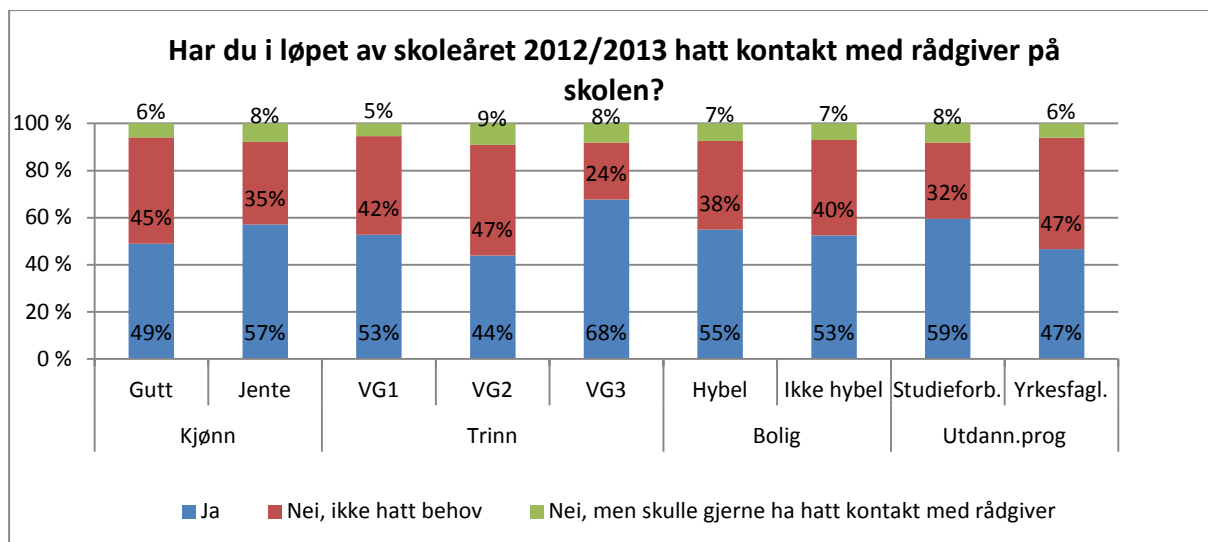
Figur 7.4 Digital mobbing etter videregående skole. Prosent. N=5290/5290/5289/5303

8. KONTAKT MED RÅDGIVER OG SKOLEHELSETJENESTE

Ungdommene i Nordland har svart på spørsmål både om skolens rådgivertjeneste og om skolehelsetjenesten. For begge tjenestene handler spørsmålene om ungdommenes bruk av tilbudet, hvilke problemer de har hatt behov for hjelp til, og hvor fornøyde de har vært med tjenestene. De som har brukt skolehelsetjenesten, har også svar på spørsmål om hvor ofte de har brukt tjenesten.

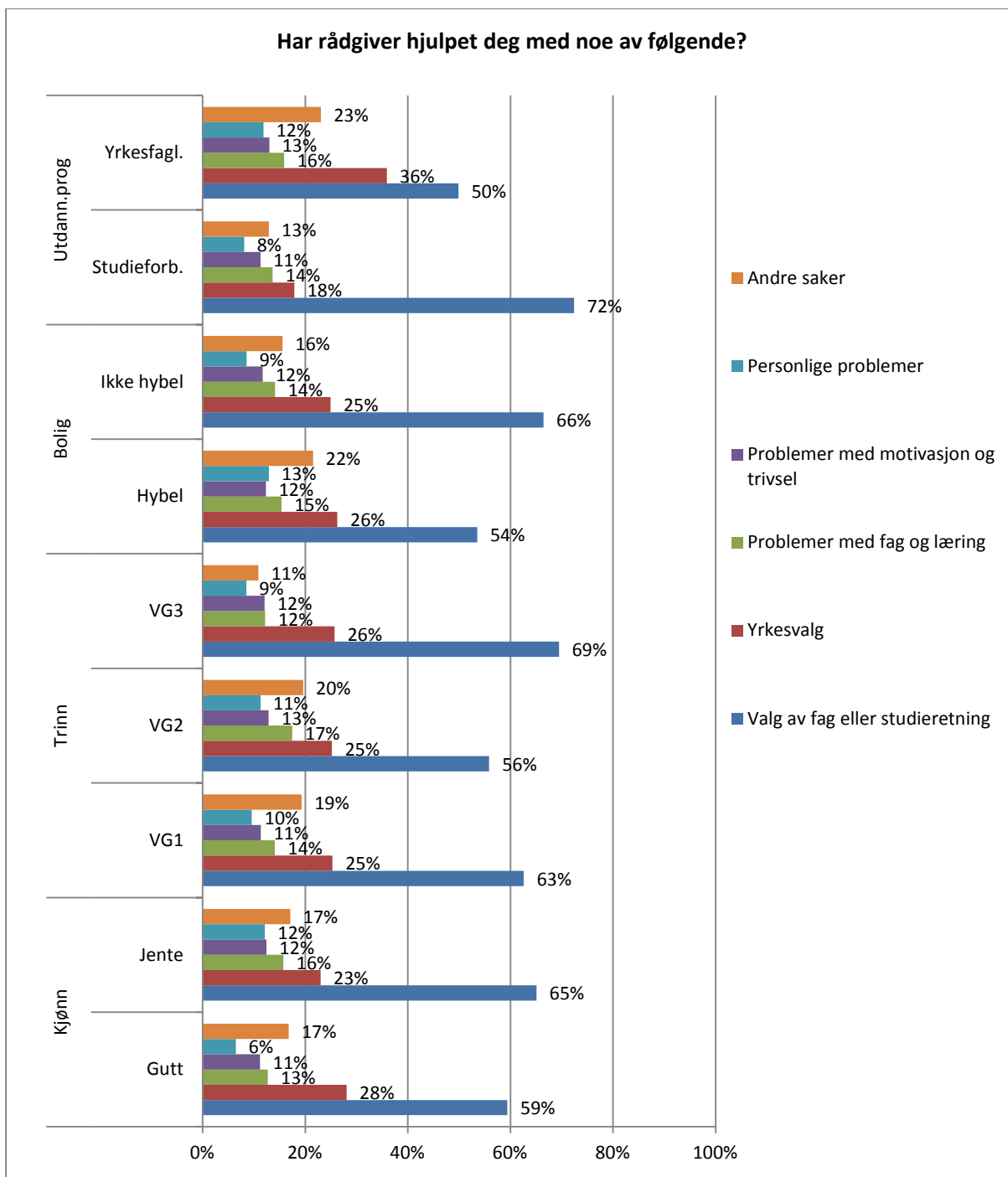
8.1 BRUK AV RÅDGIVERTJENESTEN

Vel halvparten av dem som har svart på spørsmålet om rådgivertjenesten, har brukt tjenesten i løpet av det siste skoleåret, mens en andel på noe under 10 prosent oppgir at de ikke har brukt tjenesten, men at de gjerne skulle ha hatt kontakt med rådgiver. Figur 8.1. viser noe variasjon i svarfordelingen etter ungdommenes bakgrunn. Jenter har brukt tjenesten noe hyppigere enn gutter, mens elever på studieforberedende utdanningsprogram har brukt tjenesten mer enn elever på yrkesfaglig program. Den største forskjellen finnes mellom klassetrinn. Nesten syv av ti elever i tredje klasse har hatt kontakt med rådgiver, mot vel fire av ti i andre klasse. Ungdommer som bor på hybel, har ikke oppsøkt rådgivertjenesten oftere enn dem som bor hjemme.

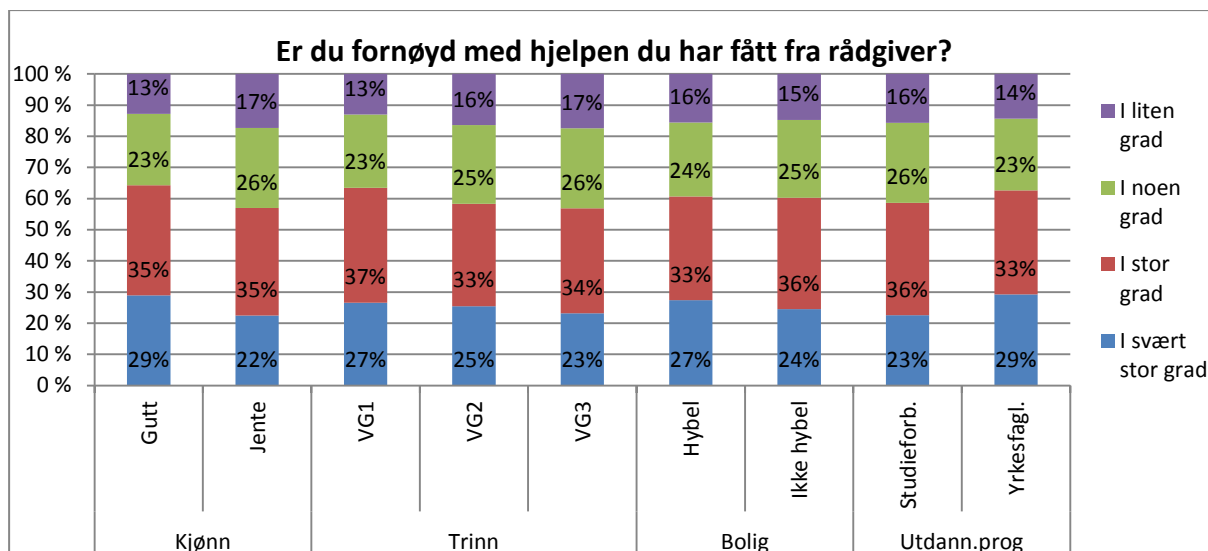
Figur 8.1 Bruk av rådgivertjenesten på skolen etter bakgrunn. Prosent. N=5235

Det er også forskjeller mellom gruppene når det gjelder hvilke saker de har tatt opp med rådgiver (figur 8.2). Det var mulig å krysse av for flere svarkategorier. «Valg av fag eller studieretning» dominerer som svar på dette spørsmålet, og da særlig blant elever på studieforberedende utdanningsprogram og blant elever på tredje klassetrinn. For eksempel har syv av ti elever på studieforberedende program tatt opp dette temaet med rådgiver, mot fem av ti på yrkesfag. Elever på yrkesfag har derimot bedt om hjelp i forbindelse med yrkesvalg dobbelt så hyppig som elever på studieforberedende program. Det er også noen forskjeller i svar mellom gruppene når det gjelder avkrysning for kategorien «personlige problemer». Dobbelt så mange jenter som gutter har tatt opp denne typen problemer med rådgiver. De som bor på hybel, oppgir også «personlige problemer» noe hyppigere enn dem som ikke bor på hybel. Det samme gjør elever på yrkesfaglig program sammenliknet med elever på studieforberedende.

Figur 8.2. Har rådgiver hjulpet deg med noe av følgende? Svar fordelt etter bakgrunn. Prosent.

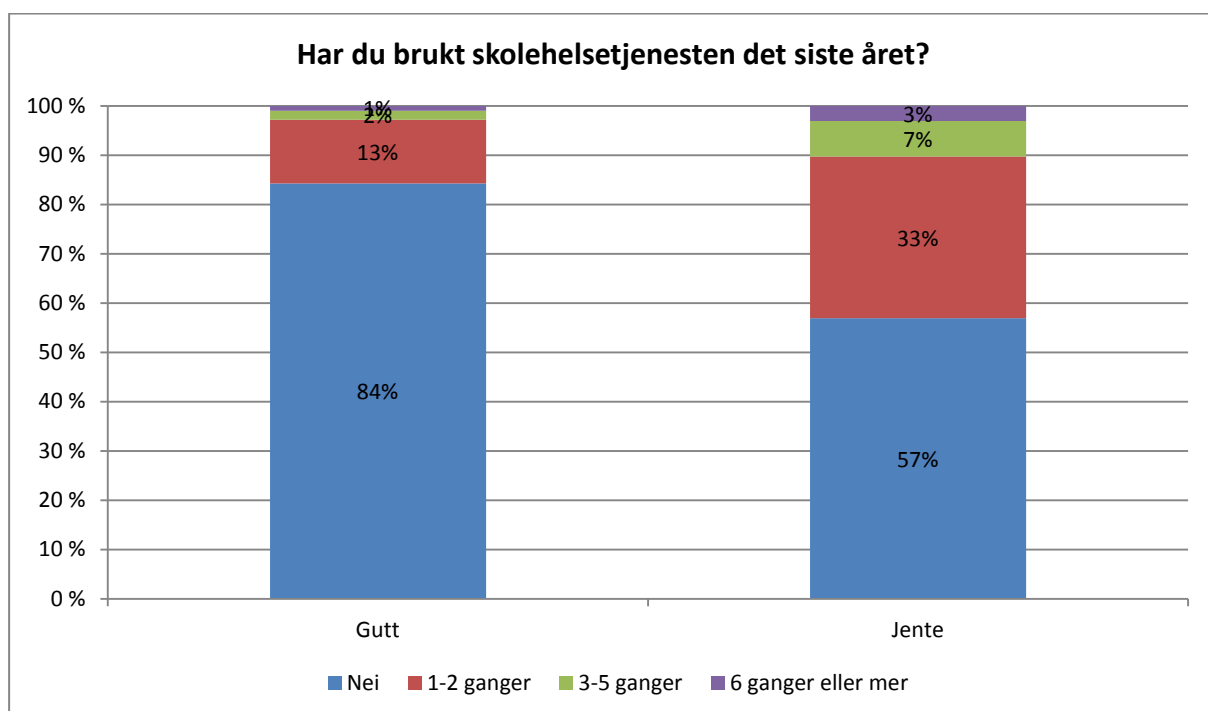
Ungdommene er i hovedsak fornøyd med den hjelpen de har fått fra rådgiver (figur 8.3). Samlet sett har rundt seks av ti valgt svarkategoriene «i svært stor grad» eller «i stor grad» som svar på dette spørsmålet. Grad av fornøydhet varierer likevel noe mellom ulike grupper. Guttene er noe mer fornøyd enn jentene, og elever på yrkesfag er noe mer fornøyd enn elever som har valgt studieforberedende utdanningsprogram. Grad av fornøydhet synker dessuten gradvis fra første til tredje klassetrinn. Ungdommenes bosituasjon har ingen betydning i denne sammenhengen.

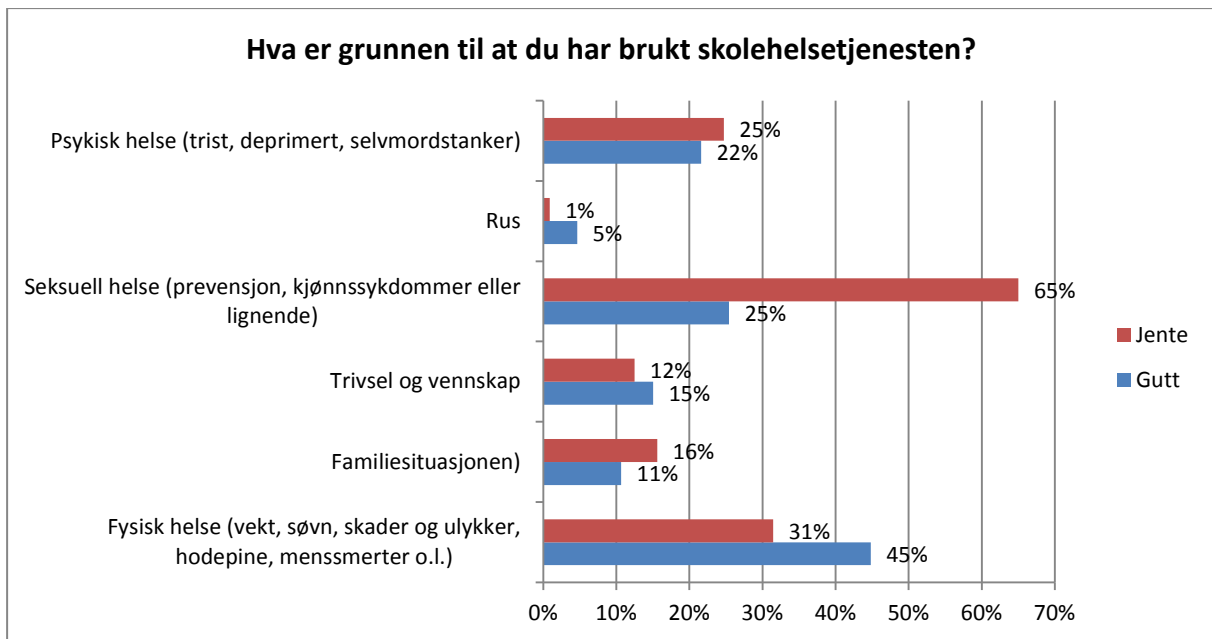
Figur 8.3 Er du fornøyd med hjelpen du har fått fra rådgiver? Svar fordelt etter bakgrunn. Prosent. N=3313

8.2 BRUK AV SKOLEHELSETJENESTEN

Tilbud om skolehelsetjeneste varierer mellom de videregående skolene i Nordland fylke. Syv prosent av dem som har svart på spørsmålet, har oppgitt at deres skole ikke har denne tjenesten. Selv om noe over 90 prosent har tilgjengelig skolehelsetjeneste, har ungdommene samlet sett brukt tjenesten i begrenset grad (figur 8.4). Langt flere jenter enn gutter har imidlertid benyttet seg av tjenestetilbudet. Andelen jenter som har tatt kontakt med skolehelsetjenesten en eller flere ganger i løpet av det siste året før undersøkelsen ble gjennomført, er på 43 prosent, mens gutteandelen er 16 prosent. De som har brukt tjenesten, har i hovedsak henvendt seg dit en eller to ganger.

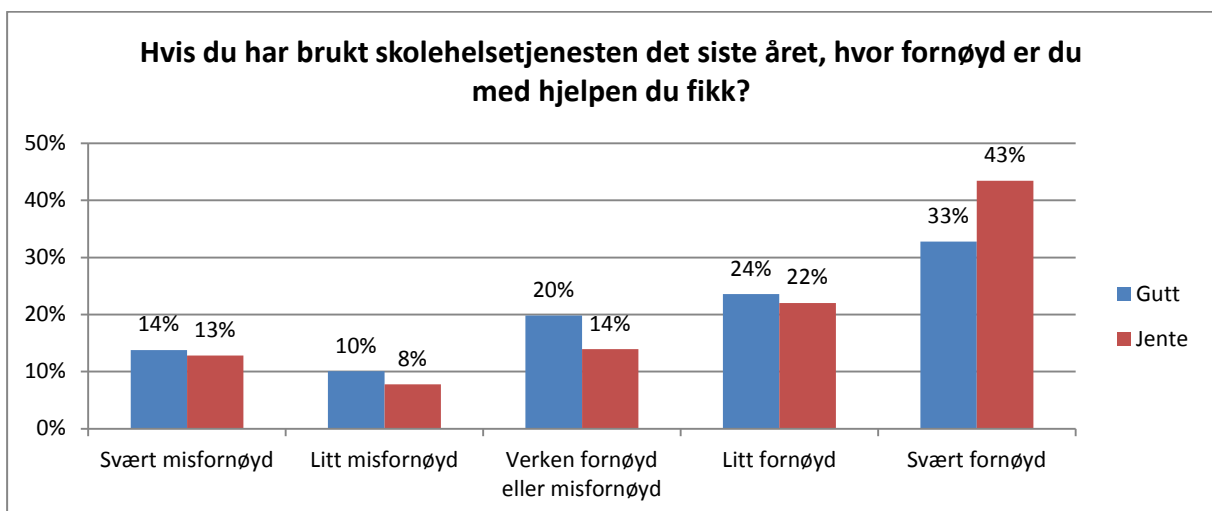
Figur 8.4 Har du brukt skolehelsetjenesten det siste året? Svar fordelt etter kjønn. Prosent. N=5272

Figur 8.5 Hva er grunnen til at du har brukt skolehelsetjenesten? Svar fordelt etter kjønn. Prosent.

På spørsmålet om hvorfor ungdommene har brukt skolehelsetjenesten, var det mulig å krysse av for flere av grunnene på listen. Figur 8.5. viser stor variasjon i svar på spørsmålet, men grunner som prevensjon og fysisk helse oppgis oftest. Også her ser vi kjønnsforskjeller. Gutter har i hovedsak oppsøkt tjenesten på grunn av fysiske plager av ett eller annet slag, mens jenter i stor grad har krysset av for svaralternativet som handler om seksuell helse. Totalt har mer enn dobbelt så mange jenter som gutter henvendt seg til skolehelsetjenesten med spørsmål om prevensjon eller annet som faller inn under denne svarkategorien. Flere gutter enn jenter har tatt opp rusproblemer, mens kjønnsforskjellene er mindre når det gjelder psykiske helseplager og problemer i de nære relasjoner, det vil si problemer som angår familiesituasjonen eller vennskap.

De fleste som har brukt skolehelsetjenesten, er fornøyd med den hjelpen de har fått (figur 8.6). Jentene er imidlertid noe mer fornøyd enn guttene. Mens 65 prosent av jentene har krysset av for «litt fornøyd» eller «svært fornøyd», har 55 prosent av guttene gjort det samme. Likevel oppgir rundt hver fjerde gutt og hver femte jente at de er «svært misfornøyd» eller «litt misfornøyd» med tjenesten.

Figur 8.6 Hvis du har brukt skolehelsetjenesten det siste året, hvor fornøyd er du med hjelpen du har fått? Svar fordelt etter kjønn. Prosent. N=2122

9. OPPSUMMERING

9.1 HOVEDFUNN

Ungdataundersøkelsen tyder på at ungdommer i Nordland fylke har det bra på mange områder i livet sitt. Bildet er likevel variert i den forstand at noen av dem som har deltatt i undersøkelsen, sliter mer enn andre. Noen har plager av fysisk eller psykisk karakter, mens andre mangler venner, eller har et anstrengt forhold til foreldre eller lærere. I oppsummeringen her løfter vi frem hovedfunn innenfor hvert av temaene som er belyst i rapporten, det vil si funn som angår nære relasjoner, skole og trivsel, fritid, helse og livskvalitet, levevaner, mobbing og bruk av rådgivertjeneste og skolehelse-tjeneste. Innenfor noen av temaene peker vi spesielt på funn som går i ulike eller motstridende retninger.

Nære relasjoner

De aller fleste ungdommene har et godt forhold til foreldrene sine. Relasjonen preges av stor grad av tillit og åpenhet. De stoler på hverandre og foreldre vet i stor grad hva ungdommene gjør og hvem de er sammen med, men foreldre har noe mer oversikt over hva jentene gjør enn hva guttene gjør, og litt mindre kontroll over dem som bor på hybel enn dem som bor hjemme.

Flertallet av ungdommene har venner som de omgås, og minst en god venn som de kan betro seg til. Andelen jenter som har venner å betro seg til, er imidlertid noe høyere enn gutteandelen. Dersom ungdommene hadde et personlig problem, ville tre av fem ha søkt hjelp hos en god venn. Familiemedlemmer, og særlig mor, er også aktuelle som samtalepartnere, men andelen som helt sikkert ville ha oppsøkt det offentlige hjelpeapparatet eller lærere i en slik situasjon, er lav.

Blant venner gir det aller mest status «å være til å stole på». Denne egenskapen rangeres foran det «å ha et bra utseende» og «å være flink i idrett», som kommer opp på andre og tredje plass på listen. Røyking, enten det er vanlige sigaretter eller hasj, minker statusen blant venner mest.

Skole og trivsel

Ungdommene som har deltatt i Ungdataundersøkelsen, trives på skolen. Totalt svarer 94 prosent at de gjør det, men litt varierende fra skole til skole. Forskjeller mellom skoler kommer tydeligere til uttrykk i elevenes vurderinger av spesifikke sider ved skolemiljøet, som relasjoner i klassen og forhold til skolearbeid. Bildet her er imidlertid sammensatt. Noen skoler kommer godt ut på flere delspørsmål, noen skårer lavt på ganske mange spørsmål, mens andre skoler skårer høyt på noen delspørsmål samtidig som de skårer lavt på andre. De ulike delspørsmålene representerer litt ulike dimensjoner. De kan grupperes inn i sosiale forhold («godt sosialt miljø», «mange venner», «ensom på skolen»), faglige forhold («kjeder meg eller mistrives», «liker skolearbeidet»), trygghet («føler meg trygg som elev»), og allmenn trivsel/skolelyst («opplever skoledagen som meningsfylt», «gleder meg til å gå på skolen»). De skolene som kommer spesielt godt ut dersom vi teller opp antall positive skårer på de ulike delspørsmålene, er Andøy VGS, Meløy VGS, og Vest-Lofoten VGS. Andøy VGS er interessant fordi denne skolen samtidig skårer relativt lavt på det generelle spørsmålet om skoletrivsel, og andelen som rapporterer at de gleder seg til å gå på skolen. Meløy VGS skårer gjennomgående høyt på de aller fleste spørsmål, også på allmenn trivsel. Ser vi på skoler som skårer lavt på flere delspørsmål, kan vi trekke frem Brønnøysund VGS, Sortland VGS, og Bodin VGS. Sistnevnte skårer imidlertid godt på andre delspørsmål igjen. Det er grunn til å understreke at det er sammensatte mønstre vi observerer, og at man skal være forsiktig med å trekke bastante slutninger om enkeltskoler ut fra de fordelingene som vi har presentert. Tolkningene vil også kreve at man undersøker materialet nærmere for de ulike skolene.

Oppfatninger av skolemiljøet varierer noe med kjønn, bosituasjon, klasstrinn, studieprogram og foreldres utdanning. Gutter oppgir noe hyppigere enn jenter at det er et godt sosialt miljø på skolen, at det er god stemning i klassen, at de føler seg trygg, at de opplever skolehverdagen som meningsfylt, at de har mange venner i klassen og at de gleder seg til å gå på skolen. Jenter liker derimot skolearbeidet en tanke bedre enn guttene, men føler seg mer ensomme (32 prosent mot 21 prosent) og er mer tilbøyelig til å kjede seg. Kjedsomhet øker for øvrig noe med økende klasstrinn, samtidig som det å glede seg til å gå på skolen og å like skolearbeidet synker. Følelse av trygghet øker med økende alder, og varierer med bosituasjon. De som bor på hybel oppgir i noe større grad at de føler seg utrygg på skolen enn dem som bor hjemme. En større andel elever på yrkesfag enn på studieforberedende program liker skolearbeidet, mens elever på studieforberedende program i større grad føler seg trygg på skolen og har mange venner i klassen. Ungdom som har foreldre med høyere utdanning, gleder seg til å gå på skolen, har mange venner i klassen, og føler seg trygg i noe større grad enn dem som har foreldre med lavere utdanning, mens en noe høyere andel ungdom med foreldre med lavere utdanning, oppgir at de føler seg ensomme. Bortimot syv av ti ungdommer trives sammen med lærerne sine i mange eller i de fleste fag, mens bare fire av ti har lærere som gir dem lyst til å arbeide med fagene. Seks av ti opplever at de kan påvirke skolemiljøet, mens nærmere en av fire mener at de kan påvirke innholdet i skolehverdagen.

Jenter har vært mer borte fra skolen enn gutter. De har vært mer borte på grunn av sykdom, de har skulket mer og de har vært mer borte av andre grunner. Kjønnsdifferansen er størst når det gjelder sykdom, med vel 50 prosent totalt for jentene og 40 prosent for guttene. Det er små prosentvise forskjeller når det gjelder fravær i en uke eller mer etter kjønn, men jenter har dobbelt så høyt fravær når det gjelder skulk, to prosent mot en prosent. Fravær varierer en del mellom skolene, med mest fravær ved Aust-Lofoten VGS og lavest ved Saltdal VGS og Meløy VGS.

Noe over halvparten av ungdommene har planer om å ta høyere utdanning og den største andelen av disse igjen, har planer om å starte på en høyskole- eller universitetsutdanning på mer enn fire år. Jenteandelen er høyere her enn gutteandelen, det vil si seks av ti mot fire av ti. Gutter har også tenkt på videre skolegang, etter en tid i arbeid, men en større andel gutter enn jenter har planer om annen yrkesutdanning enn den som gis ved høyskoler og på universiteter. Andøy VGS, Aust-Lofoten VGS og Narvik VGS, har høyest andel elever med ambisjoner om å ta lang høyskole- eller universitetsutdanning.

Fritid

Mye av tiden etter at skoledagen er over, går med foran datamaskinen, men i liten grad til skolearbeid. Rundt halvparten av guttene tilbringer mer enn tre timer daglig foran skjermen. Jenter bruker litt mindre tid. Sannsynligvis brukes mye av tiden foran skjermen til surfing på Internett, men dette fanges ikke opp i undersøkelsen fordi det kun er spurt om hvor mange ganger i løpet av den siste uken at hver enkelt har brukt Internett, og på det spørsmålet har ni av ti svart seks ganger eller mer.

Selv om mye tid brukes til skjermaktivitet, er oppslutningen om organisert aktivitet betydelig, men likevel variert. Fire av ti gutter og en noe mindre andel jenter er med i et lag eller en klubb. De som har flyttet fra hjemstedet for å gå på videregående skole, har i større grad enn dem som bor hjemme, gitt opp engasjementet i organisasjoner, klubber, lag eller foreninger. Kino er mest populært av kulturtilbudene. Idrettsarrangementer er også populære, særlig blant ungdommer som bor hjemme. Ungdommer som bor hjemme har også mer lønnet ekstraarbeid enn dem som bor på hybel, og da jenter mer enn gutter.

Helse og livskvalitet

De aller fleste ungdommene i Ungdataundersøkelsen er fornøyd med de sidene ved livet som er kartlagt i studien, det vil si med venner, foreldre, skole, lokalmiljø, og til og med sitt eget utseende. De er også fornøyd med sin egen helse. Likevel rapporterer mange om betydelige plager både av

fysisk og psykisk karakter. Hodepine og smerter i nakke og skuldre topper listen over fysiske plager. Kjønnsdifferansen er tydelig. Andelen jenter som rapporterer om plager, enten noen ganger, mange ganger eller daglig er større enn gutteandelen for alle plagene. Jenter rapporterer for eksempel om hodepine, smerter i nakke, skuldre og mage tre ganger hyppigere enn guttene, og kvalme fire ganger hyppigere.

De psykiske plagene er mer utbredt enn de fysiske plagene. Også her er det store kjønnsforskjeller. Dobbelt så stor andel jenter som gutter har følt seg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt seg stiv eller anspent, og bekymret seg for mye om ting. Jentene har også vært mer plaget av ensomhet og av sinne og aggressivitet enn guttene, og har hatt søvnproblemer oftere. Noen plager rapporteres noe hyppigere blant elever på studieforberedende utdanningsprogram enn blant elever på yrkesfag, for eksempel følelse av at alt er et slit, føle seg ulykkelig, trist eller deprimert, følelse av håpløshet med tanke på fremtiden, føle seg stiv eller anspent, og bekymre seg for mye om ting. Noen plager øker med klassetrinn, mens andre avtar noe med økende klassetrinn. De som bor på hybel oppgir noe hyppigere plager med søvn, følelse av stivhet eller anspent, for mye bekymring og følelse av ensomhet sammenliknet med dem som bor hjemme.

Andelen som oppgir at de har forsøkt å skade seg selv, er høy, 38 prosent jenter og 16 prosent gutter. I tillegg oppgir 14 prosent jenter og åtte prosent gutter at de har forsøkt å ta sitt eget liv. Andelen som rapporterer at de har forsøkt å ta sitt eget liv, ligger i denne undersøkelsen likt med nasjonale frekvensfordelinger, mens andelen som oppgir at de har forsøkt å skade seg selv, ligger høyere i Ungdata fra Nordland enn i landet som helhet.

Levevaner

Fire av fem elever er fysisk aktive i så stor grad at de blir andpusten eller svett en til to ganger i uken, og nærmere halvparten minst tre ganger i uken. Gutter og elever på studieforberedende utdanningsprogram trener mest, mens de som bor på hybel og de som har valgt yrkesfaglig utdanningsprogram trener minst. De som har foreldre med høy utdanning trener også mer enn dem som har foreldre med lavere utdanning. Forskjellene er imidlertid størst når det gjelder andelen som trener minst tre ganger i uken. Om vi ser på alle som trener minst en gang i uken, minker forskjellene betydelig særlig etter kjønn og foreldreutdanning. For de fleste er daglig fysisk aktivitet i skoletiden begrenset. Nesten halvparten har svart «mindre enn 15 minutter» på et spørsmål om dette.

Svar på spørsmål om kroppsøvingfaget tyder på at ganske mange gruer seg til timene, og da særlig jenter og elever på yrkesfaglig utdanningsprogram. Elever gruer seg også mer til disse timene ved noen skoler enn ved andre. For eksempel har Brønnøysund VGS og Polarsirkelen VGS dobbelt så høy andel elever som gruer seg til disse skoletimene (27 prosent) som Andøy VGS, som har den laveste andelen (13 prosent). Ved 10 av de 16 skolene oppgir fra hver femte til hver fjerde ungdom at de ofte gruer seg til kroppsøvingen.

Måltider varierer med elevenes bakgrunn og særlig med bosituasjonen. Vi har sett spesielt på frokostmåltidet og finner at de som bor hjemme spiser frokost hyppigere enn dem som bor på hybel. Det samme gjør elever på studieforberedende program sammenliknet med dem som har valgt yrkesfag, og de som har foreldre med høy utdanning, sammenliknet med dem som har foreldre med lav utdanning. Forskjeller mellom gutter og jenter og mellom elever på ulike klassetrinn, er små.

Blant et knippe med «sunne» og «usunne» produkter spiser ungdommene oftere de «sunne» enn de «usunne», med unntak av sukkerholdig brus. Tre av fire spiser grovt brød flere ganger i uken, mens en litt mindre andel spiser frukt like ofte. En andel på 70 prosent spiser fisk ukentlig. Jenter spiser de sunne produktene hyppigere enn guttene, mens ungdom som bor på hybel spiser de sunne produktene i langt mindre grad. For alle gruppene er det mer vanlig å ha med matpakke på skolen enn å handle i kantinen.

Andelen ungdom som røyker, er lav (fire prosent røyker daglig), men en av fire bruker snus hver dag. Bruken av snus øker med økende alder, mens røyking avtar. Gutter, ungdom som bor på hybel og elever på yrkesfaglig utdanningsprogram er mest tilbøyelig til å røyke og bruke snus. Bruk av narkotiske stoffer er lite utbredt, men seks av ti ungdommer har vært beruset i løpet av de siste seks månedene. Alkoholbruken øker med økende alder, og varierer med bosituasjon, det vil si at ungdom som bor på hybel drikker mer alkohol enn dem som bor hjemme. I alkoholbruk er det små forskjeller mellom gutter og jenter, og ingen forskjeller etter foreldres utdanningsnivå.

Mobbing

Andelene som har vært involvert i mobbing enten ved at de har mobbet andre eller selv har blitt mobbet, er relative lave om vi ser på prosentvis forekomst. Det faktiske antallet er likevel betydelig. Syv prosent av deltakerne i Ungdataundersøkelsen har selv blitt mobbet, og dette er mer enn dobbelt så høy andel som dem som oppgir at de har vært med på å plage andre. Gutteandelen som har mobbet andre, er dobbelt så høy som jenteandelen, men det er ingen kjønnsforskjell blant dem som selv har blitt mobbet.

Kontakt med rådgiver og helsetjeneste i skolen

Vel halvparten av ungdommene har brukt rådgivertjenesten i løpet av skoleåret 2012/2013, noen flere jenter enn gutter, noen flere i sisteåret enn i første og andre klasse, og en noe høyere andel av elever på studieforberedende program enn på yrkesfag. Ungdommene har i hovedsak søkt råd om valg av fag, studieretning eller yrke, og seks av ti har vært fornøyd med den hjelpen de har fått.

Mange av ungdommene oppgir at de har problemer eller plager, men få, i alle fall gutter, velger helsesøster som samtalepartner. De fleste av ungdommene som har brukt skolehelsetjenesten, er imidlertid fornøyd. Det er hovedsakelig prevensjon og fysiske plager som oppgis som grunn for å ta kontakt med tjenesten.

9.2 AVSLUTNING

De fleste unge som har deltatt i Ungdataundersøkelsen i Nordland, har venner, et godt forhold til foreldrene, de trives på skolen og de oppgir at miljøet der er godt både i og utenfor klasserommet. De fleste er også fornøyd med sin egen helse, de spiser sunn mat og de er fysisk aktive. Likevel har mange plager både av fysisk og psykisk karakter, og i særlig grad psykisk, som søvnproblemer, bekymringer og følelse av ensomhet. Dessuten har mange forsøkt å skade seg selv.

Denne rapporten viser at det finnes forskjeller mellom grupper av ungdom innenfor flere av temaene som er belyst. Kjønnsforskjeller er for eksempel tydelige når det gjelder å ha fortrolige venner, fravær fra skolen, utdanningsplaner, mobbing, fysiske og psykiske plager, trening og matvaner. Betydelige forskjeller etter bosituasjon vises også. Ungdom som bor på hybel, trener mindre, spiser mindre sunn mat, har mer søvnproblemer, føler seg mer ensomme, drikker mer alkohol og har i større grad gitt opp organiserte fritidsaktiviteter enn dem som bor hjemme. Forskjeller mellom skoler kommer frem i alt fra skoletrivsel, forhold til lærere og forhold til kroppsøvingstimer til mobbing, fysisk aktivitet og alkoholinntak. Noen av forskjellene som vises mellom skoler, kan ha sammenheng med forskjeller i studietilbud og i andel elever som bor på hybel. Det kan imidlertid tenkes at skolene samlet sett skårer høyt når det gjelder trivsel fordi mange av dem som mistrives, kanskje ikke har deltatt i undersøkelsen. Ved noen skoler hadde bare rundt halvparten av elevene svart på spørreskjemaet. De som mistrives, kan også ha sluttet på skolen.

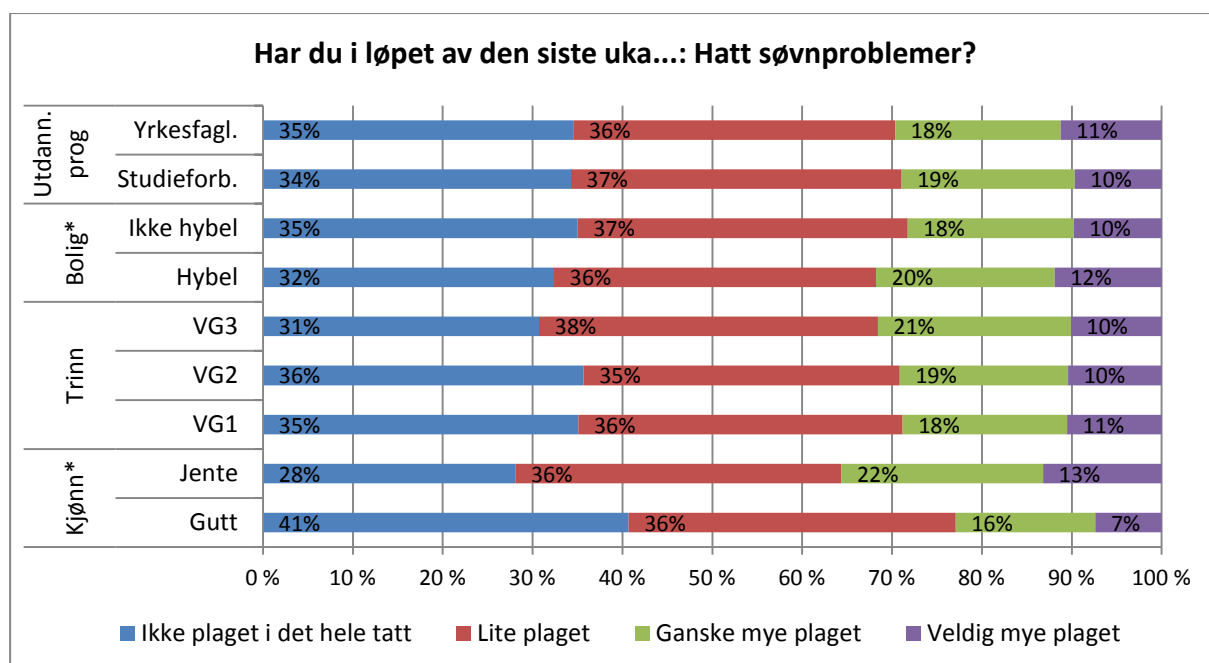
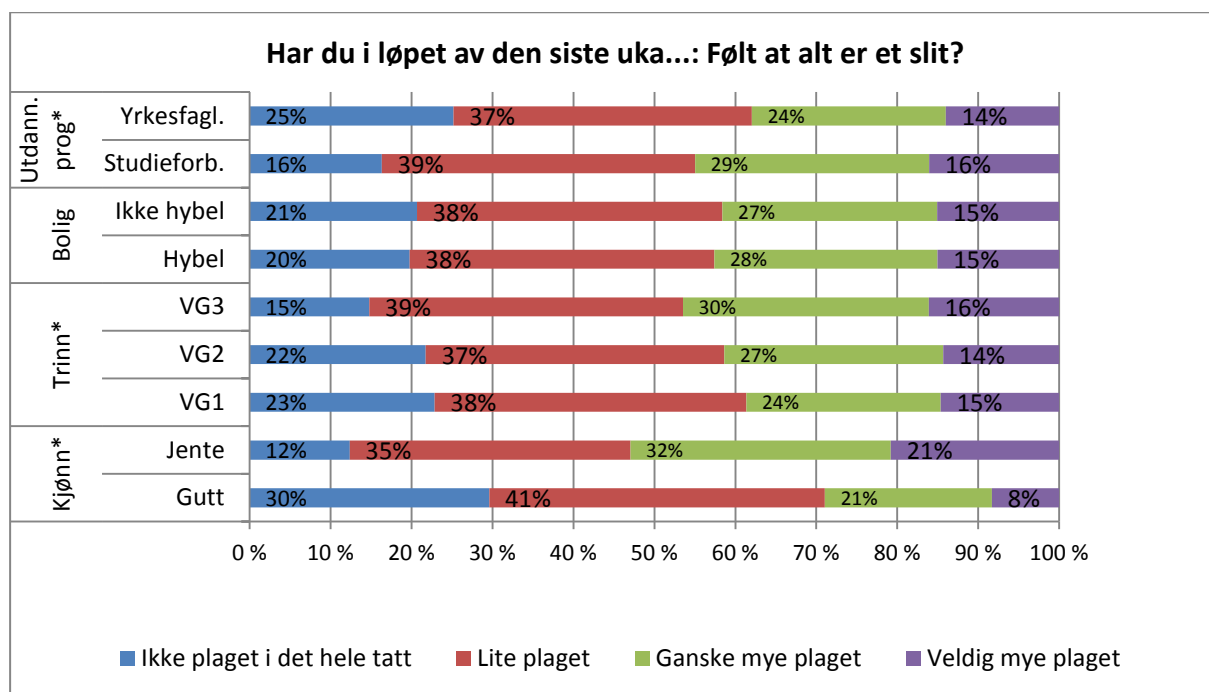
Flere av forskjellene som vises i Ungdataundersøkelsen i Nordland, gir grunnlag for nærmere utforskning. Det finnes for eksempel lite systematisert kunnskap om hverdagslivet til ungdom som

bor på hybel. Videre utforskning kan også bidra til bedre innsikt i hva som ligger bak det mønstret for plager, både fysiske og psykiske, som kommer frem i studien. Det er også grunnlag for å se nærmere på hva som bidrar til at mer enn en fjerdedel av dem som har svart ved noen av skolene, gruer seg til kroppsøvingstimer på skolen.

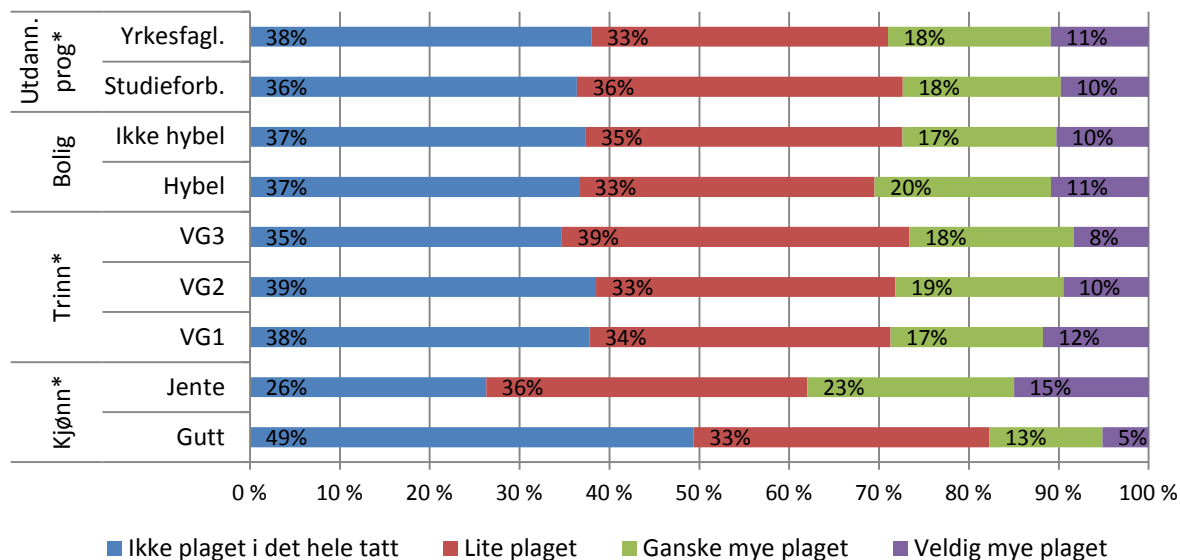
Denne rapporten er i hovedsak deskriptiv. Det vil si at den viser svarfordelinger og enkle sammenhenger. Den bidrar i liten grad med forklaringer på de mønstrene som løftes frem. I data-materialet fra Ungdataundersøkelsen finnes imidlertid potensial for å utforske mange temaer langt mer utdypende enn det vi har hatt anledning til innenfor rammen for dette oppdraget.

VEDLEGG

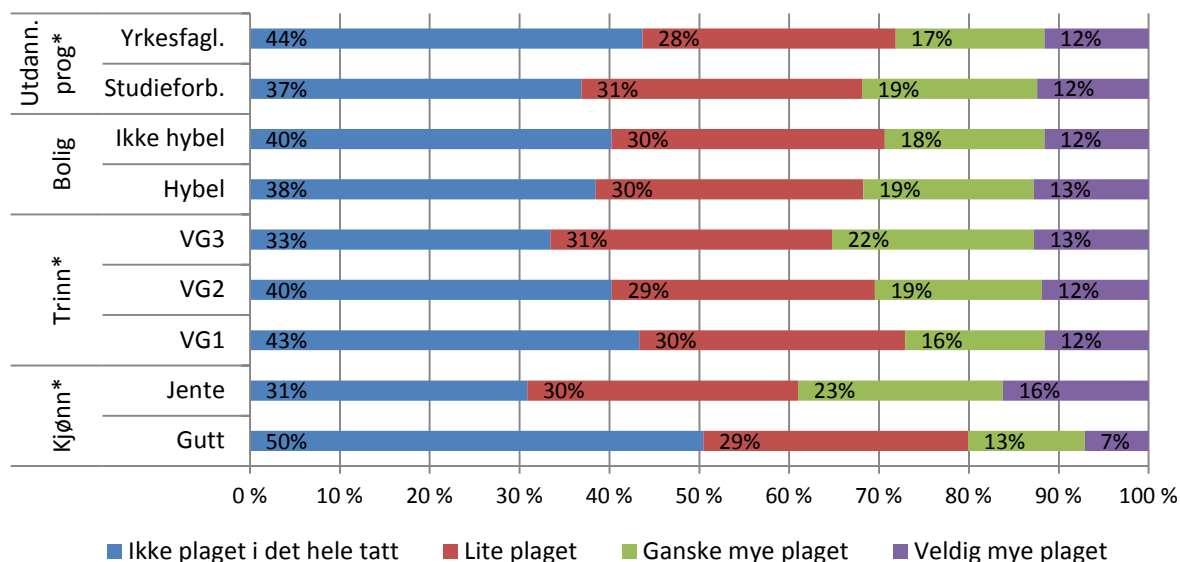
Psykiske plager: Svarfordeling på åtte spørsmål fordelt etter kjønn, klassetrinn, bosituasjon og utdanningsprogram (kommentert i pkt. 5.3):

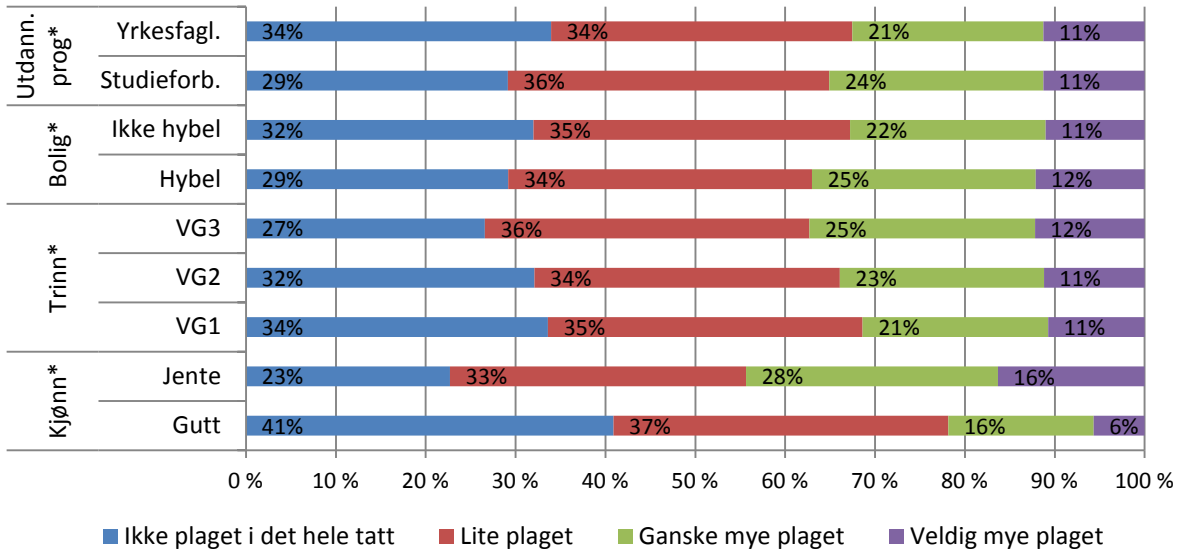
Har du i løpet av den siste uka...: Følt deg ulykkelig, trist eller deprimert?

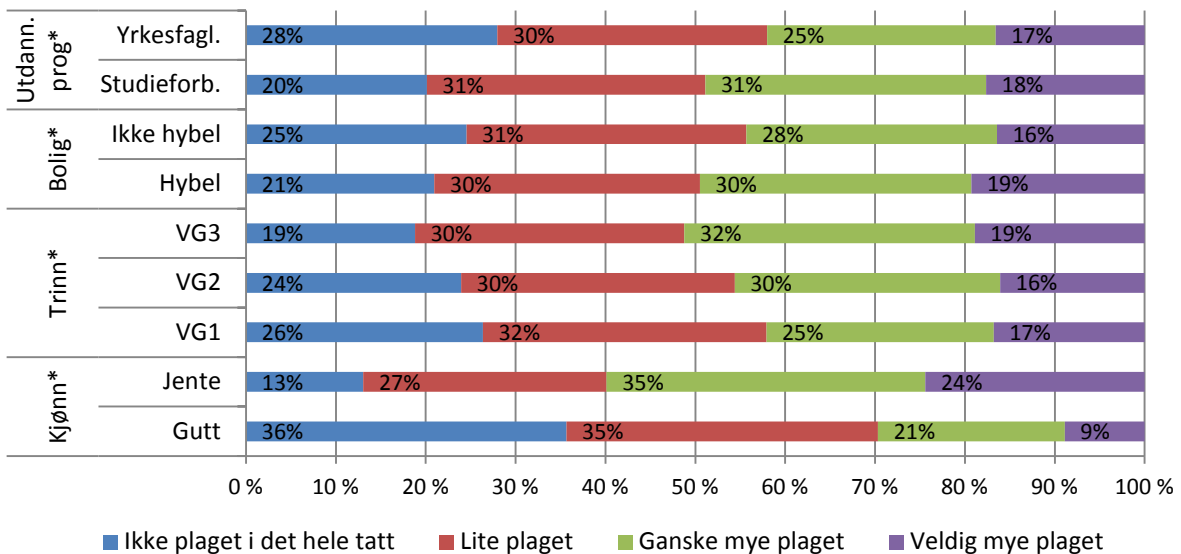
Har du i løpet av den siste uka...: Følt håpløshet med tanke på framtida?

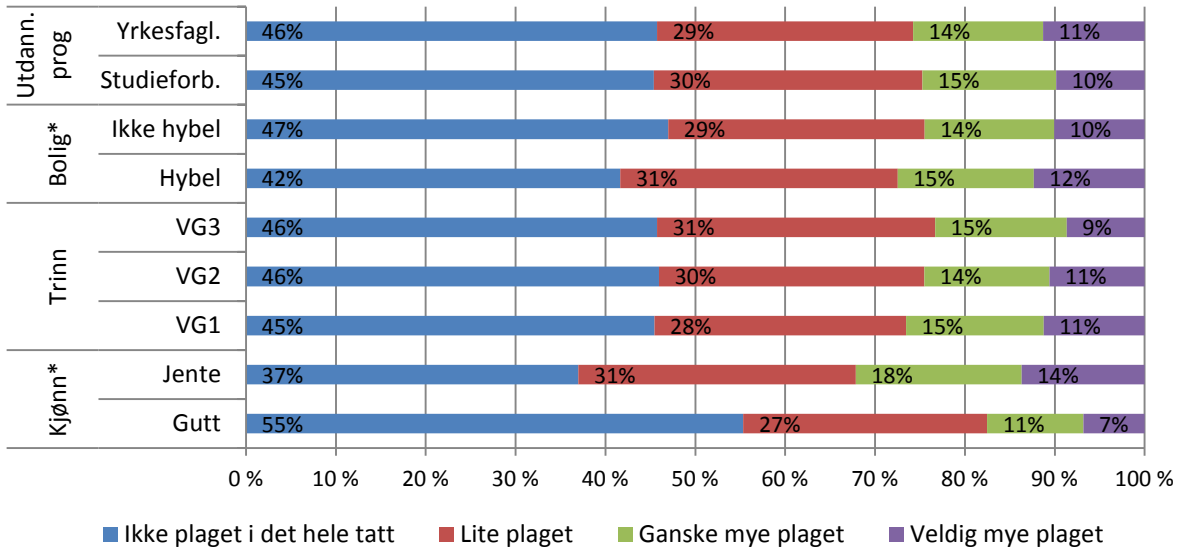
Har du i løpet av den siste uka...: Følt deg stiv eller anspekt?

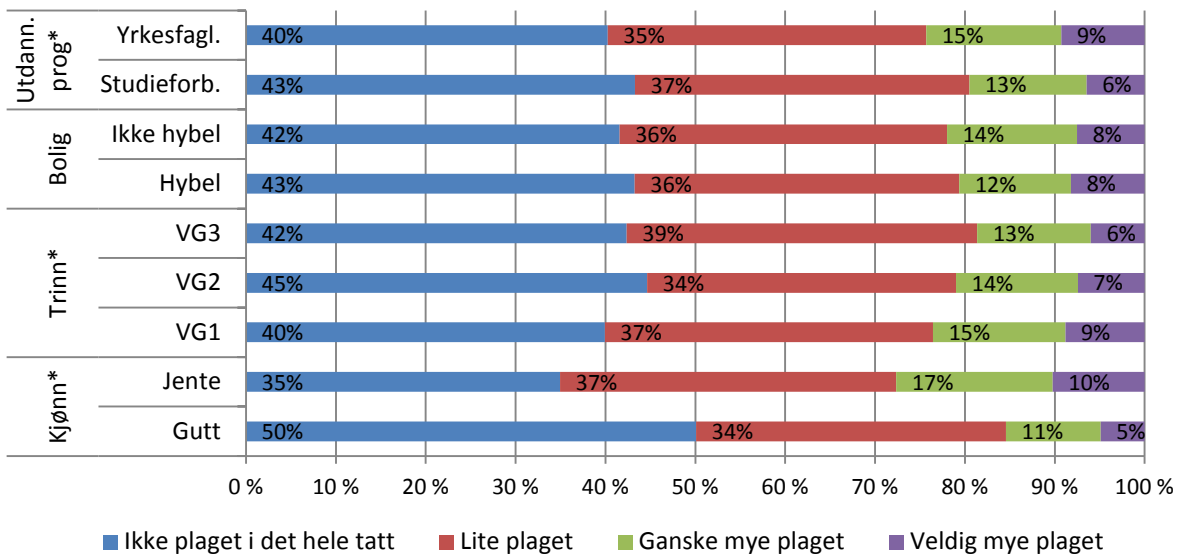
Har du i løpet av den siste uka...: Bekymret deg for mye om ting?

Har du i løpet av den siste uka...: Følt deg ensom?

Har du i løpet av den siste uka...: Vært sint og aggressiv?

Nordlandsforskning har analysert deler av datamaterialet fra Ungdataundersøkelsen i videregående skoler i Nordland på oppdrag fra Nordland fylkeskommune. Undersøkelsen ble gjennomført i et samarbeid mellom Nordland fylkeskommune, KoRus-Nord og NOVA våren 2013. Alle de 16 skolene i fylket deltok. Det kom svar fra 5862 elever på et web-basert spørreskjema, og dette gir en svarprosent på 67. Denne rapporten viser resultater innenfor følgende temaer:

- **Nære relasjoner**
- **Skoletrivsel**
- **Fritid**
- **Helse og livsstil**
- **Levevaner**
- **Mobbing**
- **Bruk av rådgivertjenesten og skolehelsetjenesten**

For flere av temaene vises forskjeller i svar etter ungdommenes kjønn, klassetrinn, bosituasjon, utdanningsprogram, foreldres utdanningsnivå og skole.

N-8049 BODØ

Tel.: +47 75 51 76 00

Fax: +47 75 51 72 34

E-mail: nf@nforsk.no

www.nordlandsforskning.no